

Darai Lajos (Kápolnásnyék):
Van miről gondolkodni

Múlt dicsőséget felidézve soknak nem jut eszébe a kenyér, csak a kard, pedig zsoldosok neve mutatja, védekezés előbb mindenki dolga volt, aki vetett-aratott, gazdálkodott. Életünk alapja, biztonsága múltott rajta, hogy gabona legyen a kamrában, füstölt hús és szalonna, kolbász, savanyú káposzta, torma, tyúk és tehén az ólban, és néhanapján vadhús.

Említhetjük a halat is, mindnek mestere volt, amint főzésnek-sütésnek gazda és asszonya, csizma és ruhakészítésnek, fonás-szövésnek, és apraja-nagyja ház körül sokat segített. Nem szórakozás volt az ünnep, hanem szertartás, szellemi felüdülés testi pihenés közben, vagy jókedvű kirúgás a hámból néha, de a szereplők pontosan meghatározott táncával.

Feldíszítve maguk, minek jelképeessége a köztudatba ívódott, még a mozdulatok is ezt mutatták, közvetítették, eszmeélvezet, lelki emelkedettség volt jellemző így rájuk. Amint egész évre kiszabott munka végzése közben is megvolt a tudatosság éppen abban, amire sor került, célja, következménye, vagy hiánya világosan állt előttük, ösztönzött.

Egymást tanították mesterségre, gazdálkodás hasznos fogásaira, hímzett alakzatok szép jelentésére, jó viselkedés értelmére, magátólértetődően élt köztük az erkölcs. Nem nagyon volt kibúvó, nem is akarta senki, a feladatok elvégzése elöl, megtanult mindenki mindent, ám voltak kiemelkedők is, daléneklők, versmondók, betegre ráolvasók.

Utóbbi gyógyítás végső foka csak, előtte sok eszközt használtak s gyógynövényeket kúrára, mai maradványa kifinomult eljárások során még mindig hasznos és távolról tér vissza. Védekezni régóta kellett a vadállatok ellen, ami a vadászaton kívül kerítést igényelt a falut körülvevő árok fölött, kapukkal, hol fogadták az idegen betérőt.

Betörőt ritkán fogtak, az később lett nagy divat kegyetlenkedő elvetemült emberállatok részéről, akik öldököltek, házat felgyújtva dúltak, lerombolva mindent, mit ember alkotott. Ilyen értelmetlen, istentelen cselekvésre azóta sem tud igen mondani egészséges lélek, egész berendezkedésünk békés maradt, nem használunk kardot csak végső védő esetben.

Ó, a szülőföld, egykor milyen sokat jelentett, mindent ő nyújtott nekünk, mit a világ termett, domborzatának öblében bújt meg kis falunk, úgy történt minden, közben tudtuk, ott élünk s halunk. Szántás után vetéshez rögtön zúzott boronánk, nem közülünk egy ember, földünk viselt koronát, vágyakozva figyelgettük, mint érik a termés, megbecsült volt minden mondás, különösen elmés.

Felnőttkort megelőzte a szép aranyifjúság, egyéniséggé növesztő élmény volt az újság, elég hamar mindenki örökre párt választott, áldást kérve szülőktől rá és égi malasztot. Iskola csak hat osztály volt és három ismétlő, egyértelműt tanított, nem maradhatott kétlő, öregek egészítették ki tapasztalattal, mi bennük hosszú időn fogamzott alázattal.

Közös erővel építették fel a házukat a fiatal pároknak, így mutatták az utat közös boldogulás felé, ne legyen széthúzás, egyéni hibának számított szertelen túlzás. Kiemelt szerepük volt a mesterembereknek, litániás templomi előénekeseknek, mikor eljött ideje, házhoz hívták a bábát, a jól teljesítőknek megveregették vállát.

Ilyen volt az, aki visszajött a háborúból, beszámolni nem tudtak ők csak sok szomorúról, megtanulta a nép, hogy tenni kell a hazáért, nemcsak otthon, de távol is, ha hív harc a máért. Legtöbben helyben éltek egészen halálukig, lányokat férjhez vittek távolabbi falukig, ők aztán családotól búcsúkor visszatértek, mi történt velük egy év alatt, mindent meséltek.

Aki pedig közülük felsőbb iskolát végzett, messzebbi tájra, városba sodorta a végzet, de a szülőföld őt is egyre vissza vonzotta, játsszuk életünket, gyermekkor hozzá a kotta.

A világ értelmességéről beszélni olyan, mintha istennel társalognánk, bele látva a gondolataiba, mi a szándéka éppen azzal, amit vizsgálunk, vagy ami velünk megtörténik. Nem nehéz ilyet találni, mert belső hang segít, ha megrekednénk tanultak elégtelensége miatt, hiszen ugyanaz az értelem van bennünk szintén, így lelhetünk rá rendeltetésünkre is.

Legalábbis ezt tartja legmagasabb bölcelem s a legkisebb vélelem is, mikor tárgyakon túl elvi síkon kutat, illetve talál összefüggést, sőt törvényszerűséget, és jelekkel közlést felénk. Puszta anyagon túl igen beszédes az élet, megnyilvánulásait természetesnek vesszük, tulajdonságait, képességeit, hasznait számunkra régóta ismerjük élőlényeknek.

Fákkal barátkozni eszünkbe se jutna, miket kivágunk, megszáritjuk s tüzet rakunk belőlük, valamikor aztán rájöttünk, minden éghető szén, és láttuk, levegő szükséges az égéshez. Sok-sok találmányunk e köré a tudás köré gyülekezett, nagy-nagy kényelmet megvalósítva nekünk, amint az ellenkezője: ételünk tartósító hűtése ugyancsak jótétemény.

S tovább, beszélni kezdtek, magukat kínálgatták még édes finom gyümölcsök, étkezés céljából mennyi mindent kipróbálgattunk tapasztalatot szerevezve, esetleg kárt vallva, hogy mi ehető. Kis magok összegyűjtése, őrlése, főzése, állatok tojásának, húsának nem hogy nyersen, de fűszerezetten elkészített fogyasztása, nagy előrelépés volt háziasításukkal.

S még tovább, észrevétlen lépegettünk feljebb az értelem fokozatain egészen máig, mely mostani állapotunk félmillió éves lehet már, ideje komolyan vennünk hitelét.

Tekintetünket csillagos égbe űrtávcsövek hatékonyan hosszabbítják, mélyítik – eredményt nézve, mert akik erre fordítják a pénzünket, ilyen látványossággal akarnak hódítani lelkivilágunkban, oda messze kiterjesztve közvetlen gyakorlat napi elképzelésit, milyen módon rendelkezni ve azon a bolygón, amelynek léte csupán tudományos feltevés.

Kettős a cél és az elért hatás, mert elterel figyelmet istenről, aki régen még eget és a szívet uralva befolyásolta lépteinket, s helyette mostanra ürfejlésztés vált istenné. Mintha tényleg így lehetne irányítani a lelkeket, hogy ne befelé, magába forduljon az ember eszmei és hitbéli táplálékért, belső mélységekben találva nyugalmat, erőt.

Mintha nem lennének a világmegismerésnek korlátai, amit az elért határokon túl haladva átléphetünk véges egyéni élet szűkösségét nemzedékek által kitágítva. Mintha a múltunk nem eléggé figyelmeztetne nemcsak a nagytermészet önálló és veszélyes változására, mely időszakonként visszatér, de az emberek helytelen válaszaira is.

Mert rossz irányban indulni megoldás felé, magában hordja visszafordulás nehézségét, a felelősséget inkább áthárítják oda, ahol a megfoghatatlan reménység csábít. Arra az istenre, kinek kiszámíthatatlan akaratát vélik teljesíteni hatalmi szóval, holott nyilvánvaló a különbség léte elgondolt lénye s a mi képzelőerőnk között.

Vagy ha ez már kudarcba fulladt eljárássá vált, kitalálnak végtelenség felé menekülést, hol nem lehet utolérni megtévesztés tényét, mert az, mint Achilleusz teknőse, előbb indult el.

Elvegyülnénk a többiek között, ha lehetne, ha hagynák, mert jólesne a termékeny nyugalom, mintha ama gazella csorda úgy legelhetne, nem válik oroszlánprédává semelyik napon. Valakik elkezdhetnék végre, ami volt réges régen, hogy nem volt ember embernek ellensége, hanem mindenki megtehetette, amire képes, és közös osztozkodás volt a végeredménye.

Csupán csak a javakról van szó természetesen, amidőn feladatok–képességek megszabták az igényt, használatában kinek mi je legyen, de modern tudomány szerint ez állapot vadság. S mintha fényűző felhalmozás lenne értékes önmagába, hozzá mért rangokkal páváskodva, de mint mondtam, teljesítmény igazán ékes, anélkül korhadt fa-üres világ belső odva.

Amit tehát ellensúlyozni kell igen drágán, még hamis eszmerendszert is hozzá igazítva, s ha nem megy szépszóval, menni fog erőszak árán, délceg katona lehetsz hősi halált áhítva. Gyilkoló szerszámra költve a sok pénz manapság látszólag önkéntesen tett, szabad akaratból, de van mögötte kiáltó hazugságra vakság, életünk végtelen értelme szebb szavat szól.

Olvashatunk belőle némi szemelvényeket, mert a tanulságokat törvényekbe foglalták leigázatlan elődeink, s rossz természetet növesztők érdekkörük szerint kiválogatták. Ezért tolhatnak ránk könnyen ferde szándékokat, hogy beteljesítsünk, mert a parancs benne isteni, szentírás szerint, s belenőve hisszük azokat, a kibújókat lelkiismeret átka veri.

Megszabadulásunk mindeme nyűgtől volt már, követni érdemes jó javaslata, mintája, és az belőlünk is fakad, újkeletű zsoltár, éneklésével beteljesülhet szívünk álma.

Ha tele van zsúfolva a lakás mindenféle tárggyal, könnyen megkapjuk a vádat, hogy nem tudunk rendet tartani, ámde mi nem akarunk olyan rendet rakni, amit megkíván tőlünk korszellem. Ez pedig lecsupasztott falakat jelent és nagy tágas tereket, minden leburkolva, hogy úgy tűnik, bútor sincs, csak sima felületek, s így üres minden, széplakási képeslap szinten.

Ehhez képest ahol többségünk él, ki van töltve sok hasznos és kedves szekrényvel, polccal, asztallal és székkal, falon kis és nagy képekkel, kis szobrokkal, mozdulni csak meghatározott irányban lehet. Nincs baj ezzel, takarításkor elmozdítjuk az útban lévőket, mert nem robotporszívót küldünk, mint a reklámban, futbalpálya nagyságú térre, felmosást sem géppel végzünk, mint áruházakban.

Berendeztük ott életünket, ami otthonunk, ott vagyunk otthon, hol otthonosan élünk, mozgunk, ahol időnk nagy részét töltjük, ételt készítünk, pihenünk, és szórakozunk is készülékekkel. Tele a lakás és tele a lelkünk mindazzal, amit életünk során felhalmoztunk emlékként, figyelünk rájuk, hozzánk tartoznak, nem dobjuk el egyiket sem, hiszen életünket tagadnánk meg.

Bár lehet, a kordivattal éppen ez a cél, hogy veszítsük el magunkat, lelkesedésünket, és életörömünk se legyen igazi, helyünket se találjuk ez elidegenedett világban. Ragaszkodjunk hát kis kuckónk teljességéhez, mert itt vagyunk itthon igazán, itt szoktunk vendéget is fogadni, hogy lássák közeli, kik is vagyunk, nem bújunk el vendéglátó hely függőnye mögé.

Nem cserélgetünk időszakosan berendezést, mint szívünkéből sem söpörjük ki barátainkat, színtől megtöltjük érzésvilágukat, de még fér bele, minden jónak tudunk helyet szorítani.

Miért kellene fordulópontok az életben, miért nem lehet saját tapasztalat nélkül is boldogulni, midőn okosok megmondják nekünk, hogy a jó élet mettől meddig tart és hány méter? Nincs mese, át kell élni a dolgokat, előtte izgulni, közben meg nem érezni szinte semmit, aztán majd figyelmeztetnek, neked már sikerült, mikor, hogyan és merre? – csak kapkodod a fejed.

Aztán rájössz, talán azok adnak jó hangosan gyakorta tanácsot, akik maguk is keresik még a boldogulást, de valamiért érdekük, hogy sajátként adják elő a könyvből tanultat. És hinni magadban sem tud más és istenben sem helyetted, rajtad áll viszonyod a világhoz, neked kell kialakítanod s megfogalmaznod, vagy fordítva, de célkitűzés átéltebből lehet.

Könnyű mellé lőni, ha vágyaid támadnak – meg józan mérlegelés helyett, mert mit ismersz ifjan biztosan és alaposan, ami mellett döntesz, alig van, mégis aztán nagyon ragaszkodsz hozzá. Olyasmibe kapaszkodni, ami nincs, sose volt, sőt nem is lehetséges, felesleges lenne, ha nem azt mutatná a túlnyomó gyakorlat, ezért kell komolyan venni: elkerülhetetlen a baj.

Avagy bajtalanság üres ígéret, törekvés szülők részéről, amint használati tárgyaknál is az kellene érdekeljen, miként javítjuk, és nem a gondtalan lebegésre készülgetni. Aztán lecsap a vihar, becsap a villám, állunk csuromvizesen, kilátástalanul, romokon addigi elképzelésünk összedőltevel, de aztán megújulunk, és csodák csodája, élünk.

Már sokkal erősebben ragaszkodva valóság talajához, amin messze lehet jutni, míg a repülés közben igen könnyen eltörhet a szárnyunk, s ez már igazi fordulat, bizakodó remény.

Minek is vagyunk mi társalkotó művészei: az életünknek, vágja rá egyből megkérdezett, és bár ez vitatható, mert az miénk egészen, van benne valami: sok minden nem rajtunk múlik. Ám a körülményeinkbe beleszólhatunk és alakíthatjuk, akár kedvünkre is szerencsés esetben, ha erősek vagyunk, határozottak, vállaljuk a megismert sajátos irányunkat.

De ami feltétlenül a mi érdemünk lehet, ha teljesül, és valamilyen szinten szokásos, az a ránk jellemző világlátás ajándéka, tudatlan eredménytől tudatos alkotásig. Mert az is újra rágja és megemésztve nézi, látja, élvezi vagy elveti a külvilágot, a benyomásokat, igaz korábbi segítség felhasználásával, aki ezt észre sem veszi.

Ám annál határozottabb lesz az álláspontja, mennél kevésbé tudatosítja az eredetét, hogy az nem isteni vagy természettörvény, hanem emberi elsajátítás, elmélet, feltevés. Merthogy az van-e a valóságban, ahogy látjuk, arról régóta tudjuk, hogy mennyire kétséges, sőt, hogy termékünként kellene rá tekintenünk, ha tudnánk, de inkább jobb felülni a látszatnak.

Az ugyanis teljes, ismerős és barátságos, míg róla a megtervezett eszközökkel kimért adat, mit a tudomány mutat, elidegenít, mert arctalan, szervesetlen, csak gépies célja van. Ezért fordulunk szívesen művészetek felé, ahol emberségünket érezzük megszépülni, sokszorozódni, igazi végtelenség felé behatolni a megismerhetetlen mélyére.

S felmutatják nekünk sorra, mire rábólintunk, mert olyanok vagyunk vagy szeretnénk lenni, gazdag lelki tartalmak tulajdonosai, amivel valahogy örökkévalóság jön le a földre.

Összehangolatlan nem működne ilyen szépen, tanuld tested minden részének összhangzattanát, örülj lelkednek, hogy szellemi vezérlőterem, énekelj el néha mindennek köszönő dalát. Ha olyat eddig nem tudtál, ideje keresni emberi tevékenység sokezernyi ágában, különösen a pihentetést szolgálók között, és az istennek szóló szertartásos hálában.

Múltba kiterjesztett önmegfigyelést végezve rátalálhatsz egykori jó ötletek nyomára, mint fogadtak kimagaslón erős élményeket, mint válaszoltak szervezetük fáradtságára. Mert meghatározott ma is minden mozdulatunk, hordozó csont, lendítő izom, tapadó inak, irányának lehetősége úgy behatárolt: képesség legszükségesebbre, nem múló divat.

Sportolóink mutatják, rugalmas korlát mindez, és az észtorna bajnokaira is tekintünk, anyagi világ bonyolultságát feltárókra, s akik színpadra viszik végtelen elvi kincsünk. De az ábrázolókat magunkban is nézhetjük, nemcsak festmény, szobor, álló és mozgó fényképek, hoznak elő befogadható mű teljesítményt, mi is tesszük, s hasonlításunk igaz, vagy téved.

Leginkább emberszerűségekre bukkangatunk, bár csak abból kiindulni elég kockázatos, mert amire nem érvényes érzékszervünk, attól még van, lehet elvont, káros, üdvös-kívánatos.

Igazi végtelenség pedig egymásból fakad, amivel mennél nyitottabb szívvel találkozunk, annál többet kapunk belőle, s adhatunk bele, a kapcsolatoknak így kívül-belül áldozunk.

Ahogy a nagyvilág részekből áll tehát össze s egésze számunkra ezeken keresztül adott, eszünkbe vésettek egésze sem lehet másként, legyen elég, hogy mi halljuk a szép összhangzatot.

Milyen érdekes, hogy eredeti hamisítást módosítók hazugságát milyen hamar utol lehet érni, mikor bejövő hódítók előzményeként korábbi kiáramlást vélnek. Sőt, kinyilatkoztatják, hogy az olyan erős volt, hódított a sztyeppén egészen Távol-Keletig,²³⁶ és aztán egyszercsak visszafordult, jóval később, visszatérve ide, hogy honfoglalást végezzen.

Nem magyarázzák meg, miért indultak el oda innen, a dús termőföldű vidékről úttalan utakon a gyér fűvű tájakra, hol csak állat legeltetés lehetséges, földművelés alig. Azt sem mutatják be bizonyítékokkal, hogy ez a győzelmet győzelemre halmozva keletre mozgó hadsereg mikor, miként indult, merre ment át a Kárpátokon, erről milyen nyomot hagyott.

Semmilyet persze, de ezen könnyen átsiklik az üres lelkesedésre berendezkedett vágyszem, különösen ha a sejti tulajdonságokat évmilliók óta átörökítő szerkezet többszáz millió hasonlósági adata már rendelkezésre áll, amiből azt olvashat ki mindenki, amit csak akar, hiszen gyér lakója volt annak a földnek már a régiségben is,

és szétszivároghatva terjedt sokféle sokféle ember, aztán lettek köztük harcot választók és fegyvert fogók védtelenekre, idáig is eljőve, mert a húsfoszadék vonzó állapotból fakad. De ha itt korábban már a hódítók magja élt volna, később is meg tudta volna védeni itt magát, történt is aztán honvédelmi eljárás kifejlesztése, és lettek nekünk is hőseink.

Tarthatatlan elméleteket felmelegít és új színben próbál feltüntetni új próbálkozás, átugorva a következetesség igényén, mintha nem lenne elég eszközünk az igazságra.

Szent helyeket illetően nagy a tülekedés, de a nagyok nem engednek ilyen éltető forráshoz kisebbeket, sőt a nyomorúságot számunkra még fokozzák is azzal, hogy vesztés ügy emlékeztető helyéhez engednek csak minket zarándokolni, mintha győztes csatái csupán más nemzeteknek lettek volna, amint főváros remekbe szabott palotái, színterei is.

Mintha bizonyos történelmi idő előtti események, tettek ki lennének törölve a ma értékesnek dicsőítettek közül, üres múltat erőltetve ránk, bűneinket sorolva abból a túlhaladott korszakból, már kortársak részéről is, mintha jó és rossz úgy elvált volna, hogy most tisztán látszik, kinek hová álltak dicső vagy gyászos elődei, s nekünk utóbbi jutott.

²³⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=qLqpkoiREOU>

Az elmarasztalás csak azokat érinti, akik folyamatosságot jelentenek élő múlttal, megszakítottsággal terhelt holt nyelvek hősei istenítést élveznek, eszmei feltámasztást. Lássunk át időszítán, melynek kis lyukain át a legfontosabb kis értékek leperegtek a földre mindig, termékenyvé téve emberség talaját, s ami fennmaradt, a káros pompázat.

Így ennek a földnek minden termő felülete szentséges hely, hová kijár művelését végző ember, munkáját megszenteli maga az ég is éltető esővel és érlelő Nappal bőven. Ennek a szerves békének voltak hitvallói, vértanúi, akikre mindig figyelmeztetnünk kell magunkat és egymást, felidézve szenvedés és megdicsőülés állomásait, helyeit,

a közhatalom gyakorlásának mezejét is, örökös szépséget rejtő házakat, kerteket, az egész világot felölelő jelképeket, s követni tovább a kimagasló lelkületeket.

Megváltozik-e az emberi természet attól, hogy a hatékonysága igen nagyon kiterjed, túlhaladja lába lépéseinek határát, s gondolkodásában sosem látott eszme terjed? Válasz a kérdésben, merthogy mindeközben külső természet változatlan marad, beszélni kezd ugyan magáról, előbb magázódott, aztán már tegeződve, s közben titkai vetése kikelt.

Mennél többet tudunk róla, annál kevesebbet vélünk bizonyosnak, bonyolultság fokozódik, s miközben az anyag legmélyére behatolunk, eszünk felszínén sok régi rossz elmélet hódít. Annyiféle darabra szakadt őstermészetünk szinte, amennyi igazi felfedezést tettünk, mindnek támadt nagy közönsége, lettek hívei, összerendezni azokat nem akartuk, mertük.

Nem az akarat hiányzott, hanem a bátorság, mert időközben kitaláltuk a semmit is, megvolt a veszélye túlzó következetességnek, kihull kezünkből a világ, maradék semmizik. Mert valóban különböző elvek ellentmondást hordoznak ugyan, de nem lépnek egymás helyére, inkább gazdagítják a tudást, tapasztalatot, ahogy rakódik egymásra életünk sok éve.

Látszólag tehát sokfélék vagyunk, változatos képet mutatunk, aztán szeretünk átlagolni, s az mintha változást mutatna, mert már az elit autózik vagy repül, nem szeret kutyaolni. Ám a lovaglás új kihívásként visszatér és még számtalan emberi ügyesség, sajátosság, ugyan divat és üzlet, de rámutat a tényre, test szervezetünk szerkezete általánosság.

Amint eszünk is már hamar kiegyenlítődik, használni kezdjük rejtett, nem remélt rétegeit, s bár a tartalmat az önzés félre fordíthatja, de a tudás lesz a győztes, mindenkit betérít.

Kilátástalanság sem kell hozzá, hogy leálljon az ember, megrekedjen, nem félúton: útközben, nem a cél előtt, hanem mert esetleg olyat nem tűzött ki, félvén a döntés hatalmas súlyától. Mely alatt összeroskadhat összeomolván a lelke, s most itt van a baj, hogy a teste nem bír erőt adni a megszokott haladáshoz, úton-útféken kidől, leáll, lehetetlent követel.

Azért teljesíthetlent, mert nem mondja, mi a kívánsága, sóváros üresen, tétova mozdulatokkal, mert elindulni se tud, nemhogy visszatérni az eredményes kerékvágásba. Ráadásul beszűkíti a szemléletet, így elhiteti, hogy nem számít most semmi korábbi teljesítmény, mert attól még a jelen nem nyújthat menedéket pillanatnyi zavar viharában.

De legalább annyi jó van benne, hogy nagyon fáj ez az istencsapásnak sehogya sem nevezhető állapot, hiszen magamnak kerestem azzal, hogy hagytam kizökkenni az időt magamagából. Kilötyyenni inkább a jóság-medencéből az örömitalt, mit már nyugodtan sem meginni nem tudok, sem megfürödni benne, mert elpárolgott vagy befagyott, látszat után nyúlok.

Ez a fájdalom viszont legalább biztos pont a megfoghatatlan akadályok között, iránya van, hogy megszűnjön, amit a legkisebb lépés is elősegítene, tudom: sóhajtozok érte. Lassan veszem a levegőt, minden sejtem szívja, a külső nyomás belsővé válik, a feszültség átka kisüléseket villant kiengesztelten, hogy eleget szenvedtem, pokol alján dobbantok.

Nem is a felszínre, sokkal magasabbra vágyok, s máris elérem, bármily kicsit mozdulok felé, mert a hit mozgat: legkisebb szikraként gyűjtja fel életem csillagának kifogyhatatlan tüzét.

Ahogy tengeralattjárók útját nem ismerjük, de tudjuk, hogy ott vannak a világ tengerében, a mélységekben rejtőzik őstörténetünk is, kevés jelet nyújt magáról emlékezetképpen. De azt küldi rendületlen, csak fel kell ismernünk, fűben-fában orvosságot, állatokban reményt, hogy társaink lesznek sikeres boldogulásban, s egy-egy képességünkben korábbi eseményt.

Ahogy felfedeztük a tűz használhatóságát, kőeszközök után a fémek még több előnyét, növény- s állatnemesítés sorra megtörtént, s nem utolsó sorban fűszerkonyha ízes főztjét. Mindezzel kapcsolatos békénk örökössége, mit az időjárás néha megbolygatott, nyugalunkat erőnk mindig helyreállította, természet törvénye lélekben megfogantatott.

Csodásan megéltünk ily módon évszázazreket, régészeti rétegek is mesélnek múltunkról, meg a sejtörökítőink viruló tényei, műveltségi tények adnak hírt igaz utunkról. Csak kapkodjuk a fejünk, ha ma arra gondolunk, milyen szerves volt az élet a régi időkben, mindent felhasználtak, hulladék nem keletkezett, élelmük is volt persze, többnyire igen bőven.

De, hogy ritkán laktak, születik az ellenvetés, ám bolygónkhoz képest mi sem lennénk túlnyomóan, ha nem az ég felé tömörülnénk, juthat mindenkinek tér, hozzájuk hasonlóan. Mert csomósodást tudásközlés igényelt régen, amin túlvagyunk már, messzire is üzenhetünk, csakhogy testünk betegesen elkényelmesedett, s az sem mellékes, hogy többnyire mérgeket eszünk.

Felismertünk már nemcsak káros szenvedélyeket, de a napi élet helyes gombolyítását is, őseink életmódja mellé lelküket kell visszahoznunk, mi ügyeset jóssággal társít.

Ha gondolati tartomány nem csupán képzelet, ne keverjük össze valóságra vonatkozást meseszerűséggel, amiből még a mesék is kiveendők: régi tapasztalat hírnökei. Némely hihetlenségük csak figyelemfelkeltést jelent szokatlan megfogalmazásai miatt, idő múltával változnak a kifejezések, de ránk egyaránt érvényeset, tanulságost mondanak.

Másféle az, amikor valamilyen vágy, éhség bizonyosság után, vagy csak elégedetlenség ismert magyarázatok felé nyilvánul meg és nem átgondolt javaslatot tesz meg létezőnek. Olyannak, amire építeni lehet, élet vezetését rá alapozni, bizonytalanság megszüntetésére használni, mintha tényleges gyógyír, megjavult állapot okozója lenne.

Ez a gondolkodás viszont könnyen kiüresül, amikor találkozik erőtlen hatásával, hogy a nehézségek legyőzetlen maradnak és a hit vallása nem emeli fel a lelkünket. Mármint a kételytelen magasságba abból a mélységből, ahová a talajvesztés taszít, ha elutasítjuk a kézzelfoghatóság tényét, s mindenben a varázslatot keressük, kutatjuk.

Kötődni kell élethez, világhoz érzékszervek és elme együttes szolgálatával, onnan vagyunk mi is, mégha aztán önállóvá váltan már mi mondjuk meg, hogy körülöttünk mi micsoda. E megnevező megismerés viszont csalóka, nem helyettesíti a vizsgált szereplők létét, sőt bele van rendelve a tévedés szokása, mert új összefüggés felülír régi jelleget.

Ezért aztán tisztelni kellene elődeink hasonló helyzetét, sem lekicsinylést nem szabad rájuk alkalmazni, sem istenítést, legyenek társaink a mában elért eredmények felé.

Rejtett kis indulatunknak ne engedjünk teret, látszólag apró hajlam, mert távolra utal, hogy réges-régi elődeink mért nem gyilkoltak többet valahol, ahol talán nem is jártak ők. Mert hogy miért hagyta életben Atila Rómát, ha el is pusztíthatta volna, ja, mert szkíta volt, a szkíta erkölcs híve, amit most elismerünk, de kit életben hagyott, az mind árthatott nekünk később.

Ilyen módon történelmet írni ugyanolyan ártalmas, mint mivel másokat vádolunk sorra, hiszen sok hősünket megtagadnak, kitörölnek az emlékezetből, mondjuk és sosem ok nélkül. De hogy mi hasonlót kívánjunk a valóságos múltba, visszamenőleg, mutatja keveredett tudatunkat, minek eredete hódítókat ajánozni, ha egyszer mi voltunk hódítottak.

Más kérdés, hogy aztán átálltunk védekezésre, s még megelőző csapásokat is tudtunk mérni, de a békés természetünket úgy megőriztük, hogy műveltségünk összetevői mind ilyenek. Azaz a túlnyomót mi képviseljük hűséggel messze múltba gyökérző emberi történetből, ennek jele a tisztelet, mivel a többi nép illetett minket, tudás népe néven nevezve.²³⁷

Ehhez képest eltörpül minden gyászos veszteség, és így is volt, a túlélést magas szintű élet ösztönös és tudatos folytatása nyújtotta, elterjesztve vívmányait az egész földünkön. Ez a felfogás vezérelte vezéreinket, olyan kapcsolatrendszerrel éltetni körülöttünk, mely átveszi s továbbítja a jó gyakorlatot, és nem a hódoltatottak kirablásából él.

²³⁷ A scita=tudás latinul (scio, scire, scivi, scitum=tudni, ismerni).

Ez az ésszerű, és ezért volt így, nem gyengeség vagy önrontó kegyesség folytán, ne sírjunk vissza hamis történelmet gondolatban ismételni kegyetlenebbül, mint ahogy szépen és jón történt.

Nyelvileg, gondolatilag van lehetőségünk két valami közötti kapcsolat nemlétét is állítani, sőt a nemlétével műveletet végezni: ez állapot mikor s hogyan változik. Közeledik-e lehetősége kapcsolatnak, vagy éppen távolodik, olyannyira, hogy rögtön bekövetkezik, vagy vélhetően sohasem fog, eközben nem kérdezzük meg, miről is beszélünk.

Személyek esetében látható ez leginkább, mert földrajzi távolság vagy jellemi eltérés kizárja, illetve jövődöli létrejötté lehetetlenségét, vagy ellenkezőleg, várja, valószínűsíti, fogalmazzuk igényesebben, mert a valóságosság legjobb használható gondolati eszközünk egymás meggyőzésére, sőt, már egyszerű tájékoztatás megkívánja.

Ehhez azonban a nemlétezőt megfelelően kell ábrázolni, előadni szükségességét, kívánatosként bemutatni, mert sokszor csak pénz ráfordítással létrehozható egyáltalán. Ez a jövőre vonatkozik többnyire, mert a teremtés a munka és alkotás gyümölcse, olyat ad, ami addig nem volt, de a mintáját előzetesen ismertük, hiányát éreztük.

A múltba tekintésben is találunk ilyesmit, midőn az óhajításunk dicsőítésre hajlik, nagyságot keres elődeink között, minőség építése helyett rombolást is elfogadva, és hangoztatja is, de csak ebben a hangban van létezése amaz eseménynek, szereplőnek, kiemelkedőnek tartott teljesítménynek, mit több más hasonló feltételezésben tár elénk.

Jobb lenne, ha magunkba néznénk és feltárnánk e vágyakozásunk okait ama hősi múltba gyökerezető vezényletünkben, valóságot találva mindkettőben, és boldogok lehetünk.

Kényeztetés és kényelem kénye egyelőre nem lép elő a fényre, homályban rejtőzködik, alig van jele, bár sokan figyelmeztetnek rá, hogy rossz következménye lesz túlzott jólétünknek. És ezt nem a jó oldalára értik, mert örül mindenki, ha jól megy az emberek sora, hanem a mulasztásokra, renyheségre, tunyaságra, hogy nem használjuk jól fel lehetőségeinket.

Merthogy eszközeink helytelen használatának következtében alapvető képességek nem alakulnak ki bennünk, vagy hamar elsorvadnak, már kézzel írni, fejben számolni sosem tudunk, ha most nem fordítjuk vissza ezek elhagyását, ahogy egyéb alapvető eddigi tudásunk megőrzését, például az óramutatókét leolvasni, nem számkijelzőre hagyatkozni,

vonalzóval mérni, körzővel rajzolni, távot megbecsülni, térképtől olvasni, egyáltalán könyvet olvasni, nemcsak mozin művelődni, a művészettörténet nagy alkotásait és az irodalomét is, s a klasszikus zenét ismerni, a történelmet összefüggéseiben, nemcsak évszámok szerint, a technika vívmányainak mozgató természettörvényeit, világunkat

ahogy valójában létezik, nem úgy, ahogy a rajzfilmek mutatják, valóságos viszonyokat, nem úgy, ahogy a limonádé sorozatokban szereplők mesterséges világa kápráztat. Nagy előny tehát a kultúra minden szeglete könnyen rendelkezésre állása, de nem elég ha csak az alacsony színvonalú termékeket fogyasztjuk, önálló feldolgozás szükséges

minden egyes elkülönült szakmai terület adatainak és állapotváltozásának, különösen az erkölcs terén kell önképzésre szoktatnunk magunkat, hogy emberek maradhassunk.

Álhírekkel, valótlanosságokkal ne foglalkozz, szólna a tizenegyedik parancs, ha hazugság nem lenne régóta megtévesztésben jártasok rejtetten működő igen hatékony eszköze. Ha csak alapvető ismereteinket nézzük magáról a természetről, ahogy felbukkannak bennünk benyomások, inkább ránk hasonlítanak, előzetes tapasztalatunkra, mint a tárgyra.

A tárgyyszerűség követelményét ezért inkább az ismeretek összekapcsolásánál kéri az ésszerűség, pedig alapfogalmakkal is baj lehet, ha utólag visszatekintünk rájuk. Mert időtállóság tekintetében gyakorta megbuknak a vizsgán, hamar változik a világ, és viszonylagosságukat sem egykönnyen lehet elfogadni, szeretjük az egyetemességet.

De most másról van szó, érdekszülte megtévesztés gyakorlatáról, ahol az álhírt csak bedobják és mi rágcsálni kezdjük, mint kutya gumicsontot, mert hát nem zörög a haraszt, ha a szél nem fújja. Biztosan van abban valami, ha mindent titok fed, mégis kiszivárgott, eljutott hozzánk az az izgalmas téma, mi borsot tör az orra alá ama számunkra már elérhetetlen köröknek.

Lehet csámcsogni a hatalmasok szerencsétlen esetein, hozzátartozójuk balesetén, hogy az élet őket is ugyanúgy nyomorgathatja, mert őket is anya szülte, s ugyanúgy meghalnak, mint mi, és ez a lényeg, hogy ha nyelvünkre vesszük őket, akkor már az egyenlőség felé tettünk egy lépést, ami boldogít kicsit, de nyugtató hatása is van, lecsendesíti lázadásunk.

Mint virágpör méheket, vonz bennünket pletyka, suttogó propaganda és üres kárörvendés, a baj, hogy megelégszünk ennyivel, nem nézünk a dolgok mögé, észrevenni mozgatórugókat.

A fáradtság is érzélem, viszonyunk magunkhoz, jobb, mintha könnyedén fut a szekér velünk végig a mások által simára tett úton: göröngyök eltakarítása, hepehupák kivédése szükséges segítése nemcsak akadálytalan közlekedésnek életünkben, hanem üdvösség keltő eszköz, eljárás, bizalom magunk iránt, mert a teljesítmény tett nélkül meg nem születhet.

Minden más érzélem, mások felé irányulva, szintén fáraszt, mit észre sem veszel, de csak akkor, ha értük lelkesedel, szívesen belemerülsz, ellenkező eset, taszítás fájdalmat okoz. Ezért kerüld, hogy rombolón viszonyulj bárkihez, legalább közömbösségig küszöbölj ki ártást, ésszel megfontolva inkább, amit tapasztaltál, rosszakarat amúgy sem hoz semmilyen eredményt.

Sőt, még további erőfeszítés kíván bosszú, ha oda fajul elszabadult indulat benned, kétszeres-háromszoros erő kifejtéssel jár, aminek semmi haszna, másnak okoz fájdalmat. Mennyivel értelmesebb érzelmesen élned, már a mindennapokat is, nemcsak kiemelkedő ünnepeket, úgy gondolni szeretteidre, és akár mindenkire is, mint akiknek jót akarsz.

Vagy egyszerűen csak örülsz nekik, hogy léteznek, eredményeiknek, alakjuk feltűnésének, avagy ábrázatukra gondolva, felidézve őket igen gyakran, közösséget élve velük. Az érzelem tehát irányítandó, tanulni kell úgy kezelni, hogy közös javunk legyen, soha ki ne fogyjon lelkünkéből, építse testünk állagát, s ha fogyasztja is erőnket, az meg tud újulni.

Mert a tudat, hogy istennek tetszőn kapcsolódunk egymáshoz, felér egy újjászületéssel, remek érzés tölt el, kiszorítva az egyedüllétet, mert így teljességes célt elérve fáradozunk.

Üres fejet hirdet némely valláshoz hasonló kezdeményezés, megnyugvást ígér, ha nem akarsz semmit és ezt elhited magaddal, végsőleg pedig örök célként is elfogadod iránynak. A kiüresedéshez testileg is érdemes csatlakozni, nem a teljesítmény növelésre berendezkedni, hanem csak elleni valahogy, lehetőleg nem ártani ételért állatnak.

De a növényekkel mi lesz? kérdezhetnénk lecsapva a gondolati hézagra, ami a között van, hogy értelmet, érzelmet csak az embernél láthatunk, mégis kiterjesztik, de akkor növénynek is fáj a megsemmisítése, a földnek, hogy tapossuk, a levegő is rosszul érzi magát tüdönkben: kegyetlen lebontjuk alkotóelemeire, s világra jöttünkkel áttörtük a semmi burkát.

Egyoldalúságunk lehet a legnagyobb önzés, mindent olyanként látni, amilyenek mi vagyunk, még az sem érdekli az ilyent, hogy ellentmondás feszül vélekedésében, világsképe hamis. Lelke mélyén tudja, hogy keveset tud arról, mit nyilatkozatával meghatároz, földbe döngöl, ha ellenkezne felszínességével, vádakat fogalmaz, súlyosakat, képzelt ellenség ellen.

Nem a tényt cáfolja, ami ellen ágál, hanem azt akarja lejáratni, aki hirdeti az övével ellenkező állítást a világról, annak kis és nagy összefüggéseiről bátran. Ez a bátorság is szemet szúr, nem becsületes képviselője alaposított meggyőződésnek, de haszonlesésből fakadó emberárulás, hiszen lesöpri az asztalról más tévedését.

Tragikus, hogy ez álharc közepette, mögötte van nevető harmadik fél is, ezzel jól járó, neki tényleg üres, mentes erkölcsből a feje, s érdeke, hogy mi soha ne hallgassunk egymásra.

Az éberálmodás nem bűn, nem tilos, de nem jó, mert összekeveri a fogalmakat valóság mezejével, észrevétlen behelyettesíti a kettőt egymással, s már nem tudja, hányadán áll. Az álom nem valóság és a mese sem álom, bármennyire bemesélnénk magunknak képzelet szülte világot boldogítónak, nincs veleje és boldog vége sem, mint van magyar népmeséknek.

Mert azok tanítást tartalmaznak égi való földre hozását, vagy inkább fordítva, lentieket fellőve csillagokra, vonalat húzva rájuk, alakzatuk hasonlítson földi szereplőkre. Szabadjára engedett vágyakat hangoztatni magunk felé, behatol akaratunk és erőnk közé, csikorgatja aztán fogunk kínunkban, mint kavics fogaskerekek között, ha megszólal igazság.

De eddig nem kell eljutni, előbb szólaljon meg lelkiismeretünk, mikor csábít a gondolat valami lehetetlenségre, nagyravágyásra – hasznos tisztában lennünk vele, hogy mit érdemlünk meg. Különítsük el tehát, amiért megdolgozunk, és amit ajándékként, jutalomként kaphatunk, meg a csupán szerencsének köszönhetőt, hiszen az forgandó, rossz oldalára is kerülhetünk.

Megint más dolog a tervezés, s olyan is van, hogy csak titokban merünk, nem korán számolni vele, nehogy elkiabáljuk a megvalósítást. az legyen inkább csak ráadás szokásos menetre. És mostanra talán eljutottunk odáig, hogy a bátorságot, a merészséget viszont tegyük oda a nagy célok mögé, abban legyünk kitartók, ami tehát nagyfokú tudatosságot jelent.

És megakadályozza, hogy mint üres fecsegéssel elütvött idő nem hoz a konyhára tudást, úgy csalóka álmodozás se csajon el bennünket világunk legteljesebb elsajátításáról.

Könnyű élet nem kiváltság, hanem alapállás, akkor tudsz nagy dolgokba fogni, művelni a jót, ha a háttérrendben van, otthonod virágzik, erőd nem emészti hiábavaló küzdelem, hogy megértesd magad, hited mellé álljanak ők, akik mellé te is álltál, odaadva mindent, amit lehet, úgy hogy neked is maradt épp elég, s így együtt mindenki megtalálja saját útját.

Az igazi nehézség nem megoldás keresés, mert az tudható már az elindulásnál, hanem véghezvitelben mértékletesség találása, mert belefeledkezve halálra hajtod magad, és akkor tényleg nem lesz elvégezve feladat, félbemarad a mű, ami kötelességed volt, magátólértetődően mutatta neked magát, rád szabták, elvállaltad, más nem tette volna meg.

És a szabályozást nem ellenünk találta ki a természet, de értünk, mert ismeri önmagát, tudja mi a mérték, azon felül megszakadni nem enged, üdvös testi fáradtságot bocsát ránk. Ami lehet szelleminek mondott lelki csömör, befogadott eszmék feldolgozhatatlansága, találkozás feloldhatatlan ellentmondással, de egyik esetben sem megy a család kárára.

Vagy a szerelmére, gyermeknevelés felé sem okoz túl keménységet, engedékenységet, mintha a fegyver a harcmezőn maradna éjjel, mikor hazamegy pihenni a nappali harcok. Ezért figyelj azokra a tanítóidra, kik életet tanítanak tananyagba csomagolva, vagy akik ugyan nem hivatásosok, de értik a módját, hogy átadják legjobb tapasztalatukat.

Ragadd meg hát a szerencsédet, hogy teljes ember lehess, mire a tett mezejére kell lépned, és úgy munkálkodj mások örömére, megmaradjon egészséged ezt örökké így folytatni, míg élsz.

Hogy az indokolatlan félelem babonáság eredetű, kevesen gondolják, de könnyű ezt belátni, hiszen az ismeretlenség jeleit kellene megfejtetni, amihez ismeret kell. Éppen a tudás az, ami hiányzik, és ekkor még súlyosabb nehézség, hogy reményt sem táplálunk megismerés felé, mert csak az ismert jeleket vagyunk képesek érzékelni, mi félrevezet.

Téves magyarázatot rögzít bennünk, bekapcsol aztán minden hasonló esetben, bekattan a ráeszmélés, vagy csak homályos vélekedés, hogy épp azzal állunk szemben, amiről téveszménk fennáll. Az okosság nyugalma tehát nem csupán arra vonatkozik, amit ténylegesen ismerünk, de arra is, amit töviről-hegyire nem, viszont bízunk benne, hogy erőfeszítéssel megkapjuk.

Hogy mit, azt nem kell előre tudni, mert akadályt képez, babonát teremtve bennünk, előzetes értékelést, a folyamat lezajlása előtt, amikor a tényleges megismerésre jutnánk. Így aztán nyitottságot is csak ott láthatunk az elérhető ismeretek felé, ahol megvan a bátorság az elérhetetlen területet kijelölni, elhatárolni, legalábbis most.

Mert hogy a jövő és a többi ember szellemi ereje, összekapcsolódása, mit hoz, nem kell, nem szabad elrekeszteni, eleve elzárni hozzá az utat megalapozatlan, hitetlen magatartással, ami még az istenhitet is megkérdőjelezi, hogy valóságos-e, vagy csak valami megszokás-féle felszínesség, mert nem partnerként tekint magára világismerésben.

Mintha isten gépeket teremtett volna ember helyett, és állati ösztönön nem léphetünk túl, de igen, minden felfedezésünk, haladásunk mutatja, méltó társai vagyunk teremtésben.

Senki sem sziget, vagy mindenki sziget? a válasz egyértelmű, nem is-is és nem sem-sem keverék, mert a testkörvonal nem szellemi határ, kapcsol a lelkünk mindenki máshoz, aki emberként él. Elsősorban a család szigetén élünk s halunk, de ugyanilyen erős kötelékké válhat a különböző közösségekhez kapcsolódásunk a lakókörnyezettől a nemzeti szentségig.

Eközben fel-alá jár, merül le, száll fel magas égi útra magunkból kitörő fényes vágyunk, hogy átfogjuk a valóságot, világunk táját, csillagokon túli, vagy parányi végtelenben. Ez a törekvés azonban csak elvont mezőt tud s akar bejárni, amiről népmeséink szépen szólnak, dalaink zengenek, nem céloz meg kézzel megfoghatót, hanem csak a szívvel megláthatót.

Ezt a képességünket, egyedülálló saját teljesítményünket téveszti össze kicsinyes kaparintás ösztönné vált tévelygése, mikor kinyújtja karját mások haszon-szolgálatáért. És kiterjeszti az minden határon túlra, hogy szétszakítsa a természetes kapcsolódást, a szerves szerveződéseket, mindenkit magába zárva, elszigetelve, engedélyes mozgással.

Mert csak igen nagy mennyiséget felhalmozva jut saját lakáshoz, közlekedő eszközhöz, mindegy, milyen értékmérőt alkalmazva, egy életre leköti megszerzése, sziget lesz óceánban. Mert a pénztenger látszólagos, mintha mindenki hozzáférhetne ellenértéke javaihoz, de az korlátozott, ezért versengést szerveznek érte, minek során a vesztesnek nem jut semmi.

Ezért kell ragaszkodnunk családi biztonsághoz, nemzetben belül megtalálni emberi egész minket közvetlen érintését, emberségünkkel szolgálva lépni egyetemes szellemi síkra.

Lelkesítő beszédet szeretnék mondani, hogy mennyire jó érzést kelt bennünk emberségünk, nekünk magyarságunk, de bármerre nézek, alig látok erre érdemben befogadó szándékot. Aki ma dicséri a világot, lehurrogják, mert a jelen háborúkat széles vásznon nyomják arcunkba, „ne mán, hogy te nem veszed észre! mi vagy te, érzéketlen tuskó, megveszekedett bitang?”

Ha pedig a múltat, benne a régmúltat hozom elő, tízezrek ugranak torkomnak, fojtogat ez a sok félrevezető tudálékosság, sőt fenyegetés, ha nem értek egyet tételükkel. Történelemhamisítás folyik a mában, nem is a múltban tehát, amikor lerakták mai berendezkedésünk alapjait, birodalmat raktak össze maguknak hatalmi harcban győzők.

Visszamenőleg rendezték be a történelmet a megteremtett jelenből elindulva, mindig talpra esve, mint a macska, erővonalakat rajzolva felmenőiknek, szent vérvonalakat. Mítikus isteni magasságba emelve a kezdetet, hogy aztán már más ne férjen bele az érdemi körbe, a más jelleg, a békés világ legyen lenézett, a paraszt szolga, alávetett.

Az alvilágba való, aki nem emelkedhet égi magasságokba alacsony származása miatt, de ezt majd most áthidalja újdonszok véleménye, hogy hogy e hármasság világ átjárható. Így keveredik a néphatalom hazugsága össze a közvetlen átörökített igazi hagyományokkal, végül mégis azok javára, akik e hagyományok szétverését intézték.

Hozhatunk ezer példát a jelenségre, midőn éppen azok akadályozzák a tisztánlátást, tiszta jó szándékból, akiken csattan aztán a tudatlanságot felhasználó elnyomás ostor.

Olvasnivalóból jegyzéket ne gondolatban csinálj, hanem felhasználva minden mai eszközt, velük megsegítve magad lehetetlen helyzet kis orvoslására, mibe adatdömping merít. Mert a fejedbe csak alkalmanként betölthetnél annyit az olvasnivalókból, mik felmerülnek, amennyi korábban egy életre elég volt, így alkalmazkodni kell a mához igen okosan.

Csak ha a regényeket nézzük, a világnyelvek termékeit, egyenként is meghaladják véges képességünket, még inkább időnként, s hazai íróból is ajánlkozik kiváló tömérdek. Aztán ha felnőtt hozzá felfogásod, válogass kedved szerinti bölcselők eszmerendszeréből világnézeted mentén, vagy fordítva, vedd észre, kutasd ki náluk, nézeted mi befolyásolta.

Mi annak az irányzatnak a neve, veleje, ki az első megnyilvánítója, hová kötik, mi volt mozgatója, milyen törekvés, elnyomás, avagy újért való küzdés, bátor szabad elme. De a tudományt se hagyjuk ki, mert általános szintjére iskolai képzés ha eljuttatott, most már megteheted, hogy érdeklődési köröd tájára szűkítsd új eredmények követését.

És akkor még ott vannak a világesemények tudósításai, szép tájak, természeti és társadalmi jelenségek, történések helyet s jelleget mutató tanulságai, okulni.

Vagy a művészet kimeríthetetlen tárháza, minek műfajait sem tudod megszámlálni, mert oly sok emberi képességből bontakoznak, törekedj a legjobb minőséget megismerni.

S miközben szellemi elsajátításuk oly mód segíted, hogy gyorsabban elérhetővé teszed, fontosságuk sorrendje mégiscsak benned támad, mint utánpótlásuk vagy alkotó művelésük is.

A megismerhetetlen nem hasonlít semmire, de ezt egyébként a legnehezebb beismerni, inkább választjuk, alkalmazzuk a megalkuvást, hogy magunknak sem valljuk be képtelenségünket. Mintha a határainkon át tudnánk hatolni, mint hódító hadsereg, leigázni a jelent, sőt a jövőt is, és a múltba visszafordulva hazug beállítódás írja történelmünket.

Mindentudó és mindenható istentől vesszük a mintát, kit a világgal teszünk azonosnak, s ebből a tételből nyer értelmet a hatalom, tekintélyét ily szent eredete megnöveli. Így aztán minden cselekedetünkhöz istentől kérünk segítséget, nevében indul háború, ő szentesíti a békét, s ha az nem lesz örök, ne kérdezd, miért, igazi felelőst nem találsz.

A körülményekre fogják a békétlenséget, emberi tehetetlenséget el nem ismerve, mert felkenteknek szerintük minden sikerül, ne láss meg értelmetlen, felesleges áldozatot. Kisebb ügyekben azért érvényesülhet tudás, tapasztalat, tényleg istentől elrendelt rendben mennek a dolgok, okossá lehet minden ember, de a mótely már itt is erősen jelentkezik.

Felnagyított ügyek álrészeseivé tesznek szinte minden téren, szolgáltatásoktól függünk, nem lakóhelyünkön történnek a fontosságok, világáramlatnak apró szemcséivé válunk. A nagy méret akarja helyettesíteni a kis belátásokat, elérhetetlenként tárul eléink a másoknak már elért, kapkodunk érte, megfélekedve eredeti saját célokról.

Ne magadat, ne világot akard megismerni, a neked felkínáltra összpontosítsd erődet, mert valakik mint összesség azt jól kitalálták, ne gondold bele, ha ez mind pusztulásba visz.

Ahogy üres tér nincsen, a lét kitölti magát, lélek ül eszme kincsen, megoszt másokkal hazát. Bár hogy idő hol száguld, ezt tán senki sem tudja, belőle világ tárult, mélységes mély a kútja. Ha mégis megértenéd, fordított tényből indulj, sose rágódj kezdetén, mindig volt, mint ma, szintűgy. Tévedsz, hogy keletkezne, mi nem volt, de most van, csupán nincs felfedezve elv terv testtel párosan.

Ismerünk már közteset, látásmód áthidalót, hogy nincs test s lélek eset, rezgés adja a valót. De ott vagy, hol part szakad, ha megoldásnak hiszed, rögtön elakad szavad, ha létmérlegre viszed. Hisz kezdődik előlről a megoldatlansága, nem mondsz le anyaölről, honnan jön fénynek árja. Mi megvilágít időt, teret, hogy látva lássunk, táncol eszünk keringőt, még mélyebbre kell ássunk.

Vagy gyengébbek kedvéért égi magasságokba fizetve éznek éh bért, találva végső okra. Vagy elnyugodva mégis borzongó gondolatban, hogy független lét s tézis, utóbbi fejben kattan.

S felfoghatatlan amaz, éppen mert benne vagyunk, szerkesztettsége ravasz, belülről szorul agyunk. Közben kívülről vágyik, szemléletet nyerni, foga törik, elvásik, tudatlanságát perli.

Pedig tudás oly fajta, tudható bizonyosan, s nincs végső pecsét rajta, fejlődik folytonosan. Ezért se kívánjuk hát, hogy befagyjon valahol, engedve vészes ukázt, uralma világ akol. Történetek kísérletek meghatározni mindent, s lettek gyász kísértetek, megcsúfolva az istent. Aki mégiscsak örök, s a világ végtelesség, hogy meddig s hogyan görög, részben nem képtelenség.

Hanem párhuzamosság, messzire tekinthetünk, ha agyukat nem mossák, újra beszél majd egünk. Eltölt oly teljességgel, mitől kitágul eszünk, egyesül teremtéssel és koronája leszünk.

Óvjuk-e széltől gyermekünket és különösen lelki terhet ne rakjunk rá, s így életkorának megfelelő nehézségekkel találkozzon, nem egészen kezelhető ügy, nem kézben tartható. Rögtön kicsúszik belőle, mielőtt nem figyelünk eléggé a kétirányú megfelelésre, mert képtelenség ellenőrizni minden fellépő hatást, és a befogadást sem szabályozhatjuk.

Ezt a kettősséget szenved el a gyerek, de inkább csak kevesebb rossz esetben, előnyére válik viszont a túlnyomóban, mikor felépül benne és tovább növekedik alkalmazkodás. Az inger–válasz folyamatban születő összes eredményből nem mi fogjuk kiválogatni a használhatót és használhatatlant, hanem épp ő, aki helyett nem élhetjük át az ő életét.

A jó—rossz skála két szélső értékét tudjuk csak megragadni, ám a köztes árnyalatokra is szükség van, ráadásul egyik véglet nélkül a másikról sem születhet érvényes tapasztalat. Az élet szépsége, öröme, értelme nem áll elő önmagában, kell hozzá a fájdalom és halál, bánat és veszteség érzése is, viszony tudatosítása köztük, s törekvés irányra.

Ha nem tudom, hogy mit kell elkerüljek, nem fogom elkerülni, mert ismeretlenként jelentkezik, és ha látom magam körül boldogság mintáját, hamarabb veszek rá irányt, s elérem reménnyel. Határozottság, magabiztosság átáradó lesz, tétova bizonytalanság észrevehető, rajtam, sokkal célszerűbb hagyomány útján járni, mint kipróbálatlan hozzáállást gyakorolni.

És hát bízunk kell a felénk áradó szellemi erőben, amit beindítunk minden cselekvés, történés közben, több ez egyéni akaratnál, és felnőttek, gyereknek egyaránt nagy segítség.

Azért szeretjük helyhez kötni az emlékezést talán, mert hiszünk a hely szellemében, hogy ismét és ismét előjön, ott jobban felidézhető a megtörtént esemény, történeti súlya van. Ez a történelem tehát nem tankönyvi eset, nemcsak a fejben lévő gondolatban létezik, nem is csak az elhangzó emlékbeszéd hangjában, hanem a hely szellemeként lebeg a helyszínen.

Sőt, ha jobban belemerülünk, megemelkedik a hely jelentősége, mert abból a földből lett szereplőket idézünk, akiket előhívott s feladattal látott el a táj, a hegy és a völgy.

Milyen földsugárzás érvényesülhetett akkor, milyen összpontosulása ott isteni tervnek, visszakövetkeztethetünk mai mérésekből, a hatást nem lelkünkön, műszereinken látva.

És hamis homályból felbukkannak olyan jelek, melyeket hihetetlennek tartunk igen soká, mert ellentmondanak beidegződött tudásnak, amit ránk erőltettek vesztés csatáink után. S nem véletlen, nekünk mindig védeni kellett azt, mire támadtak, mi kirablóinkat vonzotta, nemcsak a dússá tett föld ezernyi áldása, de a közösen bírt nagyszerű emberszerkezetünk.

Hogy lehívtuk az égből a tökéletességet, mert akkor még azt hittük, hogy ott örökkévaló rend uralkodik, és a csillagokra vetítve saját jó törvényeinket, onnan visszajöttek. Sőt, igen érzékenyen a föld mélyét is ismert közegeg tettük, bizonyossá vált rejtelmét, úgy használtuk, ami vonzóvá tette gyakorlatunk, s támadtak szentjeink ennek elveit hirdetve.

Nohát, mindezt nehezen lehet közvetíteni, hogy ne csukjanak bolondok házába, vádolva értelmetlenséggel, holott igaz értéket képviselő múltat feszegetünk eredménnyel.

Tévedés-e kizárólag költőkre testálni képzelőerőt, vagy azt mindenki működteti, aki emberként él, hiszen lépten-nyomon bennünk villószik, zizeg, kisért képi világként a lét? Ez utóbbi igaz, s nem szabadulhatunk tőle, hogy gondolattá vált benyomásainkban legyen színes kavalkád is szürke tanulságok mellé, különösen a vágyak árnyalatai szépek.

És ha beteljesültek, emlékképek maradnak, ha még nem, élénkítik a megszokás mezejét, sosem látott, hallott virágokat, hangokat és eseményeket hívnak, vonzanak szakadatlan. Behunyt szemmel jól látjuk a tárgyakat mellettünk, de távolra is kihat képi tájékozódás, ha már ismerünk róla valamit, megjelenik, mikor szó esik róla, vagy felidézünk éppen.

Szeretteink és ismerőseink is így vannak elraktározva elménkben, jellegzetes arcuk, arckifejezésük jön elő rájuk gondolva, ott nyüzsögnek bennünk valahol, hogy hol, nem tudjuk. Talán ugyanott, ahonét találkozáskor is kapjuk a képüket, mert tudjuk, szemünket csupán fényingerek érik, mi rakjuk össze értelmes egésszé és elrendezzük felidézhetően.

Így aztán néha megtevesztés áldozatai lehetünk, szép arcát mutatja felénk az is, akinek rejtett gonosz szándéka van, vagy félreismerjük a látszatra kemény vonású jószívűeket. Vannak aztán hivatásos alakoskodók, ők a kedvenceink, színészettel örvendeztetnek, megélik a művészet csodálatos eszközét, sosem magánemberként szoktunk rájuk gondolni.

És hát a játék, a jelmezbál sem csak gyerekek izgalma, felnőttek is élvezik, mert szeretnénk új személyiségbe bújni, legalább időnként, de másokban élő képüktől nem szabadulunk.

Megmozdulás s mozgolódás között van különbség, nem beszélve a mozgalomról, mozgásra hív fel ilyen készülődés valamiért, vagy valami ellen inkább, mert tagadni könnyebb, mint építeni.

Ez békés és harcos természetünk közt félúton helyezkedve intézné el egyfajta nyomással, hogy szülessen meg a kívánt, vagy ne a nemkívánt, kimozdulva nyugalmaiból tesz érte pár lépést.

Messzire nem mehet ilyen kezdeményezés, mert igyekeznek törvényes keretek közt maradni, de megmutatja, mennyi mindent el lehet érni, mi szükséges lenne, de nincs, aki felvállalja. Például adománygyűjtés is ilyen, a nemes fajtaból, aholis a sok kicsi sokra megy, és a lelkiismeret sem ágál, hogy nem tettünk meg mindent rászorulókért, ha megtehettük volna.

A tiltakozás viszont rázósabb ügy mindegyre, mert az már érdekekbe ütköző, sőt romboló is lehet, megállítja a környezetszennyezést, vagy vélt ellenséget képes agyba-főbe verni. Utóbbi eset aztán börtönbüntetéssel jár, de ennek hatása nem olyan mozgósító, mint ha új eszmét hirdetőt zárnak be a hatóságok, amellé fel tudnak sorakozni támogatók.

Ott is meghatározó lesz azonban számosság, mert kevesen keveset érnek el, de nagy tömeg felvonulása, munkabeszüntetése képes megváltoztatni a helyzetet, s kiszabadítja. Csak az igazán közösségi lelkületűek tudják megfelelően érzékelni a többség hangulatát, hajlamai irányát, különben szélmalomharc lesz az ügyből, csúfos és gyors bukás.

Ezért kell egymás között igazat mondva szólni, és általános érvényt annak tulajdonítva, miről meggyőződünk, hogy úgy van, múltat és jövőt mérlegelve határozni meg haladásirányt.

Egyetértésre jutni a legnagyobb kihívás, mert mindenki fél a tévedéstől, hogyha másra hallgat, az hamarabb eléri, mintha maga megy tudás után – ebbéli meggyőződés vezet az okost, a butát meg hogy ne keressen többet, mint amit már tud, könnyen átlát, a bonyolultság ellenség, mert magyarázni kell, az igazsága csak részben teljesül, ha létrehozójától függ.

Szétesett a világ nyertesekre, vesztesekre, egyik csoport véleménye szemben áll másikkal a legtöbb dologban, mert attól várnak jólétet, ahogy gondolkodnak, ezért egymást vádolják meg tudatlansággal egyrészt, másrészt ártó szándékkal, hogy egynek sok, soknak kevés jusson, pedig ettől még nem fog a javak összessége növekedni, ahhoz új szempontokat kellene elfogadni.

Csak ha a tudáseloszlás igazságossága megelőzi, lehet a javaké is hasonló, azaz mindkét oldalról szükséges megengedni a másik érdekének érvényesülését, ha a sajátot is teljesülni akarjuk látni, ami nem önfeladás egyik fél részéről sem, ám előrelépés közössé vált értékeket felismerve nyújtva, engedve többet egymásnak.

Hisz a világ nem ilyen patikamérlegesen jól kijelölt, kiosztott szerepek összessége, hol ennyire elválna az említett két tábor, de éppen az átmenetek alig felismerhető különbsége, kibontakoztatott képességek működése, eredményének szép élvezése, mire, mihez annyiféle tulajdonság vezet, jó esetben, amennyi ember szerepet kap közben.

Ezért nem a saját elképzeléseket kell a többiekre ráerőltetni, de megtanulni egyeztetni a nézeteket, magasabb szintre emelt eszméig jutva elérni egyetértést.

Ugyan miért nem egyszerű az életünk nekünk, s teszi tönkre elérhetetlen utáni vágyunk, vagy a megszerezhetőnek fáradságos útja, gyors változás, hogy hossz időt pillanatnak látunk? Annakidején, amikor a mai életet kitaláltuk, több nemzedékre jól el volt osztva feltaláló működtetés, megőrző átadás, kinővén a földből, nem volt gond ruhára, kosztra.

Valahogy azonosulni tudtak cselekvésben a mára már igen szétszakasztott mozzanatok, Istent segítségül hívás, mély összpontosítás, testi munkateljesítmény s lelki indulatok. Természetesnek vették a begyakorlás sorát, hogy mesterré csak hosszú évek után lehetnek, megfigyelték, kinek mihez van képessége, kötelesség tevéshez kelesztettek jókedvet.

Élő jelképekkel látták el eszközeiket, aminek alakjához csillagég adott mintát, a tartalmát megtanították meséléssel is, belátva, hogy egyszer fenn, egyszer lenn, mint a hintán. És csak valóságos és hasznos volt kitűzött cél, észrevett rossz irányból rögtön visszafordultak, a szív kívánságainak engedelmessé váltak, éveik gyarapodván nem feledték a múltat.

Ez az egyszerűség csak önmagából adódott, világunk értelmét nem kívülről magyarázták, így annak tagadására sem költöttek erőt, boldog szakaszokat éltek, majd fogtak új pártát. Lehetne ilyen életünk nekünk is, nem vitás, de ahhoz bátor igaz gondolkodás szükséges, nem elhazudva annak kis és nagy eredményét, taszítva keserűséget, bevonzva, mi édes.

Megszüntetve csavaros bonyolult elméletet: kevesek rosszat sokak nyakába rakni üdvöt, mindenkinek kelljen keresni, s csak mit talál, legyen érték, égjen arannyá, ne hagyjon üszköt.

Aki eddig nem hitt a fejlődésben, rögtön fog, ha rágondol, hogy van a Földnek több olyan helye, ahol ebben a percben is meghalnak emberek harcmezőn, aminek lakóhely van kikiáltva. Nem e tény fejlettség jele, hanem ha kimaradsz az öldöklésből, hogy nem kell naponta kockára tenni életed, csak áttételesen jelenik meg a háború életedben, drágulást okozva.

Ezt a drágulást meg sok minden más is okozza, velejárója a gazdasági növekedés eredményének, hiszen béreket még gyorsabban emelnek, s így kereslet meghalad kínálatot. Ráadásul a növekvő termelést hitelből szokás beindítani, így bevételt sokfelé kell osztani, ezért jó, hogyha elegendő pénz áramlik vissza, mert haszonra is szert kell tenni.

S hogy ez még több legyen, költségcsökkentéssel lehet elérni, vagy a versenytársnál azt megnövelve, és itt lép be külső tényezők csillagállása, azaz nyersanyag és termőhely biztosítása. Legkisebb bizonytalanság is árfelhajtó lesz, mit manapság, nagy népességnél, könnyű elérni, mert lesznek arra vállalkozók, hogy fegyvereket kapva harci eseménnyel sújtsanak térséget.

Aminek költségét, bár áttételesen, alig kimutathatóan, szét lehet teríteni a békés életet folytató többségi részekre, nem firtatva, hangosítva összefüggését.

Legalábbis eddig így volt, de most lépett egyet, sajnos nem előre, a világ, mert hazugságot hirdetve arról győzködnek bennünket, háborút kell pénzelnünk, védekezve, mert támadás érhet.

De ez csak a harcok kegyetlenségét mutató napi műholdas híradásra a válasz, lelki nyugtalanság eltussolására, mert a valós célt elemezve jobb magyarázatot kaphatunk.

Mit kezdünk érzékelésünk számára megnövelt hatásokkal, mesterségesen alkotott színek, szagok, alakzatok tekintetében fokozott befolyással ránk, akiknek természetes úton kialakult képességeit meghaladja, sőt sokszor lerombolja a nagy tömegben érkező, sosemvoltat közvetítő olyan ábrázolás, aminek valamilyen hátsó szándéka is van?

Feldúsult történelmünk utolsó századai csőstől mutatják a hasonló kezdeményeket, kezdve a festészet élethűségével, amit aztán fényképezés sem tudott kiszorítani. Ugyancsak nagy divat lett színházi előadás, sűrítetten bemutatva életünk ragyogó vagy árnyoldalait, s ennek szükségességét sem látjuk cáfolva ismételtető filmek által.

Még az írásművek is virágzanak tovább ma, szeretünk verseket, és még inkább regényeket olvasni, bár az előszó és mozgókép dömping elárasztja olcsón, könnyen mindennapjainkat. Arra kell tehát figyelni ebből tanulságként, hogy a festészet, szobrászat, költészet: művészet, a műalkotás nem gépies világisméltés, mint amivel manapság elárasztanak minket,

hanem olyan emelkedett emberi teljesítmény, aminek befogadása, élvezete lelki többlettel járul hozzá erkölcsi életünkhöz, emberségünknek lényeges szép összetevője. A mai kütyük és gazdáik nyújtotta napi betevő falatként ránk zúduló áradatot ezért ilyen szemmel kell néznünk, bátran bírálni alacsony színvonalát, elvetni károságát.

Nagy költők, művészek ritkák, és művük örökké fennmarad, amint a tudomány találmányai, s igazán hasznos alkalmazásuk időtálló, merjük hát választani a jót, hogy megmaradjunk.

Emlékszel, mikor először rajzoltál virágot, madarat és ki is színezted, milyen íze volt, illata, érzése, hangulata, ahogy a szín sokkal szebbnek látszott, mint eredeti mintája? Mert a virág ugyan pompázatos a ház előtt, de a madár mindig elszállt, és ha letépted a virágokat, elszáradtak, a papíron a rajz mozdulatlan maradt, tied lehetett egészen.

Vízfesték használatról, egyéb színezésekről is van mindenkinek emléke, de azt talán már kevesen látták, hogy kék festéket kellett tenni a mészbe, hogy hogy igazán fehér legyen meszelt fal. Hát ezért világítanak oly szépen messziről a vidéki parasztházak, igaz, már az is csak a múltból inkább, és falumúzeumban, hová meghalni viszik a testét, őrizve jövőnek.

Mert ki tudja, hátha visszajön divatba az a takarosság, amely művészi is egyben, mint a székykapu, a házorom díszek, jelentéssel, legfontosabbat jelképezve, a Nap sugarát.

Mert nem tűnt el életünkől egyik régi vívmány, eszköz találmány, elért eredmény sem, bár hogyha nem vagyunk észnél, elfelejtünk nemcsak rajzolni, mint ma már sokan, de még kézzel írni is betűt.

Fonni–szüni se szoktunk már, és megcsúfolása ennek az ősi mesterségnek, amikor csupán rongyszőnyeget állít elő a tájházban oda kinevezett szövőnő, valójában tartozék.

Szerencsére a parázs még pislákol népünkben, és egyre többen, hitelesebben újítják meg a régi mesterségek üzését, s hogy jó üzlet, nagy kereslet azt mutatja: kívánja néplélek.

Azok is tanulják, akik nem végzik iparszerű céllal, csupán saját örömeikre, izgalmasan megvalósítva örök dicső folytonosságot, elismerve, felidézve: mindenki alkotó.

Vannak-e a történelemben nagy emberek, vagy azok a nagy szerepek teszik nagyvá az ott és akkor szereplőket, hogy dönteniük kell, lehet, s tudnak, a világ sorsának alakulásáról? A kettő ugyanaz, vagyis nem egyéni érdem emel fel valakit, hanem felemeltetése miatt nézünk rá hősként és jegyezzük meg nevét, az alkalom választ alkalmasat, nem fordítva.

Még ha aztán a történetírásban már ezt a fordított utat mutatják is be, népszerűvé tenni a meghozott döntés hozóját, mintaként szolgáljon az utókor számára ugyanúgy. Azaz a jelenben is támadhassanak, ha kell, szinte a semmiből nagyra nőtt vezérszerű fők, mintha tudásban mindenki fölé emelkedve érhetnék el, hogy higgyük, legjobbat választják.

Ezért nagy veszélyt hordoz, ha nem értjük meg ennek a megtévesztésnek a lényegét, hogy a mindenkori világvezetés helyi részlegének részleges érdekét szűk tudással képviseli. Megrövidíti elméjét, hogy átfogó módon nem képes gondolkodni, ha érvényesíteni akarja megbízói szándékát, mert hogyha az nem együttműködés, világtromlásba vezethet.

Van viszont erkölcsi érzéke mindenkinek, az megoldja a tájékozatlanság baját, érdek szülte vakságot is gyógyít, egyetemes érték felé tereli a gondolkodást, békét hozó útra. S ha valamiben, hát ebben áll egyéni nagyság, hogy az általában vallás által közvetített eszmék átélő elfogadásával járuljon hozzá, ha olyan helyzetben van, a megoldáshoz.

Olyanhoz, hogy ne csak egyes csoportok vagy népek járjanak jól, de az egész, ha különben borul a béke, felrobban a Föld, amit viszont senki nem kívánhat, de vészes a nagyember kísértés.

Tévedés, hogy azt a nagyságot, amit a világ elért, utolérhetné a gondolkodásunk, és különösen nem a képzelőerőnk, így aztán aki ebbe nem tud belenyugodni, hazudik. Legelőbb magának, de aztán mások felé is, és amit elhitt elképzeléséből, megosztja, sőt ránk erőlteti, ha hagyjuk, de vitatkozni nem lehet vele, hiszen neki van csak igaza.

Nekünk pedig azért nincs, mert nem azt valljuk, amit ő, s szerinte így mi alacsonyabb szinten vagyunk, nem tudunk felemelkedni beavatott síkra, hová a túlvilággal való kapcsolat emel.

Ezt bennünk érzéki valóságához való ragaszkodás akadályozza, annak szeretnénk megfelelni elviekben is, ahelyett, hogy közvetlenül rá mernénk hangolódni isteni üzenetekre.

Azok jelzéseire hívja fel figyelmünket, jót akarva nekünk e segítséggel, kijussunk a tudatlanság útvesztőjéből, hol bolyongva tévedésbe döngöl minket az elkeseredés. A kiút az, amit ő hangoztat, annak vélve, magabiztosan ajánlgatja, örvendezve a megoldásának, s remélve, minket is magával ragad, de ha ellenállunk, az csak a mi hibánk.

Ebben a felfogásban tehát megelőzi az eredményt annak kívánása, hát elfogadja, ami eszébe jutott róla, mert hiszen hatás alá került, nem véletlen jutott ahhoz hozzá. Bár elég későn, de azért már felfedezést nyert, hogy az érzékelés összhangzattanát agyunkból meríthetjük, ahová nem gondolat indul az érzékszervből, hanem azonos finom ingerlés

mindegyikből, érzékletüket agyhely adja, és teszi képzetekké, velük műveletet végzünk, s akkor visszavetülhető gondolatná válnak, majd gondolatokat is szabályosan kapcsolunk.

Kenderkötél, kendermadzag, kenderfonal mért jó? Nem csupán azért, mert nem vágja el tenyeredet meghúzása, csomózása közben, de biztosan lebomlik egyszer, hamar, ha már nincs rája szükség. Étkekkel is így vagyunk, emészthetők legyenek, és tápdúsak természetesen, ne mérgezzenek, ne legyenek felismerhetetlen összetevők benne számunkra, és ízesek is maradjanak.

Élő csak élőből alakul, ki szólhat bele büntetlenül a folyamatba? Fenntartása sem tetszőleges, de meghatározott, régóta ismert, gyakorlott, senki kedvéért ne adjuk fel. Ízfokozók rászokást eredményeznek, mert nem tudunk ellenállni a kialakult fogadó készségnek, amit ki kell elégíteni, mint a dohányosnak, iszákosnak a napi adagot.

Akkor aztán megnagyobbodnak káros hajlamok, pusztítóvá is válhat testi alkalmazkodás a műanyagokhoz, hiszen ismeretlen közeg keletkezik, ahol tájékozatlanság az úr. Vigyáznunk kellene a lelkünkre is, veszélyek várnak ránk ma már, ha ki sem mozdulunk otthonról, borzalmas hírek ömlenek ki híradásokból, viszolyogtató történésekkel bombázódnak.

Szószerint is sok helyen robbannak már az aknák, de a rejtettek szinte mindenkit elérhetnek, megváltoztatják nemcsak ízlésünket, de örök beállítódásunkat akarják szétzilálni. A napszakok hatásának érvényesülése megszűnván, kihasználása is elmúlik közben, reggeli frissesség odavan, esti éberség megszerzendő, törvénnyel tiltott szerek árán is.

S akkor még ott lenne feladatnak létezésünk megfelelő kezelése, a tudatosságot megkívánó nemzedéki érés, hogy átvegyük sorsunk irányítását megöregedettektől.

Hát, az én vérszomjamra ne hivatkozzon senki, mert nincs, még bosszúállást sem fontolgattam soha, békés szomorúság, bánat szokott jellemezni, ha olykor megtorlatlan igazságtalanság ér.

Még a sors igazságszolgáltatását sem vágyom, hogy majd az kiosztja mindenkinek a magáét, megbüntet bűnért, amit elkövetett valaki, de rejtve maradt, el tudta titkolni, tussolni.

Inkább örülni szoktam valaki sikerének, de ha kétes módon felkapaszkodottnak mondják, akkor is megnézem, mennyi abból az irigység, csak ráfogásról van-e szó, vagy tények ütköznek. Ha törvénybe, annak van hivatalos szigora, eljárási joga, nem fogok csámcsogni rajta, ha erkölcsbe, felindulásom tudom kezelni, legfőképp tanulságokat akarok levonni.

Ítélni, elítélni nagyon kockázatos, mert ha rászokunk, igen hamar élni kezdünk vele, gyakran előbb, mint hogy világosan látnánk, mi volt, mi történt, s mendemonda felnagyítja a dolgot. És kiszínezi, különben nem figyelnek órá, aki terjeszti és valami hasznot azért csak húzna belőle, együttes szörnyütködést, szidalmazást élvezve, az ártatlanság vélelmét mellőzve.

Ám ez nem jelenti, hogy bárki bármit megtehet, mármint rosszat, rombolót, hogy fájdalmat okozzon, vagy felelőtlen lehet következmények nélkül, herdálhatja más vagyonát, visszaélhet hittel. Elsősorban ő maga lesz tettének bírója, s ha ezen már túlnőtt gonoszsága, csak közösség erejével lehet fellépni ellene sikert aratva, egyénileg kudarccal vagy veszteséggel vár.

Vigyázzunk hát, hogy hangulat, indulat keltéssel senki ne ugrasszon bennünket érzés-szakadékba, hogy felhasználhassa felháborodásunkat oly céllal, amivel egyébként nem értenénk egyet.

Akik őseink igazságosságát hirdetik, mellette hősiességüket is hangoztatják, hűségüket, okosságukat el nem felejtik, s ehhez nagy térségek meghódítását csatolják. És ehhez még a nemes jellemet adják nekik, merthogy sok népet meg tudtak szervezni békében, önfeláldozóan harcoltak aztán mindezért, mégis elveszett mindenük, csak emléküik maradt.

Ha abban akad elmarasztaló beszámoló, idegen érdek szemszögének tudják be okát, mert még tévedésük is jóakarat mozgatta, angyalokhoz hasonlókként kell látnunk ma őket. Ennek a dicsőítésnek az indoka pedig egyedül harciasságuk eredményessége, mert kíméletlenségük nem ismert meghátrálást, avagy csellel, ravaszsággal kerekedtek felül.

Több sebből vérzik, stílusosan mondva, ez a szép értékelés, kapaszkodás inkább dicső múltba, mert a jó ügy melletti kiállás nincs említve, ami maga az élet szeretete, jósága. Hogyha igazságot, méltányosságot keresel benne, nem tekinthetsz el emberi összességtől, s hogy minden rétegnek szolgálatára állván jövő épül, senkinek bántódása nem esik.

Az is megbecsült, aki a kenyérünket süti, elveti előtte és learatja, megőrli a magot, amit életnek neveznek, szentelnek, amint magukat is családuknak, nemzetüknek. Íj- s kardgyártás, fegyverforgatás úgy illeszkedik ebbe, mint védelmi szükséglet, s nem támadó, hódító szándék és nyereség eszköze, ügye, önfeláldozás becsület legmagasabb foka.

Így aztán katonák, parasztok egyforma szinten teljesítik kötelességüket, anyák s fiúk ott vannak az élet frontján és a csatatéren, de legjobb szívszakasztó csatákat elkerülni.

Nincs eszményi eset, ha teljes szigorúsággal nézzük, olyan fokon, részletességgel, amelyet annak elvonatkoztatott mivolta követel, felfogóképességünk messze van valóságtól. Legegyszerűbb az egyenes vonal útja lenne, ha tényleges kiterjedése pontokból állna, mégpedig mindig olyan irányban, mit előzők jelölnek ki, de ez csak elméletben lehetőség.

Valójában legjobban a fénynél látunk hasonlót, de itt sem közvetlenül, hanem csak szemünk által, mondjuk két kerítésoszlop közé így tesszük be a harmadikat, házfal rakáshoz zsinórt húzunk. Ám nagyobb, bolygónyi méretben ez már nem érvényes az ilyen egyenesség, dél- és hosszúsági kör mind görbül, s bár ég felé húzva nincs akadály, fényútról mégis kiderült, hogy elhajlik kicsit.

Sok példát hozhatunk térből-időből, cselekvés folyamatából, természettörvényből, erkölcsi előírásból, hogy tökéletes megegyezés sérül bizonyos szinten, vagy nem teljesíthető. Nemcsak azért, mert a lónak négy lába van, mégis megbotlik, hiszen a háromlábú szék szilárdan áll, de nem mozog, mint a ló, a világ sem állóvíz, és a víztükör pohárban a szélén behajlik:

semmi sem olyan egészen, amint a fogalma jelenti, megkövetelné, hanem közelítő módon érvényesül, elnagyoltságát megszokjuk, üres szörszálhasogatás figyelmeztetni rá. Ehhez jön az emberi gyarlóság, pontatlanság, következetlenség, különbözőség, fáradtság ki- és behatása, hogy néha azt sem tudjuk, hol áll a fejünk, nemhogy eszményeinkre vigyáznánk.

Keresztűzbe is kerülhetünk, mint háborúban megadás előtt, mikor jó cél kiold másikat, a mérnök még tud hivatkozni mindenek felettálló szabályra, baj, hogy pap már nem ily okra.

Kiszolgáltatottságunkat ki húzza fejünkre? Még mindig kell menni halálos harcmezőre, kibújni nem lehet, mert, ha van, lelkiismeret, vagy szigorú törvény visz, lehetsz fiatal, öreg. Ott aztán talán csak pár órát maradsz életben, csapódik lövedék, rakéta kis és nagy szögben, lélek s test egyaránt szenved közeli haláltól, oka, nem szabadultunk meg emberlét kufártól.

Vannak még látható és láthatatlan királyok, akiket körülvesz sokszoros védmű, várárok, hogy ők biztonságban megparancsolhassák, vészhelyzetben, túlélők sokak sírját hol ássák. Nincsen már békés hátság, mindenki megérzi, fegyvergyártásra összpontosult gazdagság őrzi még a társadalomműködés látszatát, kábít indokkal a miértről, de a nép mást áhít.

Már átalakult józan ész harci logikává, mindenki ellenség lesz, ki nem menne sehová, aki értelmetlennek látja egymás ölését, nem hisz a szólamoknak, tapasztalatból ítész. Hogy a nagy jólétet nem a háborúk teremtik, szorgos munkával, találmányossággal özönlik ránk az árutenger, hogy már-már fuldoklunk bele, szennyezéssel, hulladékkal a környezet tele.

Ahol jóakarattal párosul az okosság, rend van, tisztaság és fenntartó takarékoság, az elmaradottságot is fel lehet számolni, csupán jobban kellene költségekkel számolni.

És következményekkel fényűző életmódnál, hol kívánás ösztön kereslet szállító hordár, odáig jut fejlett része az emberiségnek, nem imával, úrhajóval megy neki az égnek.

E pazarlás közben milliárdok sorsa inog, erre figyelmeztetőknek nem jut más, csak szitok, pedig olyan helyi berendezkedés kell most már, békés jóeszközökkel segít, rosszat kirotál.

Csak felelősségteljesen szabad hivatkozni a régmúlt eseményeire, szereplőire, nem kiragadva eredeti környezetből jelentőségüket, abban elért hatásukat. Esetük példája csak akkor lehet hiteles, ha születése feltételeit is ismerjük. E tudáshoz el kell merülnünk a részletekben, elnagyoltság utólagos tévképzetet szolgál,

s célunk, hogy igazságot szolgáljon a jelenben, csak úgy teljesülhet, ha a forrásokat látva leleplezzük a történetírás ferdítését, eljutva a valósághoz, legyen bármilyen, kedvező vagy kedvezőtlen egyaránt híradás értelmezésétől függ, s hogyha mai érdeket visszavetítünk a múltba, helytelen útra visz, merthogy azzal leigázzuk akkor történeteket.

Ebből a szempontból vizsgálva az emlékeket, nemcsak a szóbeli hagyomány, az írásos is lehet félrevezető, és az ilyen érdek már régóta befolyásolhatja adatainkat. Hogy mikor kezdődött, nem homályba vesző kérdés, mert írásbeliségre áttérés volt alkalma, hogy csak azt és úgy hagyják meg, ami hasznukra volt, szóbeli és kéziratos emlék gyűjteményből.

Illetve az értelmezést eltorzították a maradéknál, lettek véres regék békésekből, s a millió oklevelet már nem vizsgálgatják, csak a pár ezer kinyomtatottra hagyatkoznak. De ott van aztán a tárgyi hagyaték kérdése, kincstárban őrzöttek, földben sorban megtaláltak, ezeket hatalmi szóval illesztik addigi kialakult eredményekhez, vagy pénzügyivel.

Mert múlttal foglalkozni ma is drága mulatság, csak az engedheti meg, akinek megengedi körülménye, ritkán talán hivatala, ezért kell igen körültekintő igényesség hozzá.

Berendezni világunkat, kézreálló legyen, legtöbbünknek célja, bár az is, hogy jókat egyen, örömeredmény aztán boldogító kényelem, lemondhatatlan lett minden összetevő elem. Házunk kívülről szép, takaros, nem csicsa-díszes, legföjljebb ablak fölött enyhén, nem csúcs-íves, csak igen gazdagok tervezőmérnöke híres, messze a múlt, hogy volt homlokzat jelképi mives.

Belátni a belső életre ma már nem lehet, kerítés véd, sőt eltakar parkosított teret, tán bentlakó sem akar mást látni, csak az eget, nincs látványa, hogy háziasszony ruhát tereget. De mi bent található, képes újság mutatja, áruházi választék egyformaságát adja, plüss vagy bőrfotelek, kanapé, eszközök zajra, konyha, fürdő már nagyüzemi szintet mutatja.

Ki se kell mozdulni otthonról, bejön a világ, bekapcsolódás láthatatlan hulláma virág, amit úgy szagolunk, mint a kötelező imát mondtunk rég reggel, délben, este, kerülünk vitát.

Sőt inkább látatlanban aláírjuk a törvényt, csakhogy elkerüljünk változás veszélye örvény, ezért nem keresünk soha más kiutat, ösvényt, kicsit se veszíthessünk tehetetlenség örvén.

Benyomakodik fejünkbe gondolati restség, ma még viszonylagos jólétünk lehet rá mentség, mibe kerül alul, azzal nem törődik fennség, ám örökre eltűnhetünk, ha elveszik szentség. Vagy olyan nyomorba döntjük végtére magunkat, hogy majd barlangot kell keresni újra lakunknak, ezt kevesen már kiabálják, sokakat untat, még többen istenítéletre bízzák sorsunkat.

Visszafejtendővé váljon ígéretes múltunk, de ne dicsőséghajszolás, midőn egymáson dúltunk, óvó előrelátás, mindig volt mihez nyúlunk, mentsük magunk magunktól, ideje megújulnunk.

Szépség fiatal, friss teste virágnak, gyereknek, és a lelkük lelkünkben tükröződő boldogság, olyanok voltunk mi is, bár már alig emlékszünk, látványuk lebeg körülöttünk, rezgeti szívünk. Hálaimafélét rebegünk, értük remegünk, hogy örökre ilyenek maradjanak, őrizve ifjúságukat, ártatlanságukat, hiszen, jaj, mi tudjuk, mi vár rájuk, mi már átmentünk azon.

Nem is a szakadékok, honnan sorra kimásztunk, jut eszünkbe, hanem a megmásazandó hegyek, mert a bajból ösztönösen is kilábol az ember, de a nagy célokért megszenvedés vállalást kér. És nem mindig kap, mert a bizonytalan eredmény előrefurakodik, biztos érvényesülést háttérbe szorít számvetésben, mi megelőzi általában manapság a legkisebb lépést is.

Mérlegelni persze nevelőinkkel együttes munkának látszik, de a szülői befolyás és tanári vélemény sokszor erősebb gyermeki érzésnél, kitartásnál, mit szeretne igazán. A táncmozdulatok erről is szólnak, gazdagon áradó lehetőségvulkánt idéznek egyre, kimeríthetetlen kútként, kimerülhetetlen erőként, amit a néző is megérez nyomban.

Különösen ha a mozgástervező művészi fokon átéreztetni velünk, hogy soha semmi nem felesleges, megbánandó, semmitől se félj, ha el kell indulni az úton, vissza is térhetsz. A kiindulópont nem semmisül meg, amikor elhagyjuk bizonyos irányban, ha többszörösen használjuk, rájövünk, nem hely az, körülmény foka, hanem mi magunk vagyunk a legbensőbb világunk.

Belőlünk fakad szándék és kivitelezése, cselekvés hite és lebonyolítása, zsenge mivoltunk titokként elrejtése mindvégig a ránk váró, általunk választott élet árjában.

Nehéz elvonatkoztatni a jelen helyzettől, mely nyugalmat áraszt és megállapodottságot, ami majd egykoron, tudjuk, bizonyosan megdől, s létrejöttékor se voltak mai szép virágok. Ez mindenre vonatkozik, de a földtörténet ellenőrizhetően mutatja rétegeit születés egymásra rakódásának, vének alul, s egyre feljebb fiatalabbakat terít.

Gurít lábunk alá szőnyegként mai talajnak, micsoda forrongás kellett hozzá, mélységekből feltörő különböző anyagok, forradalmak a természetben, így kapnak nevet képzeletből.

Ámde elképzелhetetlen nagy tömbök mozogtak, és tengeri mészkő lerakódás megelőzte, majd vulkánosság kiemelkedése okozhat ily csodát, csigaházfalat hegytetőn időzve.

Mert csak pillanat a végtelenségben a nekünk jutott idő is, melyben hosszabb s rövidebb szakaszokat élünk á mintha nem örökkévalóság futott volna felénk s haladna tovább, hagyva nyomokat. Térbeli jeleket, égi világgként nézhetjük, teremtő istent képzelve ottani lakónak, de aztán az egyetemességet megismertük, s gondolatban hasonlókat látunk ott valónak.

Ránk s apró alkotórészeinkre hasonlítókat, bár a legkisebb részecskéket sosem találjuk, nemcsak nagy, kis irányban is látunk észvadítót, vigasz, hogy világméretezés közepét álljuk. Innen kifelé és befelé egyformán messze van a vége, s ami észveszejtő, hogy az nincs is, kutatása sosemvolt bonyolult kaland, mese, amit találunk, visszarettent, de hasznos kincs is.

Ezért lettünk mára talán ilyen sokan, okos mivoltunk következtében, egyedülállóan világmindenségben, feladatunk istenhonos, élve, s hallva léténeket, megtudni, hány szólam.

Elhalasztott kérdés, ha földönkívüliekre tukmálsz a választ, ők csak feltételezettek, s ha tényleg fejlettebbek, mint mi, magyarázatot a világ létrejöttére ők sem biztos, hogy tudnának. Mert azt nem keresik, csak jobban alkalmazkodnak a természet törvényeihez, ezért előrébb járnak eszközökben, szemléletben, de hogy miért, annak ismerete minket is felemelhetne.

Egészen a nekik tulajdonított képesség birtokába, azaz kutatnunk kellene olyan akadályok után, melyek elállják az utat, hogy oda jussunk, mint ahová ufókat teszünk. Így ha komolyan megfigyelnénk elődeinknek mik forogtak fejükben legelső gondolatként, hét vagy hetvenhét bölcsnél is mindig azt találjuk, hogy a világ keletkezése–elmúlása az.

Odáig menve, hogy annak idejét nem csupán szinte végtelen hosszúként tudják megragadni, hanem pillanat törtérszében végbemenőnek szintúgy, ami sokféle méretben ismétlődik. Ennek elvi szintjét tették meg kezdetnek, mikor ugyan még nem volt semmi, mégis alapként szolgál, hiszen másként nincs továbblépés ismert létezés módok felé, melyeket külön megneveztek.

S ha ezeket ma nem értjük, csak a hályog miatt, mit értelmünkre növesztett a történelmi kor, határozott káros világmagyarázatával lényegében meghamisítva bölcsék mondását. Mert a népmesékből mint előttük élők gazdag tapasztalat összegzéséből az eredeti összefüggésre lelhet, aki elhiszi, hogy már akkor is keresték a világ örökös titkát.

Hályogkovácsként bátran kell eltávolítanunk szemléletünk eszmei gyilkosait, kérdezve magunkat tovább, minthogy istenségektől várnánk, s nem tudásszenvedély tüzeből a sült galambot.²³⁸

²³⁸ Például Gánti (<https://chemoton.com/hu/>) és Kisfaludy (1 <https://youtu.be/K06cx-VoQwQ> 2 <https://youtu.be/9ptnYYoP0II> 3 <https://youtu.be/-0EsQCDPRys> 4 <https://youtu.be/GKDSu2R6Szs> 5 <https://youtu.be/tqcF-LlQQAc> 6 <https://youtu.be/pHbq0cGYRWE> 7 <https://youtu.be/qufAAcIpxY> 8 <https://youtu.be/Yk3u0OqYC70>) is segíthet.

Miért nem természetességi irányban megyünk? Egészségre ártalmas élelmiszert termelünk, holott rendelkezésre áll eredeti módszer, hogy az ételünk ne mérgező legyen, hanem gyógyszer. Kis lépésekkel kezdődött a helyettesítés, majd vegyészetből fakadt végtelen merítés, mi már ízlelőbimbóinkhoz igazodott, terméknél rászokást, sőt függőséget okozott.

Hamar eljutva oly vészes következményekig, melyek előbb-utóbb fogyasztó életét veszik, de hamis közvélemény másra van hangolva, vak a rosszra, a földi mennyországot majmolja. Azt, hogy a jót miért tagadná meg önmagától, hisz halad a világ, – de nem lát erdőt sok fától, mikor a választék ezer arca mosolyog rá, fel sem merül benne, hogy káros anyag alkotná.

És már így vagyunk napi munkával, életmóddal, műintézmény otthonunk, a múlt behintve sóval, fogaskerekek vagyunk bonyolult szerkezetben, miként mozog az egész, átlátni lehetetlen. Mert a vezérfonal bizonyos körök hasznához vezető láncolat, titok, mégis azt ajnároz valamiképpen minden hangosított tényező, eredményezze, ne legyen saját lelki mező.

Avagy az ne az őstudásból táplálkozhasson, ne független boldogulásért munkálkodhasson, ezért igen nehéz a lejtőn visszafordulni, de hitünkhöz visszatérve rajtunk nem fog múlni. Az egységhez, miben egyként vagyunk millióan, a bizalomhoz, hogy olyankor mindenki jól van, ha szabadon tevékenykedve járul hozzá közhöz, világos kapcsolatokban senki mást nem lökdös.

Nem akar elé kerülni, elég önmagának elsőbbségét teljesíteni saját dolgának, és akkor nem lesz szükség vészterhes művilágra, s virágzó emberiségre süthet Nap hétágra.

Emlékezhetünk részletekre, vagy történetek, személyek lényegére, jellemére, kétféle módon tehát, egyik környezetünkként lesz jelen, másik elménket gazdagítja, hogy legyen éle. Külön-külön is szoktunk belőlük válogatni, s amit már fejünkben őrzünk, ritkán cseréljük le valami új benyomásra, csak ha felülmúlja a régit, s lesz tapasztalatunk külvilág tükre.

Néha e két mód is versenyezni kezd egymással, mit fontosabb feldolgozni látott s hallottakból, merthogy félő, elveszünk érzéklet tengerében, megállít a nemtudás, ha nincs fogalmunk arról. Mert amiről nem tudunk, azt nem is érzékeljük, így nem raktározható el emlékezetben sem, ezért aztán meg kell becsülnünk a tanultakat, adat ahhoz tapad, másként nem szólal meg mese.

Ha már jártál valahol, mikor kisgyerek voltál, kevesebbet tudsz csak felidézni, mint szüleid, akik eszük teljes erejével voltak ott, rég, s most learatják felidézés sikereit. Más kérdés, ha arról tudósítanak túlélők, mikor még nem éltél, s valami jelentős történet, ahogy ők emlékeznek, nem lesz azonos azzal, amint iskolában tanultál történet törvényét.

Nemcsak szükségszerű feledés, emlék ritkulás működik, de érdek érvényesült válogatás, – minek emléke nem marad fenn, nem is létezett, szól az óhaj, s van aztán hamisság toldozgatás.

Ujjból szopott, képzelgés szülte berendezése a múltnak, sosemvolt nagy sikerek és dicsőség, vágy vezérelte történelemalkotás, kőbe vésés, bizonyítatlan nagyság, semmiből bőség.

Pedig egyre több valós tárgy, szellemi eredmény nyújthat aprólékosan feltárt képet mindenről,

de fontos, hogy milyen elméleti hozzáállás, értékelés közelít hozzá, mi áll, mi megdől.

Mi értelme előadást tartani nem oly nagy közönségnek, hol alig van hozzáértő, fele bóbiskol kicsit közben, vagy elakad félúton a megértésben, és aztán már hiába figyel? Jó kérdés, de nagyon ritkán kerül terítékre, senki sem érdekelt megvitatásában, mert az előadó nem tenné meg erőfeszítését, és a rendezvény gazdája is hoppon maradna.

Így aztán ott találjuk magunkat egyre a teremben, ahol újabban majdnem csupán vetítettképes előadást élvezhetünk, a félhomályban még könnyebben szunyókálhatunk, monoton hang beszél. Felolvassa mondanivalóját, ha pontosan akar fogalmazni, ami szabadon, élőszó által sokkal nehezebb, és az időkeretet így tudja jól kitölteni, nem nagyon átlépni.

Hogy mondanivalóját mily mértékben sikerült átadni, talán a végén, a tapsból, kérdésből, hozzászólásból kiderül valamennyire, de biztosat nem tudhat ennyiből, marad a kétely. No, nem általa képviselt álláspont igazát illetően, mert arról előtte meggyőződött, mielőtt előadásra vállalkozott volna, hanem hogy hatás tekintetében mire jutott.

Hogy csupán kipipálható, megtörtént a téma felvetése, megemlékezése, előadó számbavétele, mint aki foglalkozik vele, nyilvánvalóan ért hozzá, hiszen szépen beszélt. Vagy érezheti, bevezetett oly fogalmakat, olyan új elméletet, eszmerendetet, mit addig senki, vagy kevesen tártak fel, érintettek, s így előrelépett a tudományos megismerés.

Mindez alapja az, hogy az előadás keret, lehetőség, mi miatt született teljesítmény, s elegendő bennünk megragadásához, hogy az ő fejében megfogant, mert közvetlenül jön át?

Hogy a társadalmi törvény nem természettörvény szerűség, hanem csak közmegállapodásból jön, nemigen van az orrunkra kötve, jobb nem tudni róla, hogy vélekedéseink összegződése. Érthető is talán kiskorúság idején, mert nagy felelősség nyomja a törvényhozóink vállát, ne terheljük még gyermekeinket ilyesmivel, fokozatosan léphessenek be az életbe.

Viszont az egész népet kiskorúságban tarja, aki felnőtként sem von be bennünket döntési folyamatba, úgy uralkodik, hogy mindent diktál, illetve törvényeket szab ránk teljesítésre. Enyhébb változatnak mondják, de lényege marad ugyanaz, mikor általunk megbízottak végzik e feladatot, látszólag közakarat mentén, ám hogy nem, mutatja pártokra szakadás ténye.

Különösen csip-csup ügyekben nehéz azonos álláspontra jutni, az igazán nagyokban meg átlagemberből hiányzik a hozzáértés, és néha titkosított intézkedésre van szükség. Ugyanakkor létezik az örök emberi, mit mindenkinek, mindig, mindenhol teljesíteni kellene, a hozzá alkalmazkodás egyéni feladat, s nemhogy lehetetlen, de igen üdvös.

Ennek valamilyen érdekből történő káros, bűnös megszegése vezetett közösségekben,

és közöttük a világban, védekező eszköz kereséshez, mi törvényszegés büntetése lett. Ekkor és ezért rögzíteni kellett, amihez mindenkinek igazodni kellett, s kivételt eleinte nem ismertek, természet mintára működött, isteni elrendelés rangját kapta.

Ehhez képest kell ama megbomlottságra nézni, amikor kiskapuk nyíltak a kijátszására törvényi szigoroknak, s a nyertesek gondoskodtak róla, csak kevesek férjenek hozzá e kegyhez.

Örökké fontos lesz, hogy közösség karoljon át, nagyobb boldogít istenként, kisebb anyaölként, nehézség közt is őrzi mindenki tulajdonát, ne taszítsd el magadtól, társulj közükön önként. Elsőként embernek azonosulhatsz családban, szülők, testvérek, rokonok adnak jó mintákat, tőlük tudod meg, hogy örömbeszéd van a szádban, amit látsz, érintesz, arra mi a magyarázat.

Kisvilág ott táruul, majd fokozatosan a nagy, gyermekléptékű méretekben minden kézre áll, első lépésektől addig, hogy messzire szaladj, eleven természetesség, és nincsen rá felár. Bejárod a környezeted is, minden zeg-zugát, nem házban játszol, hátsó udvaron, szerűkertben, bozótosban bujkálsz, átkúszol patakhíd lyukán, barátoknál otthon érzed magad szeretetben.

S ha ez nincs így manapság, tenni kell róla, legyen, alapja összetartás jó ismerősök között, kiket gyermekeik hoznak össze felszínesen, óvoda, iskola, nem csupán gyermek özön. Legalább ott összejöjjen, hogy egyet akarjunk, ami a csemetéinknek a legjobbat nyújtja, így máshol is tudatosak leszünk, nemcsak zajgunk, lakóhelyünknek legyen jövője, amint múltja.

És országosan se hasadjon ketté a fejünk, mármint külön-külön, belátható tételekben, hanem a megtalált legjobb legyen közös egünk, vitában született egységnek szeme se rebben. És az emberiség egésze sincs tőlünk távol, valójában mi alkotjuk, teremjük szabadon, bár önrendelkezésével ma senki sem számol, adja lényegünket, hogy világunk nem ősvadon.

Ha úgy tudunk élni, közben örülünk egymásnak, kiérlelt sikereket mindenütt alkalmazva, teret adva megújító gondolat-kovácsnak, boldoguljon ember, nép, nemzet apraja-nagyja.

Nincs egyértelműség múlt szerepek, emberek megítélésében, különösen, ha még élnek, helyet kérnek maguknak továbbra is, valaha volt nagyok, kiemelkedők, vagy annak mondottak. Kevesebbnek ér fel máig elismertsége, mint amennyien kitüntetésekért tülekednek, vannak, akik örök emberit teljesítettek, s akik a mához vezető utat építették.

De a nagyobb rész megalégszik azzal, hogy túlélte minden nehézséget, rejtett vagy valós üldözést, nem akar régi-új élcsapat vonatkozásában babérra pályázni, ha elmúltak viharfelhők. Azóta jöttek új nemzedékek, öregszik már az új korszak kezdetén fiatal is, meglátjuk, megtörténik-e most a békés befolyás váltás, van-e tehetség folytatni, akarat átadni.

Az élet minden területe érintve lenne, de némelyik igyekszik nagyobb előnyt szerezni,

nem egymásraépülés, verseny van forrásokért, veszély, hogy aki erről dönt, nem tévedhetetlen. Sőt, ennél már sokkal messzebb mentek, örületet látunk elhatalmasodni, nemhogy eltörölni a múltat a jelszó, de lerombolása folyik minden régi szépnek, jónak, ám nincs új helyette.

Van viszont embertömeg, mit úgy mozgatnak pénzzel, felhalmozott arany piramis tetején ülők, hogy senki más ne jusson szóhoz vagy tisztelehez, csak jövőkáosz teremtők és megfélemlítők. Mutatva, hogy nemcsak rég volt pestis, világjárvány dúlhat, pusztíthat még ma is, nem futhatsz előle, s gyógyszerbizonytalansága rágja lelked, már világunk alapja inog, semmi se biztos.

Így aztán ne legyen büszke senki magára, mert nem végeztük el a kötelező feladatot, sem tegnapelőtt, sem ma, világos viszonyokat teremteni, életbitorlókat megfékezni.

A harc nem játék, s nem az élet velejárója, egymás ellen használt fegyverre sem lenne szükség, ha békés életet tartanánk természetesnek, törvényszegőket szégyenkalodával büntetve. Gladiátorversenyekre, lovagi tornákra azért vetemedtek császárok, királyok, hulljon vére a gyengébbeknek, legyen példakép a győztes, harctéren rendelkezhessenek jó katonákkal.

A hősokeket népnél magasabb szintre emelték, de mindenki nem mehetett csatába meghalni, nekik maradt a mindennapok hősiessége, lényeg, hogy nagy tett harciasság körül forogjon. Így jutottunk napjainkhoz s közeli időkbé, midőn a világháború csak rossz emlék maradt, igaz, annak fenyegetése megsemmisülés, nem is volt baj eddig, senki sem robbantotta ki.

De mintha újabban ez nem lenne tiltott, tabu, nemcsak lehetőségét emlegetik hadurak, hanem olyan elköteleződések és lépések történnek, fellobbanthatják világpokol lángját. De hát igen kezdetleges, sőt aljasan bűnös az a gondolkodás, amely egyből fegyverekhez nyúlva keresi érdeke érvényesítését, míg békés megoldást korántsem merítettek ki.

Hiszen megegyezés első lépcsője, amikor hátra lépnek a felek, engednek követelmény támasztásból, önmagukba néznek, kapzsiságuk szégyenbélyegét nem engedik arcukra sütni. Ám ettől most még igen messze vagyunk, igazság kérdését felvetni sem engedik, túlnyomóan birtokolt hírközlési eszközökkel meggyőzik a közvéleményt, mintha a veszély nem lenne nagy.

Nem szabad beletörödnünk, hogy fiataljaink áldozati bárányként, leölésre rendelve várják a behívóparancsot háborúba, annál sokkal több s jobbra hivatottak emberként.

Nem is tudjuk, hogy mindent felnagyítottunk, amiről beszélünk, amire csupán gondolunk múltból és jövőből, a régen voltat mai nagyságra hozva, az eljövendőnek létezését remélve. Először is a távot közélről tekintjük, kézzel érintjük szinte, ízét szánkban érezzük, felidézett seb a mi bőrünkön fáj égetőn, megidézett kedv lelkesít bennünket is nagyon.

E távolságokat úgy győztesítjük le háborúk alkalmával, mintha mai szállítógépeket

használtak volna a seregek, pedig még ma is nehézséget jelent eljutni messzi vidékre. Manapság azonban nemcsak papírra rajzoltan, mereven, áll rendelkezésre részletes térkép, hanem a műholdkép felnagyítható, hogy apróbb házak is kivehetők rajta, nemcsak nagy dombok.

Akár mozgóképen azonnal láthatjuk, otthon, fotelból az eseményeket, Föld túloldala is jelentkezik élőben, s ez a vonatkozás meghatároz ezentúl minden régi híradást. Ugyanolyanná torzítja elképzelés, mintha ma történe mindaz, amiről töredékes csupán az emlékezet, de kiegészítjük és „színes szélesvásznú filmen” tudjuk fogyasztani.

Mert igazán örülni az ugyanolyannak tudunk, amit ma átélünk, minden lecsökkenés, kicsinyítés zavar minket a múltból, nincs közünk hozzá, „nemhiába fejlődünk a mai szintre”. Az a kis közösség, napi bejárható világ, amit „az ősebernél” kellene tapasztalnunk, kívül esik érdeklődésünkön, legyen arany rajta, drágakő ragyogjon, hogy pillantást kapjon.

De ha nem foglalkozunk kicsiből nagyra növő folyamatokkal a megelőző időkből, hát féltő, az eljövendőket is megrekesztjük a mai „nagyág” mentén, megtagadva valóságot.

Ahogy szökőnap csak négyévente ismétlődik a naptárban, életünk számvetése is ismer rövidebb és hosszabb szakaszokat, kifutása van még épületeknek és szervezeteknek is. Az érettségi találkozók akkor szűnnek meg például, amikor az adott osztály tagjai elhunynak, s régebben a házak elporladtak, ha nem égtek le előbb, újat kellett építeni.

A gyerekkorra visszatekinteni idősebb korban szoktunk igazán, aztán az ifjúságot egészében öregeként értékeljük, fiatal mindenki volt, száz évig kevesen élnek aztán. Mindenképpen sokkal hosszabb a szakaszolás, mint az évekre bontás, alsó- és felsőtagozat, majd közép- és felső iskolák, mind-mind négyévente követi egymást, mintha ez szabályszerűség lenne.

Amint az úgynevezett országgyűlési ciklus, amit felülír egy-egy parlamenti erőnek hosszabb regnálása, rendszerint a vezetőről elnevezve, amikor ő az ország gazdája. Ehhez képest született a múlt időosztása, amit a modern kor elején végeztek el, és sokkal rövidebb kormányzási időt nyújtottak futottak még uralkodóknak, hosszút kevésnek.

Felemelkedő és hanyatló birodalmak így lettek az ókorba telepítve képzeletben, írásbeli mintákat felhasználva, utólag pedig tárgyi alapot keresett a régészet. Mert idő és világ mindig volt a földön s égen, így megfogható és megfoghatatlant egyaránt kezelni kellett és tudtak, tények s tapasztalat csillagképi tartalomként köszönt vissza aztán.

Voltak hosszabb körök a visszatérők sorában, és az öröklétre utaló jellegzetesség, emberéleten túlmutató folyamatosság, és azon belül történő megszakítottságok.

Csukod szemed kisgyerekként, eltűnjön a világ, megszűnjenek borzalmi, világvéget kizárj,

s mire kinyitod, változzon jóra valóssággá kicsinyes önzés, örök tél helyett forró nyárrá. Amikor tavaszi virágzást gyümölcserlelés, léleknövekedés követ, károkat csak jégverés okoz, vagy emberi tévedés, nem rosszakarát, sül kenyér kemencében, örül malomgarat.

Kerüljön újra egyensúlyba a közös élet, és az egyénit tartsa nyugalomban a lélek, higgyünk újra magunkban, hogy isten gyermekei vagyunk, lényegünk nem anyagi, hanem szellemi. De az eszmei többletet, mit világhoz adunk, ne hamiskártyások játsszák ki, egyetlen adunk, ne okozzon tehetetlenséget kishitűség, érvényesüljön egymásba vetett hit és hűség.

Ne a nagy háborúkról szóljon a történelem, mennyien elpusztultak, lakunk lett sötét verem, avagy győztesnek hirdették magukat rombolók, s lettünk sokan elvesztett rokonokat gyászolók. Mivelhogy egész korszakot is sírba döntöttek, akik házépítés helyett ágyúkat öntöttek, aztán példává tették a luxus pazarlását, fényűző életmódnak istenként imáadását.

Váltig üldözik, ki rámutat tévedésükre, eretnek mártír ördögi mesterkedés tükre, általuk jön fejükre rémként gyászos enyészet, felelőtlenségük feláldozza az egészet. Nyissuk szemünk inkább jókra és mennél hamarabb, embertársaink nagy többsége bizalmat szavaz örök igazságok békét hozó rendszerének, ahány nép, ahány száj, szóljon dicsőítő ének.

A természeti viszonyok megjavításáról, kiterjesztett testvéri szeretet hatásáról, ne csak elvben, ne csak úgy csináljunk szépet, mintha, de igazságban kövessük egymást, legyünk minta.

„Hej, most pusztá ám igazán a pusztá” és naptár, sosem látott elhidegüléstől üres kaptár, nem gyűjtöget már minden ember mint méhek mézet, kertje nincs, háza díszlet, nem gazdálkodó fészek. Vessünk egy pillantást arra a volt gazdagságra, ahogy parasztember egész év napjait járta, ami megfelelt a Nap-járás tükörképének, valós viszonyban, azaz járt érte hálaének.

Ünneplésnek nevezi a tudatlan utókor, mindennapi teendőket megtegyenek jókor, amivel megszentelték azokat a napokat, s hogy ne mulasszák el, figyelték a csillagokat. Ezernyi teendőnél is több volt a fejükben, de nem ömlesztve, elrendezték életterükben, hogy kellő időben cselekvést kezdjenek megint, évezredes elődök tapasztalata szerint.

Tisztelték a felfoghatatlanul hosszú időt, megőriztek múltit tudást, mit látszólag kinőtt az emberiség s a természet közben levetett, bizalom volt ez, örök visszatérésbe vetett. Több jégkorszakot is átéltünk ezen a földön, mert nem ragaszkodtunk megszokotthoz, nem lett börtön az elért eredmény és azt biztosító viszony köztünk, nem vált végzetté ismeretlentől iszony.

Ami manapság többszörösen is jelentkezik, sokmilliárd embertárs gyakran megfélemedezik ama tényről, hogy semmiből lettünk megteremtve, világunkkal együtt, lépni isteni terembe.

S hogy eligazodhassunk mindenség törvényében, megismerést folytattunk földön lenn s fenn égben, ez itt kézzelfoghatóság és az ott fenn elvi, a Nap növényeket, csillagég a tudást kelti.

Ne feledkezzünk meg hát arról, hogy porból lettünk, s már tudjuk, bolygót csillagközi porokból vettünk, igazodnunk közös egymáshoz, a természethez, mert jövő és boldogság szerénység nélkül nem lesz.

Nemet mondani nemesnek látszó ajánlatra, felkérésre nem könnyű, nem is teszi meg senki, akiben a kétely önmaga felé irányul, hátha rosszul tudja, amit tud, amit képvisel. És ami szemben áll azzal az elképzeléssel, azzal a tervvel, feladattal, mivel megbízzák, hogy szolgáljon bizonytalan célú törekvést, vagy álljon ki mások helyett, kik háttérből biztatják.

Rá esik választásuk, mert benne erőt látnak, mi a saját eredményességéből jön elő, de felhasználhatónak gondolják, kisajátítják szélesebben értelmezett érdek érdekében. Ám megbukik az üzlet tényekhez ragaszkodás miatt, elcsúszik felfogáskülönbség sikamlós jegén, mit nem tud még a lelkesedés tüze sem felolvasztani, valódi megértés híján.

Mert csak teljesen kifejtett, kifejtett, előtárt és elméletté összeállt gondolkodásban lesz közös út vállalás, és ha ez hiányzik egyik oldalról, más nem kötelező, nem tud mellé állni. Így aztán kétfelé indul el gyakorta közöst érdemlő, egységet kívánó igaz ügy s irány, nem képes az erőket egyesíteni a hit, ha azt nem szilárd meggyőződés támasztja alá.

Azaz a szervezők mindig előre szaladnak, vagy mindent szögnek látnak kalapáccsal kezükben, úgy bukott el sok történelmi kezdeményezés, hogy nem volt kiforrva az elméleti alapja. Korán jött mozgalomnak mondják, ami magától megoldódik, megvalósul aztán, ha megérik rá a helyzet, a köztudat, mindenki mellé áll, és persze elfelejtkeznek korábbi magukról.

De tudósnak ki kell tartani eredmény előzetes, gondolati ellenőrzésében, elv és gyakorlat megfeleltetésben, biztosit javasolni, természetünk istenének tetszőt.

Elvhűséghez először is elv kell, jó elmélet, melyet képviselni lehet, de előbb még ki kell fejtened magad számára is teljesen, mert ha elmulasztod, nem tudod majd magad megvédeni, ha megtámadják a nem egyértelmű részeit, rámutatnak hiányosságaira, veszélyes következményeire, amit előtte te is elvégezhetesz, mielőtt közszemlére bocsátod.

Mert ha valami jó eszedbe jutott, nem az a feladat vele, hogy nagyszerűségéről győzködd magad, hanem hogy kipróbáld az érvényességét, van-e körülmény, mikor kudarcot vallhatsz vele. Mert az elvlánc, elvkoszorú alkotta elmélet nem minden eleme átlátható egyből, sorra kell venni, mérlegelni, ütköztetni tényekkel, mire megállapítható: el lehet fogadni.

Ez azért nem kedvelt elméletgyártók számára, mert ha a lánc csak egynél is megszakad, ugrik az egész elgondolás, újra kell kezdeni a vélt igazsághoz közelítést, bár már okosabban. És valódi tapasztalatszerzés is csak így, ily szigorúan lehetséges, mert ha átsiklunk az elvi hiba felett, gyakorlati alkalmazás már nem lesz könnyőre és bukáshoz vezet.

Ugyanakkor a sikeres és bevezetésre került gondolatépítmény beüzemelése során is jöhet igény, javaslat eltérni az eredeti tervtől, kis módosítás javíthat rajta, és visszacsatolva gazdagít eszmei területet, amit csak nyitottsággal érhetünk

el, összekapcsolva külső és belső természet együttműködésébe ember s világ viszonyát.

Ajánlás:

Te, a világmindenségben arra rendelt ember, örök kutatója égi s földi jelenségek csodájának, ne szakadj el létgyökereidről, ha nem akarsz vélt eredménybe belepusztulni.

Kinek tudatosan, kinek csak érzésből, de van szükségünk, igényünk minél messzebb tekinteni vissza a múltba, mélységéből meríteni erőt eljövendők szintén hosszú időtartamához. Nem tudjuk, de lehet, nem volt ez így mindig, mert az őskorban csak néhány nemzedékig láttak vissza, de annak érvénye sokkal hasznosabban termelt kapcsolatot, eleven példákban őrződött meg.

Felidézése is a megtörténteknek átélt élménnyé tette a képzelet szülte világot, mikor a fiatal még nem élhetett, de ott volt a szereplők között mint megfigyelő tekintet. S már ott elhatározta, gondolatban, ugyanúgy csinálj-e majd ő is, vagy változtat rajta, mert jobb ötlete támadt a kivitelezésre, és ebben gyakran mesélő belátás segített.

Mit kellett volna másként csinálni, ez elhangzott már akkor is sokszor, rossz elkerülésére és jobb elérésre irányítva tapasztalatot, így megy előre a világ, gondolhatnánk bátran. De lehet, hogy tévedünk ebben, ha szertartásos, vallásos szintű előd követéssé vált a múlt rögzített, felügyelt tanulság felidézése, mert valóság bizonyára akkor sem volt elég.

Kellett a többlet, eltérés a megszokottól, mit újdonságra nyitottság is elősegített, hogy kutassák, égre nézve is kerestek távlatot, ahonnan látszólagosság kacsintgatott vissza. Hivatkozni azonban igen jól lehetett az égi alakzatokra, hasonlatosságukra földi jelenségek, lények természetének ábrázolhatóságához, elvontan szemlélve.

És ez a távlatosság lassanként felváltotta a múltból élés gyakorlatát, jövő ígéret vált reményt adóvá, s közben gyökeretelenné lett az ember, honnan nem jön már eszmei táplálék.

Mai babonáságra sincs mentség, ahogy régint szintén bírálni kellett, a józan ész sem tűrte beszűkült okságát, nemhogy a tudós okosság, a kor elérhető legmagasabb színvonala. Ezt tagadja meg most, aki mellé áll felszínes magyarázatok és szépeltő képzelgések torz ígézetének, nem utasít el nyilvánvaló megtévesztést, hazugságot sorsunk illetően.

Mintha csillagok, bolygók közvetlenül képesek lennének beavatkozni életünk folyásába, s ha csak közvetetten, rajtunk való hatásuk által, akkor is nekik köszönhetjük. Hogy mit, az nincs kimondva, meghatározva, ahogy semmi ebben az összefüggéstelen függőség vállalásban, ránk rakásban, lelki teherként is, merthogy kötelességet ad egyvérből valóság.

Szószerint értve talán, egyetlen ősapa és ősanya emlegetéssel, mit már rég meghaladt a megismert őstörténeti valóság, időt oly távolba víve vissza, honnét minden ered. Főként a gondolkodást emelve önállóság tényezőjévé, mihez minden érzékelési

fokozat hozzájárult előtte, teremtődve, minek bonyolultsága istentudásért kiált.

De vagy beismerjük annak hiányát bennünk, vagy ha nem, akkor mégis úgy teszünk, mintha mégiscsak birtokában lennénk, s meghatározzuk megváltónk, magunk tulajdonságát hozzá felnagyítva. És akkor már annak fog kedvezni, aki jobban szolgálja őt, s mi lehetünk, ha mi találtuk ki, legyen bár elvont szellem, csillagunk vagy nagybolygó, arra hallgatva, ki hangosabban beszél róla.

Színes tollak büvkörében illegeti magát, madár, nekünk páváskodó, neki viszont tőlünk egészen különböző érzete vagyon önnön magáról, s a kettőt akarjuk-e rendbe tenni? Nem nagyon, mert kiderülne rólunk, magunkkal sem vagyunk teljesen tisztában, elveszve részletben a lényegét illetően, s elhanyagolva kis fontos adalékokat, aztán meglep hiányuk.

Közben próbáljuk kifürkészni teremtő isten szándékát mivelünk, miközben már minden másé sikerült, ismert lett előttünk, s nem vesszük észre, hogy az egészet csak mi találtuk ki ilyformán. Okosok ugyan figyelmeztettek, hogy ez így csak önámításhoz vezethet, egyedül mi vagyunk, a természet mint olyan kizárt a létezésből, minden elemét gondolva tesszük valósággá.

Ez igaz a tudati szinten, de nem áll meg a létezését lehetővé tevőség, azaz a lét szintjén, s itt van a nagy tévedésünk, hogy azt hisszük, szüksége van ránk a világnak, hogy létezhesen. De a gondoltsága csak a gondolónak fontos, ügyel rá, hogy legyen pontos a megállapítás, ám az nem anyagi, hanem ténybeli egyezést céloz, mi hiábavaló ész birodalmában.

Hiszen a ténymegállapító helyszínelőket is mi bízunk meg, béreljük, hogy olyat mondjanak, mit elvár a hatalom, ez esetben fennálló vélt összefüggés rendszere, egymásra épülve. Így jutunk vissza a büvkörbe, mely nem maradhat színes, amennyiben megerőszkolja magát, amit már bőrünkön érzünk jelentkezni, hiszen félelme az érvénytelenségtől rajtunk csattan.

De nem adja fel, nem von be létértelmezésbe bennünket, pedig már azt sem tudjuk, ki ő, csupán megszokásból szenvedjük őt, tehetetlenségi erő szánja képességünk vak megújulásba.

Ma nagy embernek mondják kellően okos, ügyes, bátor embertársainkat, ha többlet eredmény, siker, sőt hatalom társul nevükhöz, van a kezükben, és legyenek gazdagok, hogy felnézhesünk rájuk. Ami nem jól van így, mert elegendő kellene legyen a tudás a megmérettetésre, ami sosem áll persze magában, mindig vonatkozik valamire, elméletben vagy a gyakorlatban.

Az ellenőrzés, megmérettetés, továbblépés már lehet másoknak a dolga is, lényegesebb, hogy össze tudjon gyűlni egy-egy fejben, értelmesen, összefüggő rendben a tudás, már felhalmozott ismeret múltból és jelenből, amiből új ötlet, új javaslat születik, de ez is mindig csupán egyetlen teljesítményként, akinek lehetnek társai, tudós csoport, ahol mindenki okos.

De nem áll elő mindenki egy-egy újdonsággal, hanem a közösen kidolgozott javítva

születik átfogó elmélet, mit lehet, páran, de az is, hogy csak egy közülük lát át teljesen. Az ilyen együttműködés teljes hiányát is elszenvedjük manapság, ezerfelé húz tudós sereg, mert minden csoportot máshonnan támogat a haszonéhes gazdagság, kizárva másokat.

És az emberek is, tömegesen hozzájutva gondolkodásuk hirtelen közzétételéhez, inkább kicsinyességüket fitogtatják, szűkös keretben mozgó, vagy érvénytelen közlésekkel. Pedig mindenkinek rendelkezésére áll a tájékozó tanulás, kutatás lehetőség özőne, de nem egészséges versengésben, hol a mérce valódi tudás, hanem pályáztatással.

Ki ígér többet, vakon a jó szempontokra, azaz a nem kívánt következményekkel nem törődve, megszegve tudói becsületet, mégis kapva díjat, aggódunk, hová vezet e talmi nagyság.

Ébrenlét és alvás határának percei, az ébredése és az elalvásé, összefolynak, vagy inkább ismétlődésnek hatnak, mintha mindig abban az időben élnénk, amit akkor érzünk. Nem időt persze, hanem cselekvés leállítását, illetve indítását, hogy megszűnik a nyüzsgés, avagy a nyugalomnak vége – még ha álomnak maradványát kell is elhesegetni azonnal.

És nyújtózni egyet a félébrenlét létben, mint elalvás előtt, mintha e percekben pihenne a testünk csupán, nem éjszakai nemlét furcsa állapotában, miről tényleg nem tudunk semmit. Viszont az a valónk, mondják, tartalmazza napok során bennünket ért benyomások rendezését, így aztán kétséges, hogy egyáltalán alszunk-e ekkor, vagy csupán tudatlanság módra kapcsolunk.

Önmagunkat elvesztjük arra az időre, de ez nem lemondással történik, nem lekapcsolást végzünk, hanem a dolog befolyásolhatatlan, kísérletezgetni lehet, de a vagy-vagy marad. Vagy alvás, vagy ébrenlét, s ha átfolynak egymásba, álomként látjuk, mik foglalkoztatnak minket épp, de erőltethetjük is lefekvéskor, élénken rágondolva, amit álomban majd megoldanánk.

S mintha lenne eredménye a majd megálmodom mondásnak, úgy jutnak eszünkbe aztán a dolgok, olyan ésszerű rendben, meglepő részletesen, hogy csakis lelkünk mélyrétegéből jöhet elő. Nem csoda, hogy kevés embernek van képessége többieket elkápráztató teljesítményre, mármint ily agytevékenységnek tulajdonított téren, mert sok mindennek kell együtt lenni hozzá.

Például tiszta szívnek, lelkiismeretesség kielégülésének, ártó szándék mentesnek, és csalódottnak nem, lenni, érzelmi hegy nélkül, úgy bízva magunkban, ahogy isten megteremtett.

Hogy megbirkózunk-e a megbirkózhatatlannal, nem mindig rajtunk múlik, és főként nem másokon, hanem a műveltségünk rejtett üzenetein, felizzít-e bennünk szenvedélyt emberi fokon. Azaz se nem úgy, hogy szénné égesse testünket, se ne tehetlenségünket fagyassza jéggé, hanem hogy megtaláljuk az aranyközéputat, lelkünk harmóniáját tegye égi zenévé.

Kis magától értetődésekkel elindulva, és gyakorolva, ismételve az unhatatlant,

majd fokozatosan hozzászokva nehézségek legyőzéséhez, nem megismerve pokol katlant. Amivé vágyak hiúságot nyaldosó volta teheti életünk, ha túl korán avatódunk bele értelmetlenségek rosszakaratának hínár hálójába, s megéget sok hamis lózung.

Olyan területre terelve szellemiségünk, hol nem érvényesülhet természetes jóságunk, magunkat áldozzuk fel hiányzó eszközökért, de mert ez is kevés, nyakig a szegényben állunk. Honnan jön ez, nem tudjuk, de nem semmiből persze, több nemzedékre visszamenőleg érvényesül a sorsnak mondott–hazudott meghatározottság, mitől akarat madarunk gúzsba kötve repül.

De csak ha nincsen közbülső, lecsillapításra rendelt intézménye fájdalom elviselésnek, kitörő örömök kezelésének, magában állóvá téve, szülve sirató s hálaének. Egyik jó alkalmak elmulasztásának gyásza, másik sikerünket tartósító óvatosság, s van még a tánc is, kifejezni magunkat szépen, mozgásba feledkező mérhetetlen orvosság.

Mindennek mögötte tehát káros visszaélés terjeszti nyomorunkat, legyőzhetetlenséget kényszerítve közénk jelenünkben, holott az majd életünk múltával istenhez visz, üdvünk végett.

Egy régi emlék itt van, s ha nem csoda ez, mi más? Fellobbant érzelmi lángot bármily régi imázs, mit megelevenít valami elvont képesség, nem valóság, de kellemes világ, hogy jól essék. Ahogy annakidején történt, ha nem borzalom, megidézése, mert az esetben nincs nyugalom, megrázkódtatás megismétlődik, de a szépség, jóság, kellem újra élményt teremt, semmi kétség.

Kellene most már példákkal előhozakodnom, de minden annyira személyes ezen a fronton, hogy megosztani még most sem merném sokak miatt, s amúgy minden illet átélnek más emberfiak. Például a szerelmet kószolgatás esetét, miről hallottunk ugyan, de csak hiányos regét, és amikor a tettek mezekére léphettünk, magunkat is megleptük, mennyi sok mindent mertünk.

Olyanokat, amiről álmodó eszünkben sem gondoltunk előtte, velünk megtörténhet menten, mert valami hosszadalmasságról álmodoztunk előtte, próbáról, s hogy áldozatot kell hoznunk. Aztán már csak érett fejjel gondol rá az ember, hogy a természet ereje olyan, mint a tenger, ha felkorbácsolódik, eláraszt parttalanul, utódok, miért fiatalság ilyen hamar tanul.

És említhető gyász is, halállal találkozás, rokonért, ismerősért szóló temetéskor fohász, s bár nem emlékszünk már minden egyes temetésre, vannak olyanok, nem törlődik ki az emléke. Van, mi könnyen, van, mi nehezen előhívható, hogy honnan, arra válasz nehezebben adható, mint hinnék, annyira nem tudjuk a valós forrást, de gyakoroljuk, s ha megkopik, kezdjük a morgást.

Mert magát az életet látjuk így lecsökkenni, minek okát az öregedésre szokás kenni, ám, bár meglepő, de fiatal is emlékből él, megelőző pillanatból kovácsol észtrőkét.

A következményekkel hogyan is számolhatnánk, ha még a következő lépés helyét sem látjuk

előre, mikor elhatározzuk valamerre indulásunkat, kérdés az önállóság léte. Vagy inkább erőltetése, dacos magatartás, ami a kamaszkor nem véletlen velejáráó viszonylata, bizalmatlanság, fájdalmas magány sok esetben, amit okatlan hagyomány okoz.

Önkéntelen, tudatlan elhanyagolás szülők részéről, kik úgy érzik, mindent megadnak, csupán a közelség, a bizalom hiányzik a gyerek felé, egy idő óta két malomban örölnék. Aztán már nem is egy nyelvet beszélnek, mialatt szándékuk tiszta és szeretetehes, áldozat hozatal is jelen van, amiről nem beszélnek, azazhogy mibe kerül nekik, hogy gyermekük van.

Szerencsére sokszor nem is egy, és ezért igen nagy a felelőssége nemzedéki rétegek összeszervezésének egymás mellé, felmenők kizárásával szinte, hogy nincs mélységi forrás. Csak a felszíni jelenségek jóoldalát, és árnyoldalát nem, mutatják, kiemelkedők lesznek a vonzók, ami átlagnak elérhetetlen, rosszul érzi magát nincstelen, fölényt a gazdag.

Pedig lehetne ez másként, volt is gyakorta, de azt túlhaladottként állítják be, amikor a lélek egyenlősége működtetett közös tudatot és cselekvést, egyéni mértékekkel. Ez azonban kiegészítődésként előnyös megoszlást eredményezett, megelégedésre jutva találta meg mindenki a feladatát, első helyen volt annak elvégzése örömben.

Ma már a valmirevalóság sem építi a személyiséget általánosan, s üresen, céltalanul is lehet időt mulatva élni, de következmény nélküliség csalóka látszat.

Nem végigmegyünk az életúton, hanem mindig valahol tartózkodunk rajta, oly állapotban éppen, akinek érezzük magunkat, miután öntudatra ébredtünk szeretet segítségével. Emlékezni szinte mindenre tudunk, de első éveinket elfeledjük aztán, ha már beszéd mondja meg, mit élünk át, mi történik és kikkel, hol vagyunk, mi a szerepünk, miért élünk.

Mozog körülöttünk az életvonal, felülünk rá és leszállunk róla, virágos mezőn megyünk, hegyet mászunk, vagy városok rejtelseibe úgy merülünk itthon és külföldön, mint az utazók. Észrevesszük a szépet, örvendezünk látványnak, embereknek, akik hasonló életet élnek, de másként, megismerjük nemcsak a természetet, hanem az emberalkotta világot is bátran.

Talán eleinte titkolták előlünk rútság, szenny és iszonyat valóságát, háborús helyzet romlottságát, gyászát, de aztán belemerülve a tanulmányokba, feltárultak e bugyrok is. Hogy nem minden és mindenki válik javunkra, nem szerethetnek ugyanúgy, mint szüleink, testvérünk, rokonunk, barátunk, ismerősünk, a tömeget alkotókkal nincs semmilyen személyes kapcsolat.

Hogy meg kell becsülnünk, amihez hozzájutunk, mert csak az a miénk, ami közvetlenül érint, és ha képzeletben kiegészítjük birtokunkat, az nem azonos a rendelkezésre állóval.

Így aztán képzelet és valóság összeállhat ugyan világunkká, de annak tevékenysége is tudatosítandó, a szerencsés esetek és baj beütése, helyén kell kezelni mindent.

Felismerve és feltérképezve azt az elvont tájat és népet, amely hazánkként, nemzetünként főszerepet kap életünkben, tárgyi s szellemi keretet nyújt érdemért és érdemtelenül is. Alkotó elemeit használjuk, gyakoroljuk és alkotjuk is közben, nyelv és tudás értelme,

eredménye ilyen nagyobb összefüggésben lesz értékes, amint életünk visszatekintve.

Kétség nem fér hozzá, mennyire igaz, hogy árny és árnyalat nem ugyanaz, egyik homályos alak, vagy épp ijesztő képzet megjelenése, másik színt vagy kisebb különbséget jellemző változat. És akkor az árnyékról még nem beszéltünk, minek létrejöttéhez oldalfény szükséges, mert fejünk fölül, merőlegesen beesve nem okozza ezt a jelenséget, észrevétlen marad nekünk.

Amúgyis csak újabban merítjük ki a színek világát fényhullámhosszak megismerésével, sőt kezelésével, előállításával, mit régen csak festők műveltek színkeveréssel. Ez egyébként inkább zavaró már, a sok, szinte a természetben sehol elő nem forduló szín, színárnyalat a házvakolatoknál, ruháknál, nem ugyanaz, mint virágcsokrokat árnyaló ív.

Mezei virágokra gondolok, mert a kertészet már alkalmazkodott a kavalkádós világhoz, nemcsak vegyipar kever sosemlátott színeket, eszünk kell alkalmazkodjon szokatlan virághoz. Ugyanakkor igazán élvezetes terület e téren maga az ember, nálunk aztán alig van egyformaság, ugyanazság, meg is jegyezzük, ha valaki valakire igazán hasonlít.

Mert ahány ember, annyi jellem, tekintet, ezért ismerjük meg az ismerősöket már messziről, és csak valami átlagolt tulajdonság mércét alkalmazunk hű leírást adni valakiről. Azonban ahogy léteznek erős alapszínek, úgy a karakterek sem mentek még ki divatból, bár van irányzat, mely mindent össze akar mosni, ügyes különbözik ügyetlentől, látó vaktól.

És aztán a vég akkor közeledik, amikor már csak árnyéka vagy önmagadnak, árnyalatnyi eltérésekkel indul, ez aztán fokozódik, mert a természetre nem tudunk igazán hatni.

Untig ismételt semmitmondó magyarázatot már csak „jó-jó” fejingatással fogadunk, mert ha igaz lenne, nem hangozhatna el, erős érdek véd szót, s ha nem igaz, ámitásnak kell találnunk. A hatalom eltítkolt természetéről van szó, mit kívülálló nem tapasztalhatott meg, mert még soha nem rendelkezett vele, ezért úgy véli, hozzá hasonlóknak ilyen nem áll birtokában.

Milyen? Hát, emberek élete feletti kemény rendelkezés, minek vannak lágy oldalai is, örömmel fogadottak, segítségnek vettek, ha a békés építkezést kell levezényelni. De ha harcias cselekvésekről van szó, fegyvergyártásról, katonaállításról és csatába küldésről, rögtön bezárul a képzelőerőnk, ami rajtunk csattan, nem akarunk róla tudni.

És azt sem tudatosítani, hogy végveszélyben valakinek dönteni kell, kit ezzel megbízunk, tegyünk szükséges lépéseket előre, s akkor, amikor már nyakunkon hódító veszedelem. Pedig az áldozathozatal mindnyájunk ügye, tudjuk, csakhogy a Föld Népe nem egységes, tehát adott földrajzi különbségek tükréként látunk előnyt és hátrányt egymás felé megnyilatkozni.

S itt jön be a lehetőség, hogy vakká tegyenek felszínes elképzelések emberi törekvés

szándékos károkozásáról, holott adódó haszonnyerést kihasználók szerencséje csupán. Ezért őket is köti folyamatok tényszerű mivolta, amit ők következetesen maguk javára fordítanak, míg a vesztes oldalnak isteni beavatkozást kell kérni imában.

Szokás szerint, s emlegetni a háttérhatalmat, viszont magunkkal rendelkezést fordíthatjuk mi is egyre jobb alkalmazkodásra világhoz, mikortól tőlünk függ jövőnk, bár szerény célokkal.

Nekünk a gondolkodó magyarokkal azért kell törődnünk, mert, mivel mások nem értik meg őket, elveszhet az emberiség számára az a sok megoldás, amivel túlélünk hosszú éveket. Évezredekkel inkább, azt is tízesével, sőt százasaival, mert a népünk folytonos, nyelvében bizonyosan, és hát műveltségében is, csontok pedig egyértelmű azonosítást nyújtanak.

Bizonyos nagyarányú mozgással az elején, és a közelmúltban szintúgy, de az előző hagyott nyomokat a visszatérőkben, vagy ide tévedőkben, kiknek szándéka nem szolgált békét. Akik manapság jönnek haza többnyire önkéntes távoztukból, nagyjából azt hozzák vissza, amit innen magukkal vittek, de segíthetnek kissé megértenünk messzebbi népnél tapasztaltakat.

Gondolkodóinkon ne ma élőkét értsünk, – mert őket bármily eszességükben elvakíthatják, hogy mik, nem kell ecsetelni, hiszen nem könnyen él senki, – hanem időtállóknak bizonyultakat. Akiknek nevük nincs ugyan, de minden találmány valaki fejében született, ők az igazi nagy emberek, kortársaikra s utódaikra hatók, újdonság javaslatuk máig termő.

Nyelvünk pedig magyarázattal szolgál, hogy miként jutottak tudás birtokába, örököltük a módszert, nekünk sincs más dolgunk elegendő ésszel, mint folytatni az alkalmazkodást a világhoz. Amelynek teremtődése velünk látszik csúcsra jutni, mit nagyképűség lenne kijelenteni, ezért tulajdonítjuk olyannak végsősoron, hogy fölényét ember ne tudja kétségbe vonni.

De onnan vissza kell jönnünk magunkhoz a földre, hiszen kudarcot vallott minden felsőbbrendűség, viszont hihetjük, gondolkodó magyarokként a tudás elevenébe bevág még ősszent nyelvünk.

Felhalmozni halmokat először a természet kezdett, máig megvannak a hegyek, bár lekoptak régiek, az újak már alig nőnek, harsanás szónak általánosabb, elvontabb értelme lett. Amint a felhalmozásnak is, mert kupacokba rakást jelent inkább, nagyobb területen, de még kicsin is, nem egyetlen nagy kazlat, meddőhányót, viszont nemcsak értelmesen, értelmetlenül is.

Legalábbis utólag annak látszik, amikor az egyes dolgok, melyek „jók lesznek még valamire”, lerakódnak az udvar sarkában, majd ellepik egészen, ami a lakással is megtörténik. Mert lett sok kacat, mit ki kell dobni a szemétkébe, a szemétkébe már elterítve vastagon kezelik a nép hulladékát, majd beterítik földdel, legyen belőle valami használható.

Kivéve, ami nem tud lebomlani, mert olyan szerkezetet adtunk neki mesterségesen, hogy

műanyagként kezelhetetlen, külön tudomány megtalálni módját közömbösítésének. Miközben azért a „Szép Házak” és a „Szép Kertek” olyat mutatnak képeslapokban, ahol semmi fölösleg, és zsúfoltság sincs, hanem „esztétikum”, mintha csupán életünk díszletéről lenne szó.

Pedig különösen a parasztok, kézművesek másként éltek, gondolkodtak, sok eszközt, szerszámot tartva, s ennivalót is felhalmozva, gabonát egész évre, húst élő állatok „raktározta”.

Raktárak ma is vannak, tele étellel, ahonnan hordják kedvenc boltjainkba, adagoljuk aztán mi magunk a beszerzéssel, nehogy megromoljon, hűtőháta és hűtőszekrény jégverem helyett.

A tudósok által gyűjtött könyvekből lettek a könyvtárak, ismerethalmaz birtokában lehetsz valamely terület szakembere, és tudni kell kidobni elavultat, találva újat rendre.

Fordul a világ, fordul a sorsunk, nincs megállás, változás szele fúj, megy keletkezés, elmúlás, erre gondolunk, ha magunk körülre tekintünk, de magunkba nézve sokkal másabb képre lelünk. Nyugalom és változatlanság alapállásunk, nincsen szélkakas forgandóság kényszere rajtunk, még mikor növésben voltunk, az is lassan történt, aztán nagyok lettünk, nem emlegettek már törpét.

Igazából környezetünk is megállapodott, a ház, hol felnőtünk, nem szokatlanságot adott, hanem ismerős, barátságos volt minden sarka, kívülről egyszerűsége biztonságos volta. Mint ahogy a testünk magátólértetőően sajátunk, használt tárgyaink közelsége hűen szolgál bennünket, ruhánk mintha a bőrünk volna, süvegünk, sapkánk ritkuló hajunkat pótolja.

Szüleink amióta ágyunk fölé hajoltak, a bizalom eleven szobraiként szolgáltak, kisebb és nagyobb testvérek is állandóságot jelentenek számunkra, örökléti családot. De amint kimozdulunk otthonról vagy hazulról, már nem oldalra nézünk, fölülről vagy alulról látjuk az embereket általunk túlhaladott vagy nem ismert dolgokkal, van, mi még nincs, s mi halott.

Múltat tanítanak és jövőt idéznek meg ők, akik nagyon mások, mint mi, javunk hasznát lesők, álljunk belel valami előregyártott sorba, nem bírálhatóként eleve elrendelt sorsba. Hol minden ellenünk szól, nincs szabad akaratunk, egyéni személyiségünk rejtekező tabunk, sokként zúdul ránk a sokaság sokszínűsége, megingathatatlan lelkünk marad énünk öre.

De csak ha kitartunk régi álláspontunk mellett, ami még bennünk összívünként kattog és berreg, hogy az életet magunkért úgy kell együtt élni, ne kelljen a változástól állandóan félni. Az csak ránk erőltetett megtevesztés álhite, mindig valami távoli érdek káros ügye, a közeli, kézzelfogható tesz csak boldoggá, szervesen adagolva emel sokunkat nagygyá.

Az élet örömeihez szeretet visz minket, közelebb és bele a közepébe, ne legyünk félelemben, enyhüljön, ha van bennünk fájdalom, besöpörhessünk elismerést, szerelmet, mindent. Azaz úgy érezzük, miénk a világ, nincs távol tőlünk semmi, ami értéket hoz létre, teremt, és hatástalanná teszi a támadásokat, örömforrásunk nemcsak rövid, de hosszútávon.

Ezt a tapasztalat teszi meggyőző érzéssé, szeretetlenségben nem nő be a fejünk lágya, azon keresztül érzelmi gyengeség van nyitva szeretetlenségéből fakadó, keltett rossz vérre. Nem túlzás, a természet sem közömbös ez ügyben, s főként nem ellenünk vannak káros hatások, melyeket elkerülhetünk, s élvezzük az élet áldását, látjuk a virágot bimbózó rügyben.

Akkor mégis, miért nem szeretet uralkodik kemény hatalmi szigor kegyetlensége helyett, hogy-hogy a büntetés lett a szabályozó eszköz, megértő segítség erőszakra támaszkodik. Az ok csakis a közösségek felbomlasztása táján keresendő, hol előbb szeretethiány jelentkezik mindenkinél, s később keveseknél valamilyen álságos haszna, sötét hatása.

Lelki tényezőkben csapódott le az elnyomás, külön-külön szenvedjük összetartozásunkat felszámoló különválás kényszerét, haladás szolgálatát eltávolodva szülőktől korán. És szülőháztól, mely már lehetne emeletes régóta, vagy földszintesen nagyobb, hogy elférjen benne a nagycsalád, mely szinte tiltott fogalom lett, nehogy kedvet kapjunk rá, hisz emlékezetes.

És az érzésvilág is óhajtja még mindegyre, s abban a képzeletben szereteté főszerep, ráadásul takarékosabb érdekközösség működése önellátóbb, nem vár külső kegyre. Egymás melletti kedves, békés szorgalmatosság, közeli minták követése jellemzi, hajtja, s kimarad belőle egymás legyőzése, hiszen az rombolással jár, emez épüléses ország.

Miért kell megfelelni ezer irányban akár, ha egy idő után mindenki kiforrott személy, járja a maga útját, különben hová jutna, ha csak alkalmazkodik, elszalaszthat sok esélyt. A válasz, hogy annyi felé legyünk tekintettel, aminek, akinek a minősége megüti a magunk fölé is állított mércét, követelményt, hogy részből egész legyen, ne tudjanak megszűnni.

Mert az önzőség nemcsak magának akar mindent, de magát nem adja oda, nemhogy feláldozná, ha komolyra fordul a közösség sorskereke, fennmaradásunkat végsőkig menő harc hozná. Kapcsolatépítés túlmutat minden határon minden értelemben, ezért jutottunk idáig, Hogy a Föld kerekén, felszínén már összeérnek érdekkörök, sőt ütköznek ideig-óráig.

Aztán kiegyeznek, hogy egymást ne pusztítsák el, mert midig lenne ott nyertes nevető harmadik, s alapállásunk a bővülés, gyarapodás, felfedezni újat sok-sok viszonylat adatik. És megfelelés első lépése megismerni, amit mások már elértek, ha kell javítani rajta, de akkor ahhoz túl kell lépni tudással, úgy kell egyéni feladatot végrehajtani.

Ám ebbe buktatókat is beépítettek az elődök, kortárs előbb járók, szándékosan, vagy tudatlanságból, ezért muszáj ellenőrizni őket, miközben saját korlátunk csávéban hagy. Hiszen olyat kellene átugranunk akadályt, ami akkor még meghaladja képességünket, de mi tűzünk ki célt és találunk eszközt hozzá, eléréséhez megteremtjük jó reményünket.

Mindehhez bizalom kell, általánosabban hit jóban, szépben, mindek összegződését istenként általánosan elterjesztettük már régóta, hogy egyetemesen megfeleljük esetenként.

Régen az érem harmadik oldalát kerestük és megtanultunk olvasni a sorok között, mert nem volt teljesen egyhangú a közvetítése központileg meghatározott irányeszméknek. Még régebben, a középkorban ez megvalósult szintűgy, de a hatékonysága sokkal kevésbé érvényesült, mégpedig akként, hogy sokkal kisebb területen, kevesebb emberre volt hatása.

Akik aztán egymás között megbeszélték uruk viselt dolgait, ebből királydrámák születtek, ha az udvarban voltak színészek és jó költő, közönség a szereplőket azonosította. Hadi ügyekben is igen kisszámú katona állt rendelkezésre, mit a közösség kiállított, így aztán ha jöttek életmód szerint harcolók, távoli vidékről is, sikerrel rémisztettek.

Mikor eleget gyilkoltak, raboltak s elmentek, a gyerekeket velük ijesztgették aztán, még északi szomszédunkban is a banderistákkal csak a minap, de a történelmi lecke örök. Amint azt is észbe kellene végre vennünk, hogy a hatalom embereit ugyanolyan fából faragták, mint a népet, bennünket, még ha többet, sőt jobbat tulajdonítanak is önmaguknak.

Amihez gyökereket is keresnek a múltban, bölcs uralkodókat állítva akkori népek feje fölé, de akiket mai nagyságrendben kellene elfogadnunk, hogy karjuk oda elért. Pedig legfeljebb nagycsaládi szinten, cselédek körében történt az a „törtélem”, bár „tudós” fők állítják, hogy földrészekre kiterjedt s minden életzugba belátottan kormányzott kegyetlen.

Ezt az „eszményi” uralkodást akarják most is elérni, valójában gyökértelenül tehát, s ha az előzmények hamisítottak, nem valós tapasztalatot nyújtanak és félrevezetnek. A történelmi igazság arra figyelmeztet, hogy amint az ember mérete sem változik, közösségének léptékét sem lehet növelni, egységeit a nemzetek határa képezi.

Hogy mi lehetséges, az csak utólag derül ki, ilyen ez a világ, túl magabiztosak vagyunk benne, bízunk magunkban, mert szokás szerint minden rendben van, amikor az eljövendőre nézünk. Pillantást vetünk rá, odaszúrt szóval illetjük, mi következik, mi lesz holnap, avagy jövőre, s nem si következtetés ez, hanem csak elvárás, magátólértetődő folyamatban veszünk részt.

Mindaddig így van, amíg valaki biztosítja a természetesnek vett módot, hitünket a jóban nem keresztezi ellenakarat, törekvés, tett, vagy természeti esemény, jelenség, változás.

Belenövünk ebbe az érésbe, mi korábban még csak nem is tudatos, aztán minor nyílik az eszünk, észrevesszük az összefüggéseket, s ha bőrünkön érezzük a hatást, akkor hamarabb.

Igyekszünk tehát a tervszerűsége, mert vannak következményei a jelennek, mi történik velünk, hol ér véget tanulásunk, képzésünk, mekkora kifutása van választott pályánknak. Ám ez így túl száraz és szürke lenne, esetleg kiábrándító, ezért vágyakozással töltjük meg a várakozási időt, s ama hiszemben jó lubickolni kicsit, mit komoly érv cáfolna.

De inkább megvárjuk, hogy a valóság közölje szándékát, amit tehát, ha elégtelenségre utal, megspórolhattunk volna igaz elemzés révén egyénileg és közösségben egyaránt. Így merül fel befolyásolás lehetősége, ezért a szülőknek nem szabad hitegetni a gyermeküket olyanal, ami láthatóan alkalmatlan, hanem megkeresni, amiben jó.

Nagy a világ, sok lehetőség adott, adódik benne, ha megtaláljuk annak saját alapját, eredetét, sőt birtoklóját, tulajdonosát, s határozott szerepüket figyelembe vesszük. Az jár jobban, aki az igazsághoz közelebb kerülve ténykedik, mert akkor a valóság nem annyira fogja eltéríteni a szándékolt irányától, mintha bizonytalan vágy felé lép.

Tetteink következményeinek háromféle megítélése közül csak a semleges lenne elfogadható, ha egyedül élnék, avagy kis közösségben még mindig, amint annakidején. Ám lehet, nem volt ez másként egészen sokáig a természeti népeknek mondottak körében, sőt, nálunk a faluközösségekben is modern világunk kényszerei megjelenése előtt.

Ez a semlegesség nem közömbösség, hiszen az értékelés benne van, olyannak látni a tett eredményét, hatását, s eredménytelenségét, amiként önmagát megvalósítja rend szerint. Ez a rend az emberi tevékenység és elvi, elméleti alapja közti összhang áldása, nemzedékek egymásutánjának tapasztalat kivonata, emberlényegi hatékonyságunk.

Ehhez képest a mai világban még többletet tesznek hozzá, külön dicséretet és jutalmat, avagy elmarasztalást és büntetést, utóbbit viszont lekicsinyítve jelentéktelenségig. Mármint ahhoz a kárhoz, gyászos tragédiához viszonyítva, mit rombolással, emberöléssel, életek sorának kioltásával okoznak, szinte ösztönözve ezzel az elkövetését.

Halálbüntetést mint megtorlást ritkán régen is alkalmazták, hogy írmagját is kitöröljék a bűnnek, elfelejtetve emlékezetből, nehogy ragadós legyen, ismétlődést így iktattak ki. Másik hozzáállásunk a kitüntetés, mintha mindenkinek azért kellene hajtania, de csak kevesen kapják meg, s már a büszkeség lesz a tett következménye, nem annak jó, szép hatása.

Pedig tehát egyáltalán nem a dicsőségre, hírnévre kellene törekednünk, különösen nem visszamenőlegesen, visszavetítve a múltba elődeink kiválóságát, kérkedve. Elegendő lenne, ha azt a bizonyos semleges vizsgálatot végeznénk, a gyakorlatiság és hasznosság szempontját alkalmazva, mert túlélés dolgában az mindenkinek előnyös.

Emlékszel, mit történt? – ezt kérdezhajtuk attól is, aki jelen volt, átélte, s attól is, aki csak hallott, olvasott róla, vagyis beszámolóra hagyatkozva tud beszélni róla, korlátosan. De még az se biztos, hogy jól látja, látta akkor a dolgot, aki ott volt benne, szükségszerűen kevesebb tájékozottsággal rendelkezve, mint amit a valóság egésze tartalmazhatott.

És ezt a senki sem tudja átlátni egészen helyzetet, ha az irányítók vonalán jobban megnézzük, az ő képességüknek határt szabott, hogy a megvalósításban már nem vehettek részt. Éspedig azért, mert nem a levezénylők voltak az igazi parancsnokok, hanem a meggyengült hatalom legyőzői, akik nyilvánvalóan kijelölték az átalakulás irányait.

Hogy nekik ki parancsolt a háttérből, azt máig találgatjuk, de ha visszatérünk a hazai vizekre, és szomszédos országokkal összehasonlítjuk, az eltérések helyi viszonyokat tükröznek. Mert hát itt most arról az irányítási rendszer legutóbbi gyökeres átalakulásáról van szó, mire lassan a többség történelemként tekint, törvényi alapozás változásáról.

Az érintett rezsimek különbségét mutatja, miként rendezték el újra a nép tulajdonát, amely addig is csupán a lózungok szintjén volt a népé, de társadalmi elit birtokolta. Ezt már korábban véres szigorral létrehozta a kizárólagos erőszakszervezet léte, mit háborús megszálló hadseregek árnyéka elegendően támogatott megszületéshez.

S az eredményben sosem volt különbség kelet és nyugat között, hiszen még a modern kiterjedt világ hódító lépéseit is, pénzelni kellett, nemcsak az ókor, középkor kisebb háborúit. S hogy az a ráfordított pénz kamatozzon, gondja volt rá minden békekötésnek s módosításnak, ezért tévút ma visszanézve felelősséget csak meghatározottság résztvevőire rakni.

Az egész onnan indult, hogy fáztunk? – kérdezhetnénk joggal, hiszen az édenkerti éghajlati jó állapot természetes környezetként testileg nevelte lényünket megfelelő ügyességre. Ha szellemi képességet Isten lehelt volna belénk, akkor bizonyára mérsékelt égövön teremtett volna nekünk kemény feltételeket, nem kellett volna külön ide vándorolnunk.

Ide, ahol aztán lelki kiteljesedésben részesítettük magunkat, miközben az Isten fogta kezünket, visszahúzott szakadék felé haladtunkból, hogy akarát beteljesítsük. Azt egy idő után már ki is tudtuk találni, amit nagyon megbecsültünk, s azán örömhírként adtuk tovább egyre új nemzedékeknek, hogy az Igaz Isten jóságos és szeret bennünket.

Így volt ez a közelmúltig, bár voltak bukások, amikor embercsoportok visszaestek állat szintet idéző magatartást mutatva, szemet szemért, fogat fogért, a harciasság nyer teret. De aztán győzött a béke mindig, kiegyezés emelte magasabbra az emberiséget, és hivatások ezreivé nemesítette a nyers erőt, egymást megértésbe a nagyravágyást.

Az értékek lettek a győztes hatalmak, mire mindenki törekedett, szépséget is jelentett és erkölcsi önkéntes szabályozást, nem kellett már mással, csak életfejlesztéssel foglalkozni. Hideg, vagy trópusi meleg sem volt akadály, a lakás és az öltözködés tökélyre jutott, a láthatatlan világ szerkezetét feltárva sosemvolt képzeletmegvalósításba fogtunk.

De valahol valami megakadt, a gépies kényelem törékennyé tett, szerkezet burjánzás tehetlenné, visszajöttek a visszahúzó régiségek kísértései s kísértetei. Ha ki ma nem örül semminek, menthetetlen lesz, ha ki ma a soknál is többet akar, áruló, ha nem vigyázunk, lelki-szellemi jégkor mellé teljes Föld-pusztulást okozunk végül magunknak.

Mi mindnyájan egyenként külön-külön személyként gondolkodunk és nyilvánulunk meg, közösségi érdek tekintetében is, s ha azt azonosnak véljük a sajátunkkal, jó nagyot tévedhetünk. Különösen ha a legnagyobb emberközösség léte a tét, mint manapság ez előkerült újra, szunnyadó vulkányszerű állapotából, kitörés előtti szópufogatások által.

Bár a régi történelmet meghamisították, vagy jobban mondva nem igazságra alapozták, hanem jelen hatalmakat igazoló módra, a közelmúltról sokkal több használhatót tudunk. Hogy két világháború úgy robbantódhatott ki, főszereplők nem voltak tudatában lépésük súlyának, tétova mozdulataik aközben belesodortak rettenetes világégésbe.

Mai világhangadók, bár tanácsadók kara veszi körbe őket, mind-mind egyedül mérlegel, saját elméjét használja többiektől kapott adathalmazt és elemzést figyelembe véve. A döntés körének szükségszerűen közepén állva a saját érv ereje a legerősebb, szövetségeseiké már gyengébb, de az egészé, az emberiségé, az szinte meg sem jelenik.

Ám ahová mindegyikünk tartozik egyébként, de a nemzeti lét hivatottan képes teljes képviselésére, mert elvi minősége úgy azonos vele, hogy összességükből fakadó. Ezért a béke minden egyes nemzetre ki kell terjedjen, már nem esküdhet össze egy-egy csoport mások ellen, mint történt ez államokon belül, mert védekező képesség mindent elpusztíthat.

Ez tehát a legnagyobb fenyegetés manapság, a robbanóanyagok ereje, bevetési kára túlnőtte az emberi képzelőerőt, döntés, intézkedés szintje nem ér fel veszélyig. Régi módon halad még a világ, a vég felé, ha nem változtatjuk meg az elavult irányát, irányítását, mindenki érdekét emelve részeké helyére, mihez megvan minden eszköz.

Hogy a minket körülvevő jelenségek igen megtévesztők tudnak lenni, s még az egyszerűek is, mutatja az átvitt értelmű csatornázás, olyan intézmény, aminek mindenki örülhet. Hiszen eljuttat hozzánk pénzt és küldeményeket, adományt és támogatást, hírt és közvéleményt, tudományos közleményt és napi pletykálkodást, álomvilág képzetét s büntől való megváltást.

Olyan, mintha nem is lennének intézői és előállítói, legfeljebb kézbesítőit ismerjük, nem keressük, újságot hol nyomtatnak, vagy hogy a bankszámlánkat miként is kezelgetik. Sem az újságszerkesztőséget, szellemi műhelyt, vagy a közgazdaságtani szervezeteket nem kell közvetlenül látni ahhoz, hogy terméküket és teljesítményüket mint adottságot élvezzük.

Már-már természethelyettesítőként lépnek fel a közvetítődések, ahogy a Nap kel és nyugszik, úgy történnek a naptári dolgok, az órarend, az évfordulók, az ünnepek és minden más. Mennek a műsorok, szól a rádió, ezernyi féleség a boltokban, áruházakban, de mind mögött emberek állnak, ők hozzák létre, felénk csatornázzák, nem istenadták, mesterségesek.

Ennek megfelelően megbúvik bennük olyan szándék is, amire nem gondolunk, de érinti életünket, mintegy végrehajtjuk akaratlan, ezért jó mögé nézni eme berendezésnek. A természetét rögtön jól jellemzi, hogy semmi nincs ingyen, közvetítői és jogdíjat szednek, kamatot, hogy jól járjon a kecske is, amikor káposztával s minden földi jóval tele hasunk.

Sőt, már a gondolatainkat is inkább ilyen töltöttcsirkék teszik ki, repül a sültgalamb a szánkba kéretlenül, egycsapásra több legyet ütve, mert fogyasztókként rendezettek is vagyunk. A baj ezzel az, hogy változatlanba reked, befagy, eltömődik egészséges eszmecserén túl maga a létezőmód, és a megszokottság lassan vagy gyorsan, midőn ellenérdeket táplál.

Megéri-e azért a kis előnyért kockára tenni a nyugalmunkat, amit ígérni szoktak, tudnak az ígérgetők, melléjük állni teljes szívvel, lelkesedéssel, szinte kritikátlanul? Azaz olyan mélyen elköteleződni, ahogy manapság eszmetáborok követelménye lett, mintha harcmezőn lennénk, csak a győzelem számít, a vesztest meg kell és meg lehet semmisíteni?

Mert ez nem gyakorlati javaslatok és elvek ütköztetése, mérlegelésre alkalmasan tálalva, nyilvánvalóan jobbra rábólintva, hanem ködösített homály, ne tudd, miről van szó. Valóságosan, érvényesen, vállaltan nem fogsz találkozni semmivel, nemcsak a körítéssel tévesztenek meg, de a lényegi mondandó is álságos, inkább az derül ki, hogy nem létezik.

Igen, színház lett a világ mára, ez a mondás csak megelőlegezte a viszony teljessé válását szó és tett, előadott törekvés és cselekmény között, felszínes látszat és mélyfolyamatok közt. Hol van hát helyünk egyénként ebben a viharban, tudunk-e egyesülni igazán véleményben, vagy ki-ki megpróbál kezdeni valamit ezzel a ténytelen környezettel, csellengve, csapódva?

Ragaszkodva régebben még érvényes színvonal nyújtotta állásponthez, ami elavulttá vált, tartalma kilúgozódott, üressége bántó, s elfojtott idegeskedésben őrlődünk vele? Vagy nem nagyon firtatva alantás eredetét, se kifutását látványosságot használó szándék és tervgyűjteménynek, beállva hangadók kórusába, dúdoljuk velük, ami szembejön?

Igen, igen, harmadik a helyes magatartás, valahol középen, megtévesztő könnyűség és elriasztó nehézség között, nem feladva hozzájárulásunkat, s hogy figyelembe vegyék. Vegyük mi magunk, hisz a döntés joga, ereje a miénk, mi vagyunk a körülmények birtokában, sőt, magát a környezetet az életünk adja, ismejük meg jól, s összegezzük érdekeinket!

Életünk sok mindennek a tükre, nemcsak jelen, de múlt is fürdik benne, körülményeinket a történelem faragta ércszoborrá, annyira keményen, változatlanul érvényesek tovább. Esetleg tovább, mint kellene, idejétmúltak, és a másik véglet, hogy még nem életrevalók, koránjöttek, kiforratlanok, vagy csak egyszerű szerencsehiányosak alapozást tekintve.

Mindkettőtől szenvedünk, mert a határ jó–rossz között itt nem mélyponti átmenet vagy magasság

elérése, hanem csatlakozásunk állapot halmazokhoz, hol van előrelépés, vagy még nincs. Elemzésben persze különválnak tőlünk ezek a külső adottságok, mintha igaz lenne, hogy azok tőlünk függetlenek, azokról nem tehet az ember fia, akaratlan, hová születünk.

És az sem áll meg, amit a csillagjósolás mutat, az égi utat „lefelé jövet”, bolygók közt úgy lavírozva, ahogy lehet, s még az sem véletlen eszerint, hol pottyant ki méhéből a lét anyja. Mintha ő nem is a mi szülőnk lenne, hanem a mindenség eszköze, és a meghatározottság így nemcsak testi mivoltban öröklődik, hanem a lelkiek terén is, égi összefüggésből.

Hát nem, ez éppen fordítva van, ilyet mondani lelki örökítésből tudunk, égre vetítve a gondolatokat, a mondatok és szándékok mintha onnan köszönnének be, sőt mi magunk is. Ám nem onnan, hanem a földi hosszú időből jönnek elő, vissza a létezésbe, bár aki kitalálta őket, már régen porrá lett, mégis virul annak a jó tapasztalatnak hatása.

De nem csak csupa jó van, sőt többnek látszik még ma is a rossz következmény, mit régi harcos világ ide görget maga előtt még mindig, táplálva a sorsunk számára kiosztó mivolta létét. Ez ellen kell tennünk, megakasztva történelem kerekét, ha kell, vagy lendíteni rajta, hogy úgy alakuljon újjá az élet, hogy mindenkinek jó legyen mennyire lehet, ne csak egyeseknek.

Sokkal több közös van bennünk az állatokkal, mint gondolni véljük, pedig ennek kultusza van ma, de oda teszik az azonosságot, ahol nincs, és nem kap elég hangsúlyt a lényegi különbség. Alapközösségünk a növényekkel is fontos, fényhatást tudnak számunkra közvetíteni oly erőforrásként, ami nélkül nem lenne testi működésünk sem, nemhogy értelmi képességünk.

Az egész létezés célszerűnek látszik nekünk, már élet „alatti” elemi szervetlen szinten is, ám ahol, igenis, minden nagyon szervezett, sőt, atomokon belül szintén ugyanezt látjuk. Ebből kiemelni érzelmi-értelmi állat-rokonságot velünk, nem kisebb túlzás, mintha a sejtjeinkben dúló folyamatokat a társadalmi élet történés-eseményeihez hasonlítanánk.

Embermivoltunkat ne hamisan illesszük a természeti létezésbe, hanem valóságos érdemünk szerint, azaz a teremtés tetején van a helyünk, koronájaként hagyományosan. Amint az istenképzet lehetővé tette jól értékelni magunkat, mindenk fölé az ész tekintetében, de annak terén végtelenbe futó gyarapodással, mi istenben már megvan.

Aki az egész világnak célkitűzőjeként felfoghatatlanná nagyított képzetünk nyugvó pontja, hiányosságaink kipótlója, nem kis tökéletlenségünk örök kiegészítője. De ahogy helytelen volt a megkülönböztetés alávett nép és alávétők rangját hamisítva alacsonynak és magasnak, úgy lesz helyes ennek kiemelése ember s állat közt.

Könnyen beláttatja velünk épp istenkép hiány utóbbiaknál, – és az nevetséges, hogy ez az ember lenne nekik – de istennek se szabadna emberi tulajdonságokat oly könnyen adni. Mert félrevisz alább adni saját lehetőség csúcsainkat, mint akik közelítik, vagy értik az isteni szándékot magukban megnyilvánulva, de ragaszkodunk is kell eme eredményünkhöz.

Újnak örülni igazi kegyelem, szeretet áradás bizonyossága, mert olyan jön, ami még nem volt, világra, megismerésében minket részeltet a sors, az élet, vagy maga az Isten. Vagy tevésében, ami még emelkedettebb, mert rajtunk is múlik, hogy kezdeményezzük bátran, mert kétségek között csak ismétlődésig fog jutni az eredmény, inkább eredménytelenség.

A rossz sosem új, de lehet annak hiánya is, mulasztás, hogyha a folyton előfordulónak nem vagyunk képesek új arcot, fényt kölcsönözni, minek megvilágításában tündöklük a lét. Kilépve az örökösségből, egyéni burkot ránk erőltető elrendeléséből, gazdag és virágzó mezőn fickándoizhatunk, jóléti örömeink mentén gondolkodva a szép jövőről.

Így pedig percenként feltámadhatunk akár, és megnyergelve az időt, pillanatok hátán, mélységek tetején járván, sokkal többet nyerünk, sokkal jobbat tudunk, s örömhírként újságoljuk. Egymás felé, természetes odaadás hévvel, a legtávolibb múltig érő visszatekintő tisztelettel hangunkban, mely értelmesen zengi a hálaéneket éppen megszületendőért.

Biztatás mindez bennünk, bizalom, bizonyosság, hogy tökéletesség útját járjuk, megfelelve a korszak nyújtotta lehetőség elvárásnak, kívánságokat teljesítve lelkesedéssel. És nem elsíratva az előzőeket, hanem emlékhegyekként megőrizve tekintve szét csúcs ormukról mint nélkülözhetetlen szükséges minket építő hozzájárulás sok kincsére.

Nem szenvedést okoz tehát a továbblépés, és nem is az ismeretlenbe történik, feltámadt lelkünk előző énként folyománya, jövőnknek betöltője, s így képes minket boldoggá tenni. S az legyen új ebben, ami eddig még nem volt, hogy a mindenki boldogságát is megcélazzuk, nem rekesztve ki belőle senkit, feláldozva sokakat kevesekért, hanem egységbe forrva.

A kérdések kérdése ma nem, hogy meddig élünk, hanem hogy hogyan, minőségét tekintve vélünk vízvázastót egészségesség s betegeskedés között, s nem gondoljuk, hogy ez túlvilághoz kevés. Nem törődünk annyira már az örökérettel, fogalma kisarkítva evilági töltettel, jólét és élvezet őrződjön meg határtalan, testünk ne legyen földi mennyországban hontalan.

Természetes kopás, csökkenés majd elintézi, ne váljunk telhetetlenné, öregség elvégzi szerényítő feladatát vágyakat lohasztva, fiatalságra úgy tekint, mint magasabb kasztra. Mintha elmúlásunk késleltethető lehetne végtelen időbe véges énként belevetve, mert ha emberéletmagnak fogjuk fel magunkat, olyan természéssé nőhetünk, mint mások nem tudnak.

Ki gyorsabban, ki lassabban, fogyaszt életútból, ki sokat, ki kevesebbet, merít forráskútból, mindenünk összegződése egyensúlyba került, midőn majd azt mondják ránk, hogy jobb létre szenderült. Ezért mihamarabb jó azonosulni azzal, hogy nemcsak kenyérral élünk, mint a ló csak zabbal, egyáltalán, öntudatunkat mások gyújtják fel, az élet értelmét, lényegét magyarázzák el.

S több nemzedék együttélése mennyire számít, azt végeredmény mutatja, háborúval ámít, vagy békét képes teremteni szívben, világban, korlátlan jövőre nyitottan, nem múltba zártan. Megnyugvásba csak lelki béke vihet bennünket, kizárni belőle magunkat átokkal büntet, ésszel beletaláljunk a szellem közepébe, engedi elménk már élve isten közelébe.

Elég, ha te mondd, hogy megtetted a magadét, a lelkiismeret nem fölösleges adalék, de tedd is meg tényleg, mikor annak van ideje, s hogy mit? – miben megnyilvánul létednek ereje. A felfogás szerint tehát nem menthetetlen megszületett, s múlás felé halad tehetetlen, de létezése étellel telve győz halálon, nemlét nincs, sorsunk élő küzdelem s alvó álom.

Nincs itt semmi keresnivalód, szokták mondani, és hogy nincs semmi értelme valaminek, aztán valami olyan, hogy nem jó semmire, semmirekellő valaki, és hogy másnak meg semmi sem jó. Mintha a semmi létező lenne, úgy használjuk, de legtöbbször felesleges szószaporítással, nélküle is kifejezhetnénk magunkat elég jól, állításunkat, de már megszoktuk ezt a szót.

Tán hangsúlyozás, kiemelés kedvéért, mert ha úgy hangzik, nincs pénzem, kevésbé érzékelteti helyzetem, mintha nincsen semmi pénzem, sóhajtom, azaz érzelmi szálát pendít meg e fogalom. Pedig üres fogalom, hisz épp hogy nincs tartalma a semminek, a nincs van benne, mondjuk hamisan, de mégsem helytelenül, viszont szándékos csavart viszünk bele, tagadott megállapítás legyen.

Lehetőséghiány nem megragadott egyenes beszéddel, csak viszonylagosan, körülményekből, s egyúttal tiltást is csak erős hivatkozással vihetünk bele, ha nincs itt semmi látnivaló. Kérem, oszoljanak, távozzanak, hangzik verdikt aztán, elfojtva a csíráját is valami ott, akkor születőnek, s így nem is lesz ott már semmi, ami lehetett volna és reményéget keltő.

Amint mi magunk sem a semmiből jöttünk, mint a világ sem, valami előzménynek lenni kellett, egetverő túlzás, hogy egykor semmi sem volt, de hogy előttünk sem, azt már nem merik mondani. Van bírálata a bölceletben, hogy oksági sorok egy-egy pontjáról tekintünk előre és főleg hátra, de ez hibás azonosításra vonatkozik, nem általában a hatásokra.

Így jutunk vissza a hatástalan semmihez, hogy annak csak a mondatszerkezetben van szerepe, ha a valóságban nem létezik, hiány csupán, nyomatékossításra használt feleslegesség. De akkor miért épül rá egész világnézet? – vallás és tudomány Semmiből eredezteti nemcsak a létezők, de maga a lét kezdetét, nem csoda, ha ma már csak a józan észben bízunk.

Mint a tengerfenéken alapozódó hegyek csúcsa kibukkanhat valamennyire a vízből, és szigeteket alkot aztán a jelen világban, úgy merül fel létezésünk múlt mély tengeréből. Amit hiszünk, tudunk belőle, igen kis arány, elszigetelt eredmény, vagy éppen nagy hanyatlás, de nem látunk le a dolgok valós gyökeréig, sok emberi szorgalom összeadódásáig.

Főként nem ismerjük régi idők emberének szándékait, mai és belátott idő képét

vetítjük vissza, tévedésünk nagyarányú, sokkal-sokkal többről nem tudunk semmit, mint igen. És mivel visszafelé göngyölítve szőnyegét az emberiség életének egyre nagyobb számú tömeggel kellene valamilyen műveletet végezni, ennek lehetetlensége elismert.

Ám csak józan tudós körökben, de nem vallják be még maguknak sem, akik hivatalt viselnek, illetve azt úgy értelmezik, gyakorolják, hogy felsőbb állásukban felsőbbrendűséget vélnek. Olyként, mint a jelenben sincs megkérdézve az a nyolcmilliárd ember, akinek a sorsáról szűk réteg nem lehetne hivatott dönteni, mégis így történik, s a félrecsuszamlás veszélye nagy.

A párhuzam bizonyosan fennáll, amint mindkét területen vele szembefordulás igénye szintűgy, és teljes mértékben egyiktől függ másik megoldása, ha itt sikerül, ott is menni fog. És visszacsatolható lesz, ha a múltból többet tudhatunk meg, mikor a mai érdekszorítást lehántja magáról az őszinte érdeklődés, tiszta kíváncsiság, s nem tartjuk magunkat többnek.

Jobbnak se, mint akik jóval korábban előttünk éltek, dolgoztak, megpihentek, szerettek, féltek valamitől, megnyugtatták magukat, ellenszert találtak bajaikra, feltaláltak újakat. Sok tanulság mutatkozik máris, ha nyitott a szemünk, szívünk a régiek felé, ők itt vannak bennünk, emberségünkben, s jobbak leszünk, ha többet tudunk meg igaz mivoltuk mindennapjairól.

Baráti szavaknál van-e értékesebb, nem kis agytornával cáfolható, de lehet, hamisan, mert itt az érték fogalma legmagasabb rendű, semmilyen már szóbeliség nem érhet fel hozzá. Hozzáértés például lehetne ellenvetés érvényes szempontja, de a szakmaiságon túl, ami ránk vagy tudásunkra vonatkozik, kell még személyiségünk ismerete is a véleményhez.

Azt pedig még a lélektan művelőjénél is jobban látja, érzi, hisz átéli velünk a barátunk, közös a sorunk, amennyire lehet, részt veszünk egymás öröme-búja válaszában. És más, ha valakinek hasznára vagy kárára vagyunk, biztosan elfogultan fog hozzánk szólni, érdemtelenül dicsér vagy nem ok nélkül bírál, de szavainak semleges igazsága nem lesz.

Amikor meggyőzni akarnak bennünket bizonyos törekvés mellé felsorakozni, vagy adományt várnak tőlünk valamilyen célra, felfokozott beszédmód eltakarja tőlünk a valóságot. De hát, ott vannak a tanárok, tudósok, ők nem kevesebbet érnek, mint a tanulatlan barát, szól az okoskodás, ám ebben is van túlzás, mert az ember valamiképp mindig egy barátjával.

Együtt fel is dolgozhatják külön-külön szerzett ismereteiket, s ilyenformán munkatársi barátkozásra is látunk példát, tanítványát is annak tekintti, bár előrébb jár a mester. Szüleink nem barátaink, annál sokkal jobban aggódnak értünk, széltől is óvnának, féltének az élet viharaiban, ahelyett hogy velünk megbeszélve közösen juthatnánk győzelemre.

S a gyermekeink ugyanezért nem barátok, sőt ők meg visszafelé tekintenek ránk, szeretet mellett még szigorúbb kívánattal, mint mi rájuk, hogy vigyázzunk magunkra, hiszen öregek vagyunk. Megbecsülendő tehát a baráti szó, még ha ritkul is évek számának növekedésével, de már sokszoros jelentéssel bírnak maguk a barátok, ők jelenünk s múltunk párhuzamai.

Egyformán süt ránk az áldott Nap, amikor tényleg, ha nem takarja felhő ott a Földet, mert nagyrészt igen, meg aztán perzselése beesési szög függvénye, szemben nagyon éget, szörmentén alig. De arra jó a saját igen nagy méret, innen a talajról istenadtának látszik eredmény, pedig az a szereplő légtömeg akarata, sűrűsödik, ritkul, száguld, áll, mint neki tetszik.

Nem közömbös hozzá a felület sem, fogadó készsége mintegy meghatározó, hegyek orma lehúzza az esőt, síkság vár a ciklonokra, s egyéb megfigyeléseket tehetünk okosan. A helyzethez pedig alkalmazkodni kellene, de nem kiemelve egyetlen szempontot, hasznot mint termeltethetnénk többet a természettel, mert hamarabb visszaüt befolyásunk, kárrá válik.

S mivel már képesek vagyunk visszatekinteni a földtörténetre is, benne jobban mutatja magát az emberi tevékenység, földmunkákat látunk örült nagy időbeli s nagyságrendben. Ami felveti, hogy egy irányba húztak akkor emberek, másként nem látnánk teljesítményüket, tájálalakítást, vizes helyek sorozatát, mind-mind őket szolgálta, de fenntartható módon.

Mikor és hogyan szűnt ez meg, még alig vizsgáljuk, pedig lassanként vissza kellene térnünk hozzá, s ma nemcsak a két kezünk ereje segítheti a megfelelő elképzelést, kivitelezést. Ahhoz azonban újból egyetértés szükséges erőforrásaink jó irányának ügyében, amire kevés a hajlam külön sikereket egyelőre mások rovására bezsebelőktől.

Hogy közben sülyyed az emberiség hajója, már mindenki látja, de még régi mód szól a nóta, gúzsba kötve táncol rá szabadnak mondott ember, ágyútöltelékké s célponttá válik világunk. Erőszakos rossz gyakorlat folytatása helyett régen ideje lenne áttérni megoldásra, de úgy látszik, míg a végveszély nem nyilvánvaló, nincs kellő lépés, csak nehogy aztán késő legyen.

A tűz gyulladásfok figyelmeztető kell legyen, más, elvont esetekben is, hogyha tetőre hág lelkesedés, elviselhetetlen a szenvedés, be fog következni valami addig még nem volt. S ahogy megéget a láng, mely előbb csak nyaldos, elhamvasztja egy pillanat alatt eszmeiség viruló testét, vágjat veszélyes irányba visz, kezeletlen folyamat hamuvá emészt mindent.

Mindig voltak figyelmeztetők erre, és akik nem hallgattak rájuk, olyanok is, kik tüzelték őket, de nem tudtak róla, csak utólag látjuk, rejtett rosszakarat mint tudott érvényesülni Kívülről beavatkozás a történelembe nehezen kivitelezhető, ámde sok nyoma maradt, miből következtethető, felfogható, a tűznek meghatározó szerepe volt ebben.

Ahogy már a legkorábbi támadások során, mit békésen éldegélők ellen elkövettek, rögtön megvalósult település felégetés, úgy ez sose ment ki divatból aztán már sajnós. Mennyi mindent semmisítettek meg, lett a tűznek martaléka, nem is tudjuk igazán, mert közben túlélő is alig maradt, az is szolgaságba lett hajtva, már nem számított tényezőnek tovább.

Búvópatakat emlegetnek, ahogy őrződött még valami eredeti emberség, de hamu alatt parázs még jobb hasonlat, mert üszkös testben is pislákol valami élet s lett kiindulás. Szántani és vetni mindig kellett földművelés feltalálása után, ami létrehozta a felesleget, prédának kiteve, de azután földet ismét művelnie kellett valakinek.

Az pedig megújulással jár, példát mutat a természet, lehull a levél ősszel, de tavasszal kisarjad, elveri a jég a termést, de máshol majd kárpótolni tud a lankadatlan szorgalom. Az emberi nagyság arat diadalt aztán, nem nagyravágyás kegyetlensége, eltörpül lassan óriásnak mondottak emléke, talmi dicsőség, ha a tűz a lelkesedésünket fűti tovább.

Leszabadultunk a fáról és felszabadultunk megszállás, elnyomás alól, megszabadultunk a hiteltörlesztéstől, beszabadultunk a jólét berkeibe, hol fel szabad dúlni lelki békét. Félig-meddig gúnyosan, de valóságot bőven benne hagyva így szoktuk röviden összegezni emberiség nagy családjában elfoglalt helyünk, szerepünk alakulását, tehetetlenségét.

Miközben telhetetlenséget is látunk, ügyünk elárulását véljük lelkes szálláscsinálók, eszmei és gyakorlati közreműködőktől, akik történelmünkben kitörölhetetlenek. Szeretni nem fogjuk őket, hanem csak azokat állítjuk példaképnek, akik a szabadságért harcoltak, hogy szabad legyen tennünk, élnünk, amit akarunk, javunkra szolgáló természetünket.

Igen, igen, megszabni törvényként feltételét mindenképpen a legjobb körülményeinek, erkölcsi és tevékenységi tekintetben, azaz régi világunkat tovább építeni új helyzetben. De ebben két oldalról akadályba ütközünk, mert függünk máshol felhalmozott nagyobb erőtől, természeti lényként kell hozzá alkalmazkodnunk, kiegyenlítődést hozzon kölcsönösség java.

És bátran merni kell ismeretlen felé menni, ha tudjuk, az nálunk fog a legjobban korábbi érték felhalmozáshoz hasonlítani, nyelvünk, gondolkodásunk belső képességei által. Eközben eltévedni, tévúton bolyongani se szeretnénk, amit végignéztünk hosszú nemzet élet hatalmi hajlamait, kárát szenvedve, világégésig fokozódva még közelmúltban is.

Irigység kegyetlenkedéseit elkerülni szomszédainktól, akikkel barátkozva jobban megy a sora mindnyájunknak, távoli népeket felemelkedni segíteni javunkra szolgál. Mindahányan ugyanonnan jövünk, ugyanoda megyünk, különbségeinknek pedig örülnünk kell, munkálkodásunk és gondolatvilágunk így fog nemcsak istené lenni, hanem istenné válni.

Létezik-e mesterséges értelem, vagy csak gépiesített számolás, számolás adódó lehetőségekkel, hangosított naptárhasználat, beszédutánezat álelemekből összerakva? Alig van erre válasz, mert üzleti érdekről szól az egész, s bár inkább hosszútávon, már ma is nagy érdeklődést kelt elkábító csinnadratta, mintha megoldana emberi bajokat a gép.

Kishitűség és rosszkedv ellen tolják bevetni, legyenek benne látványos, lenyűgöző részek,

meglepők és mulatságosak, miközben gyorsan hozzászoktatnak semmittevő álmodáshoz. Hogy azt érezd, történik valami veled, ott vagy egy szép világ közepében, minden téged szolgál, neked találták ki, nem vagy egyedül, hiszen sok millió ember ugyanannak örül épp, mint te.

S miközben figyelmedet, idődet, majd pénzedet leköti és elkölti, észrevétlen zsigerel ki, mert elfelejtkezve kicsit magadról, még a testmozgást is hanyagolod, kiesel ritmusból. Nem az életed szolgálatára rendeled már magad, hanem homályos, szelleminek érzett tág szenvedélyesség kerít hatalmába, magadat aláveted olyan kísérletnek, hogy nincs vége.

Még csak el sem andalít, nemhogy aludni hagyna, a folytonos kísértés, alanya légy előre tervezett kihívásnak, hol a megoldás is jön rögtön, káprázatos sikerek részese lehetsz. Hogy aztán csalódás, kiábrándulás lesz végül a sorsod, – hacsak nem emeled a tétet, újabb merészebb kalandokba és szerkezetekbe bele merítkezve, – utólag belátod, szükségszerű.

De mielőtt oda jutunk, hogy kilátástalan hajlamokat s képesség romlást okozna nekünk, tegyük próbára az így felkínált segédeszközt, tud-e tényleges problémánkra megoldást adni. Több van-e benne, mint amit kis erőfeszítés belőlünk is előhoz, sőt, hamar túlszárnyaljuk, amikor a külvilág változása hirtelen, és az előregyártott alkalmazás csődöt mond.

Felpörgeti életünk közvetlen kapcsolódás, de nem könyvből képzelet, előugrik mozgókép, zeneszó, tánc, beszéd, színesben és azonnal is, mintha ott lennénk a helyszínen, beleéléssel. Írhatunk neki, s válaszol az előadó, ha valamit még szívesen kapnánk tőle tudásból, vagy ha nem értünk egyet vele, jelezhetjük, és ő vitatkozik véleményünkkel, izgalmasan.

De műsorok többsége előzetes rögzítés, gondos felépítés, kutatott ütős eredmény, életre szóló jótanács, tapasztalt tanulság, látszólag, s befurakodik üres apróság is. És olyasmikbe vesztegetjük el drága időnk, amivel az életben volt szokás találkozni, de itt kiélezve, kisarkítva jön elő, hogy kíváncsiságunk felkeltődjön, ne kattintsunk el.

Mert ösztönösen beindul a védekezésünk, unalom, vagy utálat, mint tévéreklámoknál kimegyünk a konyhába, fürdőszobába míg az megy, ezerszer ismételt, védtelen polgárt gyötrőn. Élőzésnek mondják, ami tehát nem az, csupán egyoldalú kapcsolat, ránk célzott közvetítés, szereplők nem szólíthatók meg, mint a színházban, koncerten legalább tapssal, meccsen szurkolással.

Utóbbi fújozás is lehet, versenyizgalom régóta hevít mellet, ugyanezt átvinni a képernyők előtt ülőkre nem menne sztárolás nélkül, de eléri, hogy mily drága termékek ők. Nem új ez a Nap alatt, már az ókorban is volt, gladiátorok szórakoztattak, lóversenyek, ma természetes életünk hiányát pótolják, nemcsak pénzzel fizetünk érte, de életmóddal.

Beállunk könnyedebbnek tetsző élet és műsor hívei közé, s közben irányítottá válunk, azt fogyasztjuk, amit élénk raknak, gyártatnak a befektetők, azaz nem ők szolgálnak ki minket. Veszélyes, ha e művilágért élünk, elszakad kötelék valóságtól, mi lelkünk táplálója, képesség tárháza, megbénul alkalmazkodás, mi lesz velünk, ha nemvárt, esetleg sosemvolt jön?

A kép képzelő és képzelet által jön létre, ám az nem, amiről szól, legalább gyökerében, a valóság, de aztán feldúsul teremtményünk, mialatt a természet megmarad öröklétnek. Ennél többet nem mondhatunk, de azért beszélünk tovább, cifrázzuk a részletekig aprólékos és távlatos irányban, rendületlen sikerrel, hogy korábban nem is sejtett létrétegek nyílnak.

Hol van már a kezdeti hó, mikor tükröződött addig meglévő a keletkezettben, lehető kapcsolatban összeforrva ideig-óráig, majd elhagyva egymást, előzetesbe visszahullva. A következő fokba rögtön tudatosságot látunk bele, innen, évmilliárdos gyakorlat magasából, mintha a célszerűség vezérelné, erkölcsöt is mutatva fiatalabbak felé.

Hol vagyunk még a gondolkodástól, de már képzet képződik valahogy, életfolyamatokban és mozgásban változékonyságot és ügyességet tapasztalunk, fegyelmezettséget túléléshez. Közben a takarékoság pedáns szépséget ad, nincs felesleg, hulladék, mai értelmű szemét, mindennek megvan a maga jól felfogott saját hely s érdek érvényesítése, ami létrejön.

Van hát mit tanulnunk és van is kitől-mitől, ha megszemélyesítjük, ha nem, a mindezt birtoklót, megvalósítókat, jelenből és múltból nyitott szem számára okos példaként szolgálhatókat. De nem szabadna túlzásba esve elhiteni magunkkal teljességgel rendelkezésnek csupán szikra lehetőségét, különben önteltségünk üres képzeleté álképzeletét szenvedgetjük.

Mert még az sem biztos, és nem is lesz az sohasem, hogy a végtelenség érvényes fogalmunk, határt szab létpárhuzam elvi elérésnek korlátos eszközként, hogy önmagáról szólva bizonytalan. Ezért nagyítja fel az elérhetetlenségig magát, hamis reményt táplálva szellemnek hívott oka nincs módon mintát találva feltevésben, hogy végsősoron van felügyelet mifelettünk.

Már megint és újra, jön a történelmi álhír arról, hogy a bölcsnek nevezett ember hogy tudta kiirtani a neandervölgyieket, miért volt rá képes, azaz világos, hogy felsőbbrendű volt.²³⁹

Amint annak tekintette magát minden modern hódító is a gyarmatosítás során, mikor fejlett fegyverekkel gyilkolta halomra csupasz testű bennszülöttek tömegeit kegyetlenül.

Mintegy megelőzőképpen, ne tudjanak nekik ellenállni, ahogy rabszolgának elhurcolják őket Afrikából, és a kiárusítókkal sem foglalkoznak manapság, pedig jól ismertek. Méginkább ismertek kelet-ázsiaikat leigázásban közreműködők, akik aztán dinasztiaikként uralkodtak tovább, ha nem is Isten, de nyugati nagyhatalmak kegyelméből.

Dél-Amerika sem volt kevésbé véres helyszín, sem északi fele a hosszú földrésznek, oda kerültek a rabszolgák a kivándorlók mellé, elviselni mindezt tudatmódosulás tudta.

²³⁹ A tudósok is meglepődtek: ezért tudtuk kipusztítani a neandervölgyieket. *Hello Magyar* 2024.04.08. https://hellomagyar.hu/2024/04/08/kipusztitani-a-neandervolgyieket/?utm_source=divr.it&utm_medium=facebook – De ennek minden elemét már alaposan bizonyítva megcáfolta a tudomány

Amit nekünk is javasolnak manapság, hogy itt, ahol látszólag békésen élünk, Európa közepén, térjünk át már egymás gyűlöletére, két világháború után folytassunk küzdelmet.

Hiszen nehezen kialakított egységünket szétszabdalták kis országokra, legyengítettek bennünket, pedig a munkamegosztás sikeres irányban alakult, újra világelsővé tett. Nohát, ez az itteni mellérendelő szellem, ami még a neandervölgyiek korszakából általános volt a Földön soká, ma veszély új gyarmatosítóink feltétlen működésére.

Ezért kell a belső tudat felől megtámadni, felkelteni a testvériesség helyén dúló módon érvényesített megkülönböztetést, hogy csatlakozzunk szívvel-lélekkel elnyomóinkhoz. Higgyük el, hogy ha már őseink harcolt, nekünk is kell az ellenségnek kikiáltottal, az csak emberszerű lény, állatfok, joggal irtjuk, ne vegyük észre, hogy közben mi is elpusztulunk.

Beszédben fürdets lelkünket gyerekkorunkban családunk, környezetünk, mígnem tisztára mossa képzeletünket is, és szándékainkat, legyünk olyan normálisak, mint ők, közösség tagjai. Egész nap mozgunk, mégis este rendszeretően menjünk aludni, ne a fáradtság döntsön ágyba, s ne bóbiskoljunk el már estefelé bávatag, amikor a társalgásból sokat tanulhatunk.

Így aztán frissen és korán ébredünk reggelente, nem kell költögetni, könyörögve, hogy ne késsünk, figyelem fegyelme gyakoroltat napi rutint, végül nyugalmas szokásokká válik életünk. Az iskola még több szóval és mondattal áraszt ránk tájékozódáshoz hozzásegítő okos közeget, hangkavalkádot, tanári szólamot, társak incselkedését, fontos elismerését.

Onnan tudjuk, hogy milyen a világ, hogy elmondják sorra nekünk, mások leírt beszédét olvassuk aztán kedvtelve, vagy kedvetlenül, s mennél több a kép benne, annál jobban beragasztjuk elménkbe.

Rólunk is leginkább mások beszámolója szól hozzánk, öntudatunk aztán belső hanggá válik, jó esetben meggondoljuk előbb, amit közlünk, s beszédünk nem mond ellent lelkiismeretünknek.

Amint a tettünk is akkor lesz sikeres, ha le tudjuk írni gondolattal, mit csinálunk, van terv a fejünkben, nemcsak összevissza próbálkozunk, aztán gépiessé válnak jó mozdulataink. Beszédeket intéznek hozzánk hosszú felnőttégünk idején, templomban, ünnepségen, nagygyűlésen, mondanivalón túl megérint szertartásosság, hatása alá kerülünk tömeg hangulatnak.

Szerelmet is beszéddel vallunk, bár lehet, nehéz kifejeznünk magunkat, külön gyakorolandó érzéseket kezelni, helyretenni, tudatos létünk beszédtere teremti egyensúlyunkat. Adjuk át tehát, ami bennünk felgyülemlett és kikíváncozik, a többieknek, tapasztalat és élmény sokaságát, de csak adagonként, nehogy unalmassá vagy túláradóvá váljunk nekik.

A valóság túlszárnyalja a képzeletet, ha a történelemtől van szó, mert véleményterep, amit legjobban meghódítóinak érdeke telepít tele őt szolgáló örökös múlttal.

Az érdek ugyanis sosem volt s lesz személytelen, bár látszatra elvont fogalom, pártszerű szinten érvényesített közakarat verseny győztese, vesztes irányzatok feledésre ítéltetnek.

Ez aztán cirkusz a népnek, jobban elrágódik rajta, mint a kenyéren, felhatalmazás zsonglőr dobálózik ígéretekkel, ámulatot kelt kötéltréfa, trapéz, bátor ügyeseknek szurkolunk. Közben lehetőségeink kicsúsznak kezünkől, többet-jobbát vállalóknak bizalmat szavazunk, onnan, mint színházból kijöve le hull a lepel, arra hivatkoznak, úgy megy minden, ahogy lehet.

Ezt évszázadokkal ezelőtt beállították, atomóráként vezényli a világműködést, mikor felmérték nemcsak az erőforrásokat, hanem a Föld népe ellenállása mértékét. Az eredmény hatalmi fölényel kecsegtette a tömegölő fegyvereket s tömegszállító eszközöket birtoklókat, ilyenekkel viszont csakis nagy társadalmi egységek rendelkeztek.

Rendelkeznek máig és hatalmuk éle fordult, már felhatalmazóikat is befolyásolják, lehetőleg finoman, észrevétlen, árulást felhasználva, ha szükséges, hiszen „van az a pénz”. Átvitt és szó szerinti értelemben, jut tudós társaságok pénzelésére is, kifejezzék megbízóik szándékait a történelemben felkutatott nagyszerű minták, elődök által.

Hogy milyen régóta szerkesztik ők valóságunk, – ami túlhaladja képzeletünk, csak sejtethetjük, azaz hogy az alatt létezik alapvetőbb szint, – nehéz megmondani, minden nyom el van tüntetve. Sőt, az élénk táruló látvány gyökereként lett előhívva s tálalva a múlt minden adata, csak éppen ellenkező irányból magyarázva, – de legmélyebbről fejtve az igazság feltárul.

„Mi milyen?” és „mi micsoda?”, messze nem azonos kérdés, az egyik a „mire hasonlít?” a másik a „miből áll?” kérdésre válaszol fogalmi magyarázattal, azaz nyelvi szinten maradunk. Többnyire megelégszünk a „mihez hasonló?” nem teljes jellemzéssel, tudatosítva, avagy nem, hogy emberi képességeink felszínes, vagyis régről maradt eredményét használjuk még mindig.

És ez el kell gondolkodtasson, hogyha manapság, a messze legmagasabb tudományos állapot is jól elvan ezzel a nyelvi teljesítménnyel, igaz írásjeleket sokféleképp használva. A jelölésekre gondolok, azokkal tudunk műveleteket végezni gondolkodás bővebb tartalmi növekedése bonyolultságának összefüggései megragadására, céllal.

A célhoz rendelt épített eszközökkel pedig igazoljuk a feltételezett valóságot, számunkra további hasznos alkalmazást nyerve, vagy veszélyességét megismerve, védekezést.

Nem kell tovább ecsetelnem a technikának hívott teljesítményünk áldását, bár telhetetlen réteg kezében ennek is lett sok árnyoldala, amit társadalmi mozgalommal kell kezelni.

Visszatérve mindennek az alapvető nyelvi keretére, csodálattal láthatjuk, megfejtést követelve ilyenén gazdagságunk végtelen lehetősége kifejezését illetően. Micsoda teljesség vette körül azokat, az embereket, elődeinket, akik nyelvünket megteremtették, a világ minden rezdülését begyűjtötték fejükbe, s látásmódjuk kiterjedt.

Elérték vele a színek, szagok, alakzatok, és hangok, ízek összességét, mit érzékszervvel megragadni lehet, s rögzítették egymás között terjesztett megállapításaikat hangokkal.

Minderre pedig nem egyénenként, egyidőben, hanem évmilliók alatt felhalmozva tudást jutottak, mit ennek fényében kell megbecsülnünk, mélységes mély tehát „milyen?” és „micsoda?” kútja.

Miért nem elég a pillanat, amiben vagyunk, hogy rögtön tovább nézünk, lépünk belőle vagy a jövő, vagy a múlt felé, gondolatunk úgy röpdös, mint lepke, sosem áll meg s nem tud nyugton maradni. A térben is pillantgatunk ide-oda magunk körül, mintha a zsákmányt félténénk valahonnan ránk törő ellenségtől, vagy jövő sikert óvnánk illetéktelenektől, ne tudják elorozni.

Ilyenek vagyunk, eredmény féltők, bizonytalan állandóságot látók még a toronyházakban, embermilliókban is, mert földrengés ledönt bármit, ha megnyílik a föld éppen azon a helyen. Vagy felüti fejét és gyorsan elterjed olyan vírus, ami ellen még nincsen védekezésünk, üstökös csapódik belénk, elhomályosítva porfelleggel évtizedekre éltető Napunk.

Sőt, nagyobb égitest óceánba kis szögben nagy sebességgel érkező, száz méter magas hullám okozója lehet, ami többször körbemenve bolygónkon, leborotválja a civilizációt. Van tehát oka az ébrenlétnek gondolati síkon, sőt készenlétnek, a védekezés egyre jobb állapotba hozására, amihez a fő erőt és mozgatót világmegismerés adja.

A sokat hangoztatott megnyugvást, ellazulást hagyjuk a pihenés óráira, de egyébként legyünk cselekvők, élénkek, vagy nyughatatlanok, ha tetszik, álljunk nagy célok rendelkezésére. Olyanokra is, amihez szinte egész életen át kell tanulni, felkészülten lenni, megbecsült foglalkozásokban, munkamegosztást végezve, megfelelő feszültség áramban munkálkodva.

Nemcsak azért, hogy megmentsük az emberiséget, hanem hogy jó életünk legyen, mert ilyenek szült minket a világ, melyet ilyenként ismertünk meg, minden értelmetlen kényelem ártalmas lenne. Két okból is, amit mutat megvalósult állapotunk sajnos már elég nagy mértékben, lealjasul lecsökkent emberség s egymás ellen fordul, pedig régóta érvényes elv köztünk a testvériség.

Beszédünket nem hangképző szervek működése jelenti, hanem valamilyen tartalomközlés, mondanivalót szoktunk benne kijelenteni, ezért alapul szolgálhat, követheti döntés.

A hangalak azonban utalhat a helyzetre, amiben vagyunk, hasonlíthatnak hangok élő vagy élettelen természet szereplőire, vagy jelenségeire, de tudjuk, nem azonosak.

A hangok sora szinte végtelen változattal szolgálhat, amivel társítva tárgyat, dolgokat, és megjegyezve, mit minek neveztünk így el, sok tényezőt megragadhatunk, de nem mindegyiket. Hogy melyeket, azt előbb érzékszervünk választja ki, s bár öt van belőlük, összeadódnak agyban, azaz elménkben, s lesz belőlük elvont észlelet, míg összefüggéseikből ismereti képzet.

Kép valójában minden a nyelvben, hasonlítás egyetemes módszerünk a megismerésben, hogy a már megtapasztaltra építsük bővítését tudásunk, képességünk hatékony célzatának. De közölni nem a bennünk élő képet tudjuk, hanem róla beszéddé tett elvonatkoztatást sok tulajdonságától, lényegét kiemelve, mert az összesség felsorolására nincs idő.

Hogy társunkban közel párhuzamos kép, tartalom keletkezzen, mint ami minket szólásra szólít, azt megfelelő, részletekbe menő leírás teszi lehetővé, azaz gazdag, kiterjedt nyelv. És még akkor sem adódik mindenkire nyelvi tökéletesség elérése, egyénenként kell elsajátítani a hű érzékeltetés és gondolati teljesség saját teljesítményét.

Van lehetőségünk költői művészettel is növelni a képszerűség és a képzeleti eszköztár minőségét, s persze mennyiségét is, ahol a szerkesztettség állapota vezérel. Lényeges, ne menjünk el egymás mellett, bár szólva, de keveset vagy semmitmondón, használva ugyan a nyelvet, de inkább csak megszokott mondatokat szajkózva, igénytelenül, ha van csodás nyelvünk.

Győzzük meg egymást! – ez a vitatkozók jelszava, s győzelmük közös, ha közös nevezőt találnak, mert alapos körüljárással kiderítik, hogy ugyanazt állították, de különböző módon. Ennek azért van jelentősége, mert kevesen hajlandók elismerni magukétól eltérő módszer létét, önzőségünk ugyanis akkor is érvényesül, mikor elvileg másokért dolgozunk.

Nehezebb eset, ha valóban csak az egyik fél igaza áll fenn, s a másik elég erős ahhoz, hogy fenntartsa álláspontját, s folyton erősítse, még ha csak azzal is, hogy a másikat támadja. Ki döntse el igazukat rajtuk kívül, nincs rá jó válasz, sőt vállalkozó sem, hiszen érvelést végezni ők tudnak megfelelően, ha tényleg kifejlesztették elméletüket, s nem hazudnak.

Hazudni, hamisítani azonban nemcsak hogy tudatosan szoktak, hanem nem tudva róla, de kiszolgálva valami korábbi, részleteit tekintve elfeledett, tekintélyt tisztelve. A cáfolathoz tehát nem elég a jelenben tájékozódni, s ellentételt felállítani, de annak gyökeréig kell visszamenni, tagadva az eredeti alap helyességét, jogosságát is.

Ezért szokták mondani, hogy nem tudja, mibe fog, milyen darázs-fészekbe nyúl, aki vitára kel, merészkedik, mert ameddig leér keze, azon túl is van még méreg és fullánk nézete ellen. A világ ugyanis sosem volt fekete-fehér az uralkodó irányzatok terén, a mélyben voltak esetleg igazabbak, mint a felszínen futók, kik nem vitában, hanem fegyverrel győztek.

A háborúnak pedig hosszú az árnyéka a követő békés időszakban, és lehengerlőn igazolja az új rend híveinek elveit, képviselt és törvénybe iktatott érdekeit. Ezért aztán még az is kérdéses, érdemes-e egyáltalán vitát nyitni bizonyos ügyekben, melyeket bebetonoz a hatalom, de az ész örök szerepe azt mutatja, hogy mindig igen.

Aki oly közel van hozzánk, hogy megérinthetjük, nem szoktuk nevén szólítani, mint népvendüket is külső megnevezésekből ismerjük, magunk nem használunk olyat magunkra, vagyunk nélküle. S tudjuk, igen régóta s igen nagyok vagyunk, kitöltve a Medencét s környező hegyeit, völgyeit, sőt még tovább menve, ha szaporulat új földek művelésére sarkalt elődöket.

Így a folytonosság nemcsak időben áll fenn az emberiséget illetően, hanem térben is, nincs határ a régiségben, egymás közé mentek, sokkal több volt az üres terület, mint a lakott. És ez még manapság is így van, de nem számítjuk az átrepültet, erdőket és sivatagokat, végtelen szántóföldeket a volt sztyeppén és a Prérin, csak ha szép a táj, mert városok a minden.

Azok kiterjedése azonban töredéke a Föld egész felszínének, melynek kétharmada ráadásul tenger, tévesen érezzük, mintha az egész földön csupán lakott részek lennének. Igaz, kirándulunk a hegyekbe is, de jobban szeretünk emberek közé menni, és ha lehet, mindig máshová, változatosság gyönyörködtet, de a természet inkább tálcán szemléltetve jó.

Múzeumokban, kiállításon, állatkertben, fény- és mozgóképen, mint valós helyszínen, hiszen az veszélyes is lehet, és igen drága, ezért jó, hogy az ábrázolástechnika közel hozza. Mégis, közben a távolságokkal megváltozott környezetünk hatására, s az új nemzedékek sokasodása folytán jellegzetes különbség jött létre népek között, mi újabb érdekesség.

És örökségünk nem egyenlő mértékben mutat múlt emléket, mert a gazdag élet előnyeit mindenki élvezni akarja, természet-közel eredetiben, és tőle távoli vívmányban. Utóbbiakkal a nehézségeket győztük le, kiszorulva a trópusi édenkertből, nevet adva jónak és rossznak használatban, s egymásnak feszülve népek, megtanulták a másik nevét.

Ami kézenfekvő és magátólértetődő, arra akkor azt mondjuk, hogy *persze*, nem is tudva, hogy két latin szó ez: *per se*, és azt jelenti, hogy magán át, magán keresztül, azaz önmagától. Önmagából adottan, indoklás, magyarázat nélkül, vagyis nem szorul segítségre semmilyen értelemben, sem megszületéséhez, létéhez, sem hogy róla valami bizonyosságot tudjunk.

Használjuk e szót, fogalmat, kifejezést, sokkal többször egyébként, mint amit érdemelne ama helyzet, az az összefüggés vagy megállapítás, mert a beszédünk sokkal pongyolább, mint gondolnánk. Azért, mert a szigorú következetességet nem lehet megkövetelni, megvalósítani, éppen a nyelv nagy-nagy távolsága miatt, adott valóságtól, leképezés hibából eredve.

Ahogy a számegegyenesre vetítve elvileg számok végtelenét megszámlálhatóvá tesszük, de valójában lehetetlen a végtelenség kezelés, úgy működik nyelvi kifejezés is. Be kell látnunk tehát, hogy nem tudunk sem átlátni terepen mélybe, sem egy tekintettel átfogni a terület egészét bizonyos méret fölött, s ez igaz kicsiben is, mint nagyító mutatja.

És már felfoghatatlan működésű nagyítás is létezik, ahol a tárgyaknak nincs széle, mert világunk folyamatosága tény, kicsinységi tartományban, mit legjobb lenne elfelejteni. De nem lehet, ha tudunk róla, viszont pontosabb beszédre törekedhetnénk, ha lenne rá erőnk, amit gyengít évszázadok nyelvi gyakorlata: csak elkülönített megkülönböztetés lehet.

És még nem beszéltünk az ember saját világa, értelmi lénye bonyolultságáról, melyet névvel helyettesítve takarunk el, egyéniségét és személyiségét hiányosan felidézve. Az ilyesmiket pedig magátólértetődő módon kezelve, rámondjuk, hogy *persze, hogy úgy van*, mit tehetnénk, nem kezdhetjük előlről fogalmak alkotását, ha kiinduláson rég túl vagyunk.

Nehéz elkerülni az unalomig ismétlést a múltban történetekkel kapcsolatban, mert ha új eseteket, eseményeket közölsz, azokat be kell illeszteni az előzőek közé, vagy ha új megvilágítást alkalmazva átirod az eddig vallott múltat, könnyen hiteltelenné teszed magad, hiszen amiatt kapaszkodója hallgatóságodnak, olvasóidnak nem marad.

Pedig az időrend például igen sántító, különösen a többezer éves tartományban, de lassan-lassan lelepleződnek a praktikák, ahogyan utólag dátumokat létrehozta. Kitöltöttek, úgymond, s legtöbbször uralkodókkal, ritkábban csatákkal, kitüntetett időszakot, évszázadokra osztva az évezredek, és sok mindent napra pontosan próbáltak megadni.

Ezért aztán születtek azonos hónappal s nappal bíró események, győzelmek harcmezőn, várak ostrománál, és azonos nevű uralkodók sora, kiket számozással különböztettek meg. Sokkal kacifántosabb eljárások révén, de a helyeket, helységeket, helyszíneket is meg kellett határozni, természetesen a jelen állapot, nevezéki gyakorlat segítségével.

Így aztán fiatal állami szerveződések, viszonylag újonnan alakult, épült telepek, betelepülések lettek névadói régi világ régészeti leleteinek, hamisan. Ellentmondásosan, mert ha az új hely híresebb lett, sokkal nagyobbá vált, mint eredetije, az új jelző sem mentette meg a származtatót, hogy származtatott lesöpörje a sakktábláról.

Ahol a világtörténelem meghatározó játszmáit látjuk, és ahol nem ismerik el a múltbeli érdemeket, fennálló erőviszonyt érvényesítnek, s ez így volt jóval ezelőtt is. Akkor is tehát, amikor mai világukat felépítették akkori nagy hatalmak, nevet adva mindennek, amit érdekkörükbe vontak, s manapság újabbak kezdenek mindent előlről.

Van valami arányosság azzal kapcsolatban, hogy mikor az emlékezet csak hat nemzedékre tekintett vissza, őrzött, fogott át, rokonságot inkább csupán, és majd fejedelmi családokat, azaz nagyon csak az élet felszínén mozogtunk tevékenységben és tudásban, kellett a mélység, ma így mondjuk és időbeliségnek gondoljuk, de akkoriban ezt égi magasság nyújtotta.

És azt sem távolságra érve, megmérhető, hanem csillagok a megismerhetetlenséget példázták, olyan állandóságot, megszakítva a nappalokkal, mi sötétségen uralkodott. És bizonyosságot, sőt biztonságot képzeltek hozzá, tapasztalt magyarázatlanosságait oda helyezve, s onnan eredeztetve lelkünk, vagy legalábbis valahonnan, és valahová

menve a halál alkalmával, lényeket látva ebben a viszonyban, függőségben, ismeretlen, de hatást gyakorló valóság vonatkozásban. Ahogy viszont egyre több szervet, majd sejteket felfedeztünk, működésükbe bele láttunk, a lélek is háttérbe szorult, csak végeredmény gyanánt vettük figyelembe, nem mint létrehozót, minket szellemvilághoz kapcsoló kisszellemet.

Ám leegyszerűsítve viszonyunk a léthez még továbbra is kérdéses maradt, minek köszönjük értelmünket, vagy kinek, és utóbbit személyként kell-e tisztelnünk, mint világi uralkodókat. Lejötték így a csillagok az égből miközben, hogy a különbséget istenivé tegyék köztünk, belelátni ugyan nem tudunk akkoriakba, de elrettentésként legalább maradt szerepük.

Földtörténet és világkeletkezés lett mára a kutatási téma és megcélzott terület, érzékszervhosszabbító eszközeink is lettek, világűrbeli viszonyokból magyarázgatjuk keletkezés–elmúlás menetét oda-vissza, miközben észre sem vesszük, mily aránytalanul kicsik lettünk egészhez képest, mi végtelen, mert bár sokat tudunk, lényünk változatlan maradt.

Nem meglepő vagy véletlen, hogy a hatalomnak máig szüksége van elnyomónak mondott gépezetre, működő szervezeti keretre, de arra semmiképp, hogy milyen sok vért kiontott. Mert az úgy kezdődött, mint a kocsmában volt szokás, – ilyennek leírni – hogy valaki visszaütött, alárendelődni senkinek nincs semmi kedve, éljen szabadon, boldogan, ki e földön született.

De akinek a máséra fáj foga, vadállat módjára lenne ragadozó, és fegyvert ragadva kényszerítene, még gyilok árán is, ha hagynánk, vagy más elnyomással, ne jussunk ötről-hatra. Mert mi már régóta messze őfölte járunk, aki most akar egyről-kettőre jutni, hódít, úgy gondolja, miközben meghódol aranyunknak, feladja emberségét, lelketlensége bódít.

Azért aztán felnövesztjük védekező ügyes képességünket, hisz' támadni sokkal nehezebb, belül is megszerkesztjük jó törvényeinket, tiszta lélek mellé örökítsünk tiszta kezet. S ennek történelmi léptékű időt kellett áthidalnia, hogy kis lépéseket megtéve előrébb haladjunk tökéletesedés útján, ne tévedjünk el ma sem józan ész félretéve.

És az igaz gyökereinkre esküdjünk ezután, sokkal inkább, mint eddig eltévedten bolyongva, odavetett konctól, rangtól nem látva lényeket, hogy egész közösség jólét sorsa vezet sokra. S részérdekek szolgálata egyre kevesebbre, mert akinek sok van, még jobban felaprózza, ami a sokaságnak juthat, elmegy kedve a tömegembernek, ha nem jut neki a föld jója.

Kérdés tehát, mennyire avatkozzon bele az életbe azt óvó hatalmi szervezet, van-e értelme többet meghatározni feltételnél, nem lesz-e hamis közös eszme, az erő tan-e? Együtt legyünk képesek biztonságot nyújtani egymásnak, de egyénileg tudunk gondolkodni, elvi síkon versenyeztethetünk sok véleményt, de erőszak döntést valóság szerint kell hozni.

Minden ember minden éjszaka alszik – olyan tény, nem kell vele tovább foglalkozni, elfogadjuk, nem lehet másképp, örülünk neki és szeretjük, de ha mélyebben belegondolunk, borzongató. Mindennapisága mögött szigorú törvény áll, ami testi szervezetünk és lelki működésünk velejárója, pihentető karbantartásnak nevezhetnék az éjszakai szundi szigorát.

Csak akkor tapasztaljuk, mennyire jó megszokás szerint művelni, ha alvászavar lép fel, vagy három műszakban kezdünk dolgozni s nem találjuk a ritmust, ugyanez időzónákat átlépve. Fiatalon még csak-csak jól elviseljük, mikor keveset alszunk, átmulatott éjszaka után másnaposak vagyunk, s később inkább elkerüljük, hogy kialvatlanok legyünk, igen kellemetlen.

Sőt, akár veszélyessé is válhat, meggyötör és beteggé tesz, ha túlhajszoljuk magunkat, ami gyakran megtörténik nemcsak mulatós szenvedély, de művészi alkotó folyamat alkalmával. Ám mégis, mi ez a testi-lelki igény alvás teljesítésére, miért nem hanyagolható, csökkenthető, miért olyan fontos, mi mögöttes oka vajon, milyen magyarázatot adhatunk?

Felszínesen és kicsit tudálékosan azt is mondhatnánk, hogy a nappali fény és az éjsötét szabályozza így a természet rendje szerint az életünket, mi nem szervezeti magyarázat. Hiszen szószerint belebetegedünk, legalább lelkileg, ha testileg valahogy hozzá is szokunk, hogy csak igen keveset alszunk, azaz ami élvezet a legtöbb embernek, hiánya gyötrelem lehet.

Talán a Nap-hatás a fényén túl is érvényesül, ha fölöttünk trónol, eltakarja a világűr káros sugárzását felénk, mi ha elfordul a Föld, zárporozik ránk, és barlangba, házba bújunk. És hozzászokva ehhez az ütemezéshez, már ártalmas is, ha felborul valamiért, mivel azonban kibírjuk, mutatja a távolabbról ható összefüggést, a világegyetemét.

